

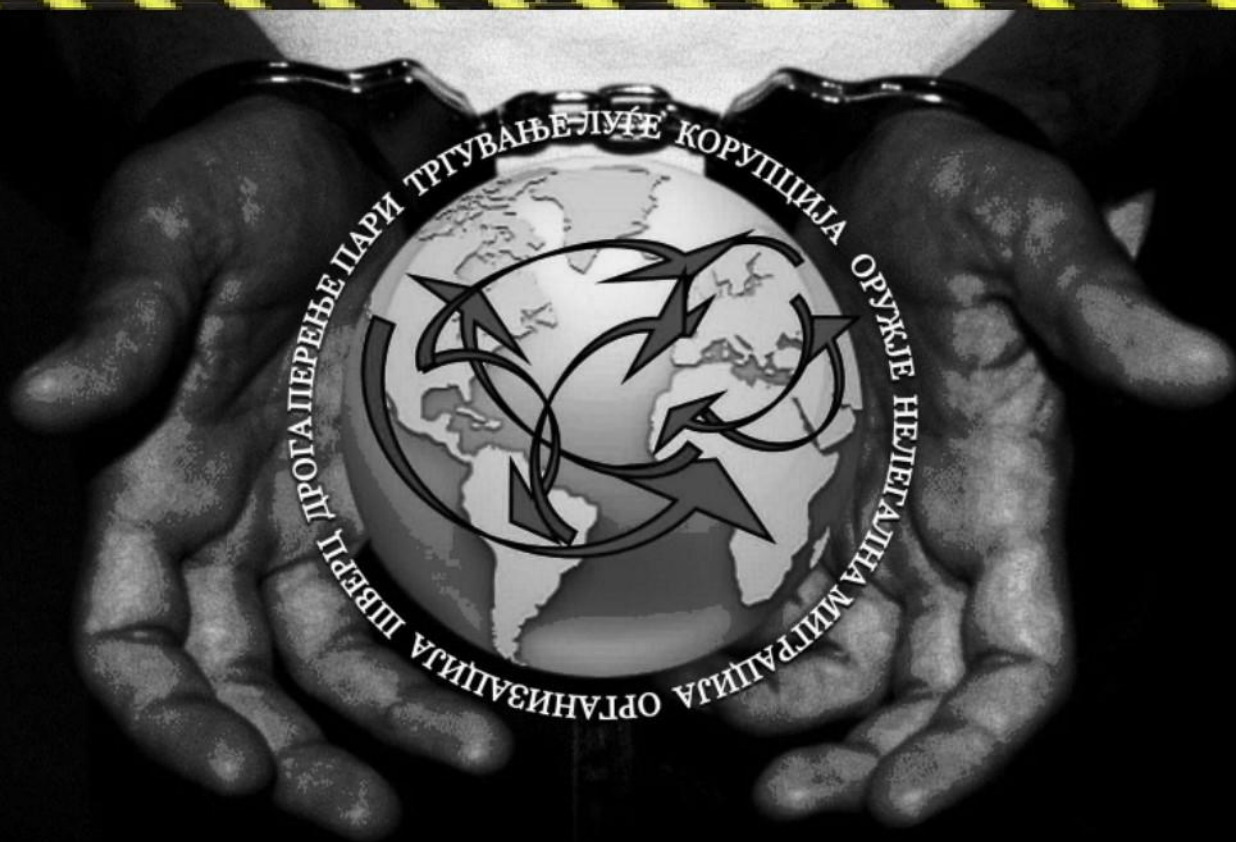
WARNING - CRIME SCENE - DO NOT CROSS THE LINE

Олга Кошевалиска

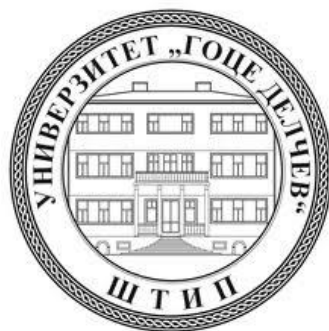
Елена Максимова

ОРГАНИЗИРАН КРИМИНАЛ И КОРУПЦИЈА

(ПРАКТИКУМ)

Штип, 2018

Олга Кошевалиска; Елена Максимова

ОРГАНИЗИРАН КРИМИНАЛ И КОРУПЦИЈА

- практикум

**вон. проф. д-р Олга Кошевалиска
асистент докторанд д-р Елена Максимова**

**ОРГАНИЗИРАН КРИМИНАЛИ КОРУПЦИЈА
практикум**

Рецензенти: насл.вон.проф.д-р Лазар Нанев,
насл.вон.проф.д-р Тодор Витларов

Лектор: Слаѓан Спасовски

Техничко уредување: Елена Максимова

Издавач:
Универзитет „Гоце Делчев“ - Штип

Објавено во е-библиотека:
<https://e-lib.ugd.edu.mk>

CIP - Каталогизација во публикација
Национална и универзитетска библиотека "Св. Климент Охридски", Скопје

343.9.02(076.5)
343.352(076.5)

КОШЕВАЛИСКА, Олга
Организиран криминал и корупција [Електронски извор] :
(практикум) / Олга Кошевалиска, Елена Максимова. - Штип : Универзитет
'Гоце Делчев'-Штип, Правен факултет, 2018

Начин на пристап (URL): <https://e-lib.ugd.edu.mk/778>. - Текст во PDF
формат, содржи 162 стр. - Наслов преземен од екранот. - Опис на изворот
на ден 23.11.2018. - Библиографија: стр. 161-162

ISBN 978-608-244-578-6
1. Максимова, Елена [автор]
а) Организиран криминал - Практикуми б) Корупција - Практикуми
COBISS.MK-ID 108956426

УНИВЕРЗИТЕТ „ГОЦЕ ДЕЛЧЕВ“ – ШТИП

ПРАВЕН ФАКУЛТЕТ

Вон. проф. д-р Олга Кошевалиска
асистент докторанд д-р Елена Максимова

ОРГАНИЗИРАН КРИМИНАЛ И КОРУПЦИЈА
(практикум)

Штип, 2018

ПРЕДГОВОР

Сувопарното теоретско разработување на една комплексна материја, како што е развојот и манифестирањето на транснационалниот организиран криминалитет и корупцијата, е недоволен без практична правна анализа на законските, подзаконските и интернационалните решенија на домашните органи и меѓународните тела. Овој практикум е изработен со цел студентите да се запознаат со моменталните правни уредености во полето. Да увидат како се конципирани меѓународните акти и кои решенија треба да се постигнат со нив. Какви се сличностите и разликите помеѓу истите, со постојано навраќање на теоретската основа и посакуваната цел.

Исто така, по совладување на меѓународната легислатива, значајно за студентите како идни правници на нашево поднебје, е да ја проследат и разработат домашната уреденост на материјата, законите, подзаконските акти што се донесени, договорите што се имаат склучено со останати држави со цел унифицирана борба, како и работењето на најважните национални органи за сузбивање на организираниот криминал и корупцијата.

Практикумот содржи конвенции, извадоци од конвенции, извадоци од законски текстови и подзаконски решенија, обрасци и прилози кои ќе помогнат за подобро совладување на материјата.

Наменет е за студентите од првиот циклус студии на правните науки, но, може да послужи и за студентите од вториот циклус студии кои се насочени кон совладување на кривично правната и меѓународната правна област.

Штип, 2018 година

Од авторите

СОДРЖИНА

ДЕЛ ПРВИ	3
1. ПОИМ И КАРАКТЕРИСТИКИ НА ОРГАНИЗИРАН КРИМИНАЛ.....	3
1.1. БОРБА ПРОТИВ ОРГАНИЗИРАНИОТ КРИМИНАЛИТЕТ – МЕЃУНАРОДНА РЕГУЛАТИВА.....	4
1.2. КОНВЕНЦИЈА НА ОБЕДИНЕТИТЕ НАЦИИ ПРОТИВ ТРАНСНАЦИОНАЛНИОТ ОРГАНИЗИРАН КРИМИНАЛ.....	4
ВЕЖБА БР. 1	30
ВЕЖБА БР. 2.....	30
ВЕЖБА БР. 3.....	30
2.ОБЛИЦИ НА ОРГАНИЗИРАН КРИМИНАЛ.....	31
2.1 ТРГОВИЈА СО ЛУЃЕ И ТРГОВИЈА СО ДЕЦА – ОБЛИК НА ОРГАНИЗИРАН КРИМИНАЛ STRICTO SENSU	31
2.1.1. ПРОТОКОЛ за превенција, спречување и казнување на трговијата со лица, особено жени и деца со кој се дополнува Конвенцијата на Обединетите нации против транснационалниот организиран криминал.....	32
ВЕЖБА БР.4.....	40
ВЕЖБА БР.5.....	40
2.1.2 ТРГОВИЈА СО ЛУЃЕ И ТРГОВИЈА СО ДЕЦА – НАЦИОНАЛНА КРИВИЧНА УРЕДЕНОСТ.....	41
ВЕЖБА БР.6.....	43
2.1.3. П Р О Т О К О Л против криумчарење на мигранти по копнен, воден или воздушен пат, со кој се дополнува Конвенцијата на Обединетите нации против транснационалниот организиран криминал	44
ВЕЖБА БР.7.....	54
ВЕЖБА БР.8.....	55
2.2 НЕДОЗВОЛЕНА ТРГОВИЈА СО ОРУЖЈЕ	55
2.2.1 МЕЃУНАРОДНИ БОРБА ПРОТИВ НЕДОЗВОЛЕНАТА ТРГОВИЈА СО ОРУЖЈЕ	55
ПРИЛОГ БР. 1 Договор за трговија со оружје.....	56
2.2.2 НАЦИОНАЛНА УРЕДЕНОСТ НА НЕДОЗВОЛЕНАТА ТРГОВИЈА СО ОРУЖЈЕ	71
ВЕЖБА БР.9.....	71
ВЕЖБА БР.10.....	73
2.3 ТРГОВИЈА СО ДРОГА.....	74
2.3.1 НАЦИОНАЛНА УРЕДЕНОСТ НА НЕДОЗВОЛЕНАТА ТРГОВИЈА СО ДРОГА.....	74
ВЕЖБА БР.11.....	75
ВЕЖБА БР.12.....	81
2.4 ПЕРЕЊЕ ПАРИ.....	82
2.4.2 МЕЃУНАРОДНА БОРБА ПРОТИВ ПЕРЕЊЕТО ПАРИ.....	82

ПРИЛОГ БР.2 Конвенција за перење на пари, откривање, заплена и конфискација на имотната корист прибавена со кривично дело.....	83
ВЕЖБА БР.13.....	101
2.4.2 НАЦИОНАЛНА УРЕДНОСТ НА ПЕРЕЊЕТО ПАРИ	102
ВЕЖБА БР.14.....	103
3. БОРБА ПРОТИВ ОРГАНИЗИРАНИОТ КРИМИНАЛ ВО РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА.....	104
ВЕЖБА БР.15.....	113
ПРИЛОГ БР. 3 Налог за вршење надзор	114
ДЕЛ ВТОРИ.....	116
1. ПОИМ И КАРАКТЕРИСТИКИ НА КОРУПЦИЈАТА.....	116
1.1 МЕЃУНАРОДНА БОРБА ПРОТИВ КОРУПЦИЈАТА	117
КОНВЕНЦИЈАТА НА ОБЕДИНЕТИТЕ НАЦИИ ПРОТИВ КОРУПЦИЈАТА.....	117
ВЕЖБА БР.16.....	125
ПРИЛОГ БР.4 Казнена конвенција за корупција	125
ВЕЖБА БР.17	144
1.2 НАЦИОНАЛНА БОРБА ПРОТИВ КОРУПЦИЈАТА?	145
ВЕЖБА БР.18.....	151
ВЕЖБА БР.19.....	156
1.3 НАЦИОНАЛНИ ОРГАНИ ВО БОРБА ПРОТИВ КОРУПЦИЈАТА	156
ВЕЖБА БР.20.....	160
КОРИСТЕНА ЛИТЕРАТУРА.....	161

ДЕЛ ПРВИ

1. ПОИМ И КАРАКТЕРИСТИКИ НА ОРГАНИЗИРАН КРИМИНАЛ

По анализирање на материјата за поим и карактеристики на организираниот криминал, одговорете на прашањата што се зададени подолу:

- Кога почнува да се јавува организираниот криминал во глобални рамки?
- Како се дефинира материјата во домашната литература?
- Како се дефинира организираниот криминал ширум светот?
- Кога почнува регулирањето на оваа материја во меѓународни рамки? Кои активности, во оваа насока, ги презема Организацијата на обединетите нации?
- Кои се позначајните меѓународни документи, донесени од страна на Организацијата на обединетите нации, во насока на превенирање и сузбивање на организираниот криминал?
- Која новина ја воспоставуваат меѓународните акти, во насока на реформирање на домашните законодавства на земјите потписнички и унифицирање на борбата против организираниот криминал?
- Што уредува Конвенцијата Палермо и кога е донесена?
- Кои се позначајни меѓународни документи донесени од страна на Европската Унија, во врска со спречување на организираниот криминал?
- Кои меѓународни документи произлегуваат од Советот на Европа против организираниот криминал?
- Што е криминално здружување / криминална група?
- Како е инкриминирано злосторничкото здружување на меѓународен план?

1.1. БОРБА ПРОТИВ ОРГАНИЗИРАНИОТ КРИМИНАЛИТЕТ – МЕЃУНАРОДНА РЕГУЛАТИВА

Унификација во борбата против транснационалниот организиран криминал, меѓу земјите ширум светот, е почетна основа за градење на одговор на здруженоста која самиот криминалитет ја има во себе. Согласно тоа, усвојувањето и имплементацијата на актите кои произлегуваат од работата на меѓународните тела во оваа материја е *condition sine qua non* за државите во насока на поставување на солидна основа за сузбивање и превенирање на организираниот криминалитет. Со помош на овие меѓународни документи во казненото право настанаа многубројни промени и реформи на казненото право. Дојде до криминализација на злосторничкото здружување како самостојно подготвително дејствие, до инкриминирање на перењето пари како посебно кривично дело, потоа се изврши статуирање на кривичната одговорност за правните лица, се засили третманот на сторителите при организирани вршења на казнените дела, се внесе задолжителна конфискација на приносите од овие кривични дела, и дојде до зајакнување на позициите на органите на прогонот (јавните обвинители и полицијата), до воведување на поостри посебни истражни мерки со цел детектирање на организиран криминал и слично.

Во оваа насока, државите го обликуваа и го изразија својот став спрема организираниот криминалитет преку *Конвенцијата на ООН за борба против организираниот транснационален криминалитет*, која е потпишана од голем број држави во 2000-та година, во Палермо, (по што е и уште наречена - Палермо Конвенција), а во која за прв пат е направен транспарентен обид за сеопфатна дефиниција на организираниот криминалитет.

Република Македонија е потписник и ја ратификуваше Конвенцијата од Палермо преку Законот за ратификација на Конвенцијата против транснационалниот организиран криминал на ОН, заедно со дополнителните протоколи, во „Службен весник на Република Македонија“, бр.70 од 8.10.2004 година. Со нејзиното потпишување и ратификување настанаа важни промени во кривичното законодавство на државата, а во насока на засилување на инструментите и успех во борбата против организираниот криминалитет, како на национално, така и на меѓународно ниво.

1.2. КОНВЕНЦИЈА НА ОБЕДИНЕТЕ НАЦИИ ПРОТИВ ТРАНСНАЦИОНАЛНИОТ ОРГАНИЗИРАН КРИМИНАЛ¹

Член 1 Цел

Целта на оваа Конвенција е да ја унапреди соработката заради превенција и поефикасна борба против транснационалниот организиран криминал.

Член 2 Употреба на изразите

За целите на оваа Конвенција:

а. Изразот „Организирана криминална група“ - значи структурирана група од три или повеќе лица која постои определен период и која дејствува со цел да изврши едно

¹ За првпат беше усвоена од Генералното собрание на ООН на 15 ноември 2000 година, а истата беше отворена за потпишување симболично во Палермо, за периодот од 12 до 15 декември 2000 година, при што беше потпишана од 130 земји. Преземено од <http://www.jpacademy.gov.mk/upload/materijali%202015/Konvencija%20na%20ON%20za%20OK%20so%20p%20rotokoli.pdf>

или повеќе тешки кривични дела или дела востановени во согласност со оваа Конвенција, со цел од тоа да извлече директна или индиректна финансиска корист или друга материјална корист;

б. Изразот „Тешко дело“ значи акт кој содржи кривично дело за кое е предвидена казна лишување од слобода, која не може да биде помала од четири години или потешка казна;

в. Изразот „Структурирана група“ значи група која не е случајно формирана за непосредно извршување на кривично дело и која нема формално дефинирана улога на нејзините членови, континуитет во нејзиното членство или развиена структура;

г. Изразот „Имот“ значи секој вид на средства, телесни или нетелесни, подвижни или неподвижни, опипливи или неопипливи, како и правни акти или документи како доказ за сопственоста на тие средства или права што на нив се однесуваат;

д. Изразот „Приноси од кривично дело“ значи секој имот кој произлегол или е добиен директно или индиректно од извршеното кривично дело;

ѓ. Изразите „Замрзнување“ или „заплена“ значат привремена забрана за трансфер, конверзија, располагање или движење на имотот, или привремено преземање на чување или контрола на имотот врз основа на судска одлука или одлука на друг надлежен орган;

е. Изразот „Конфискација“ „Б“ значи трајно одземање на имотот врз основа на судска одлука или одлука на друг надлежен орган;

ж. Изразот „Б“ „Основно дело“ значи секое кривично дело како резултат на кое е добиен некој принос, кое може да стане предмет на кривичното дело што е дефинирано во членот 6 на оваа Конвенција;

з. Изразот „Контролирана испорака“ -значи метод на пропуштање премин преку територијата на една или повеќе држави, на недозволени или сомнителни пратки, со знаење и под контрола на надлежните органи на тие држави, заради спроведување на истрага за кривичното дело и идентификување на лицата вклучени во неговото извршување;

и. Изразот „Регионална организација за економска интеграција“ значи секоја организација формирана од суверени држави на определен регион, на која државите членки и ги пренеле надлежностите во врска со прашањата уредени со оваа Конвенција и која прописно била овластена, во согласност со нивните внатрешни постапки, да ја потпишува, ратификува, прифаќа, одобрува или да пристапува кон оваа Конвенција; Референцата во оваа Конвенција - Држави Страни се применува на овие организации во рамки на нивните надлежности.

Член 3

Опфат на примена

1. Оваа Конвенција се применува, освен ако поинаку не е предвидено, за превенцијата, истрагите и гонењата што се однесуваат на:

а. Кривични дела востановени во согласност со членовите 5, 6, 8 и 23 на оваа Конвенција;

б. Тешки кривични дела како што се дефинирани во член 2 на оваа Конвенција; Кога овие кривични дела се од транснационална природа и кога во нив е инволвирана организирана криминална група.

2. За целите на став 1 на овој член, кривичното дело е од транснационална природа ако:

а. Е извршено во повеќе од една држава;

б. Е извршено во една држава, но главниот дел од неговото подготвување, планирање, насочување или контрола се вршел во друга држава;

в. Е извршено во една држава, но е вклучена организирана криминална група која врши криминални активности во повеќе од една држава; или

г. Е извршено во една држава, но последиците се во друга држава.

Член 4

Заштита на суверенитетот

1. Државите Страни ги вршат нивните обврски од оваа Конвенција на начин компатибилен со принципите на суверенитет и територијален интегритет на државите како и немешање во внатрешните работи на другите држави.

2. Ниедна одредба на оваа Конвенција не и дава за право на некоја Држава Страна да врши, на територијата на друга Држава Страна надлежности и функции кои се исклучиво резервирани за органите на таа друга Држава Страна, според нејзиното внатрешно право.

Член 5

Инкриминација на учеството во организирана криминална група

1. Секоја Држава Страна усвојува законодавни и други потребни мерки за да го утврди како кривично дело, кога е извршено со умисла:

а. Едното или двете дејствија, кои се разликуваат од оние кои вклучуваат обид за извршување или за довршено кривично дело:

i. Согласноста на едно или повеќе лица за извршување на тешко кривично дело со цел директно или индиректно да се оствари финансиска корист или друга материјална корист и, доколку внатрешното право тоа го бара, вклучувајќи дејствие преземено од еден од учесниците врз основа на таа согласност или вклучување на организирана криминална група.

ii. Активното учество на некое лице кое ја знае, било целта и општата криминална активност на некоја организирана криминална група, било нејзината намера да ги изврши соодветните кривични дела:

а. Криминалните активности на организираната криминална група;

б. Други активности на организираната криминална група, кога тоа лице знае дека неговото учество ќе придонесе за остварување на споменатата цел;

в. Организирањето, раководењето, олеснувањето, охрабрувањето или поддржувањето сомагање и совети во извршувањето на тешко кривично дело во кое е вклучена организирана криминална група;

2. Знаењата, намерата, целта, мотивацијата или договорот наведени во ставот 1 на овој член можат да произлегуваат од објективни фактички околности.

3. Државите Страни чие внатрешно право го условува востановувањето на кривичните дела наведени во алинејата а. и. на ставот 1 на овој член со вклученост во некоја организирана криминална група се грижат нивното внатрешно право да ги опфати сите тешки кривични дела во кои се вклучени организирани криминални групи. Тие Држави Страни, како и Државите Страни чие внатрешно право го условува востановувањето на кривичните дела наведени во алинеја а.и. на ставот 1 на овој член со извршување на некое дејствие врз основа на договор, за тоа го информираат Генералниот секретар на Организацијата на обединетите нации во моментот на потпишувањето на оваа Конвенција, или депонирањето на нивните инструменти за ратификација, прифаќање, одобрување или пристапување.

Член 6

Инкриминација на перењето на пари

1. Секоја Држава Страна усвојува, во согласност со основните принципи на нејзиното внатрешно право, законодавни и други потребни мерки за востановување кривично дело, кога е извршено со умисла:

a. i. На конверзијата или трансферот на имотот за кој оној кој тоа го прави знае дека таквиот имот е принос од кривично дело, со цел да го прикрие или преправи незаконитото потекло на тој имот или да му помогне на некое лице кое е вклучено во извршувањето на основното дело да ги избегне правните последици од неговите активности;

ii. На прикривањето или преправањето на вистинската природа, потеклото, локацијата, располагањето, движењето или сопственоста на имотот или правата што на него се однесуваат чиј извршител знае дека тој имот е принос од кривичното дело;

б. i. во согласност со основните концепти на нејзиниот правен систем:

ii. На стекнувањето, поседувањето или користењето на имотот, со знаење на оној кој го стекнува, поседува или користи, во моментот кога го примил, дека е принос од кривично дело;

iii. Учество во некое кривично дело востановено во согласност со овој член или секое друго здружување, заговор, обид или соучесништво со давање поддршка, помош или советување во нивното извршување;

2. Заради примена на ставот 1 на овој член:

а. Секоја Држава Страна настојува да го применува ставот 1 на овој член во најширока смисла на основните кривични дела;

б. Секоја Држава Страна ги вклучува, во основните кривични дела сите тешки кривични дела како што се дефинирани во членот 2 на оваа Конвенција и кривичните дела востановени во согласност со нејзините членови 5, 8 и 23. Во однос на Државите Страни чие законодавство содржи листа на специфични основни кривични дела, тие во таа листа вклучуваат, најмалку, една сеопфатна рамка на кривични дела поврзани со организирани криминални групи;

в. За целите на алинејата б. основните кривични дела вклучуваат кривични дела извршени во и надвор од територијалната надлежност на соодветната Држава Страна. Имено, кривичното дело извршено надвор од територијалната надлежност на некоја Држава Страна претставува основно кривично дело само ако соодветното дејствие е кривично дело според внатрешното право на државата каде било извршено и ќе претставува кривично дело врз основа на внатрешното право на Државата Страна која го применува овој член доколку било извршено на нејзина територија;

г. Секоја Држава Страна му доставува на Генералниот секретар на Организацијата на обединетите нации примероци од нејзините закони во кои е имплементиран овој член, како и примерок од секоја дополнителна измена на овие закони или опис на овие закони и на нивните измени;

д. Кога основните принципи на внатрешното право на некоја Држава Страна тоа го бараат, може да се предвиди дека кривичните дела наведени во ставот 1 на овој член нема да се применуваат на лицата кои го извршиле основното дело; *ѓ*. Знаењето, намерата или целта, како конститутивни елементи на некое од делата наведени во ставот 1 на овој член, можат да произлегуваат од објективни фактички околности.

Член 7

Мерки за борба против перењето на пари

1. Секоја Држава Страна:

а. Востановува сеопфатен внатрешен режим за контрола и надзор на банките и финансиските небанкарски институции, како и, каде што е соодветно, други тела посебно изложени на перење на пари, во рамки на нивната надлежност, заради превенција и откривање на сите форми на перење на пари, кој режим става акцент на барањата во материјата за идентификување на странките, регистрирање на трансакциите и известување за сомнителни трансакции;

б. Обезбедува, без да се наштети на членовите 18 и 27 на оваа Конвенција, дека административните, контролните, органите за откривање и казнување и други органи вклучени во борбата против перењето на пари (вклучувајќи ги, кога тоа е

предвидено во нејзиното внатрешно право, и судските органи) да имаат можност да соработуваат и разменуваат информации на национално и меѓународно ниво, под услови дефинирани во нејзиното внатрешно право и, за таа цел, предвидува формирање на служба за финансиско известување која ќе служи како национален центар за прибирање, анализа и дистрибуција на информации за евентуални дејствија на перење на пари.

2. Државите Страни предвидуваат спроведување на изводливи мерки за откривање и следење на прекуграничниот промет на готови пари и соодветни платежни документи, во согласност со гаранциите кои овозможуваат коректна употреба на информациите и без да се попречи, на ниеден начин, законското движење на капитал. Посебно можат да бидат задолжени поединците и претпријатијата да го пријавуваат прекуграничниот трансфер на значителни количества на готови пари и соодветни платежни документи.

3. Кога е воспоставен внатрешен контролен и надзорен режим во смисла на овој член, и без да се наштети на некој друг член на оваа Конвенција, Државите Страни се повикуваат да ги земат како основни правила соодветните иницијативи преземени од регионалните, меѓурегионалните и мултилатералните организации за борба против перењето на пари.

4. Државите Страни настојуваат да ја развиваат и унапредуваат глобалната, регионалната, под регионалната и билатералната соработка помеѓу судските органи, службите за откривање и казнување и контролните финансиски органи за борба против перењето на пари.

Член 8

Инкриминација на корупцијата

1. Секоја Држава Страна усвојува законски и други потребни мерки за да го востанови како кривично дело, кога дејствијата се сторени со умисла:

а. Ветувањето, понудувањето или давањето на некој државен службеник, директно или индиректно, незаслужена имотна корист, за него/неа самиот-та или за друго лице или ентитет, за да изврши или се воздржи од извршување на некое дејствие во рамки на вршењето на неговите службени функции;

б. Барањето или прифаќањето од некој државен службеник, директно или индиректно, незаслужена имотна корист за него/неа самиот-та или за друго лице или ентитет, за да изврши или се воздржи од извршување на некое дејствие во рамки на вршењето на неговите службени функции.

2. Секоја Држава Страна предвидува усвојување законски и други потребни мерки за да ги востанови како кривично дело дејствијата наведени во ставот 1 на овој член кои вклучуваат странски државен службеник или меѓународен функционер. Исто така, секоја Држава Страна предвидува востановување како кривично дело и на други форми на корупција.

3. Секоја Држава Страна усвојува и потребни мерки за да го востанови како кривично дело учеството во својство на соизвршител во некое кривично дело востановено во согласност со овој член.

4. За целите на ставот 1 на овој член и на членот 9 на оваа Конвенција, изразот - државен службеник - значи јавен службеник или лице кое врши јавна функција, како што е дефинирано во внатрешното право и применето во кривичното право на Државата Страна каде тоа лице ја врши функцијата.

Член 9

Мерки против корупцијата

1. Освен мерките наведени во членот 8 на оваа Конвенција, секоја Држава Страна, ако е соодветно и во согласност со нејзиниот правен систем, усвојува

ефикасни законски, административни или други мерки за да го унапреди интегритетот и да ја спречи, открие и казни корупцијата на државните службеници.

2. Секоја Држава Страна презема мерки за обезбедување ефикасно делување на нејзините органи во материјата на превенција, откривање и казнување на корупцијата на државните службеници, вклучувајќи и обезбедување на овие лица доволно независност за да се спречи секое несоодветно влијание врз нивните активности.

Член 10

Одговорност на правните лица

1. Секоја Држава Страна усвојува потребни мерки, во согласност со нејзините правни принципи, за утврдување на одговорност на правните лица за учество во тешки кривични дела во кои е вклучена организирана криминална група и кои вршат кривични дела востановени во согласност со членовите 5, 6, 8 и 23 на оваа Конвенција.

2. Согласно правните принципи на Државата Страна, одговорноста на правните лица може да биде кривична, граѓанска или административна.

3. Оваа одговорност не влијае на кривичната одговорност на физичките лица кои ги извршиле кривичните дела.

4. Секоја Држава Страна се грижи посебно, на правните лица кои се одговорни во согласност со овој член, да можат да им се изречат ефикасни, сразмерни и пропишани казни, кривични или не, вклучувајќи и парични казни.

Член 11

Гонење, пресудување и казнување

1. Секоја Држава Страна предвидува санкции за извршување на кривично дело востановено во согласност со членовите 5, 6, 8 и 23 на оваа Конвенција, водејќи сметка за тежината на тоа кривично дело.

2. Секоја Држава Страна настојува да обезбеди секое дискреционо право врз основа на нејзиното внатрешно право а кое се однесува на гонењата преземени против лицата за кривичните дела утврдени во оваа Конвенција, да биде вршено на начин што ќе овозможи максимална ефикасност на мерките за откривање и казнување на овие дела, прописно водејќи сметка за потребата од одвраќање од нивно извршување.

3. Во однос на кривичните дела востановени во согласност со членовите 5,6,8 и 23 на оваа Конвенција, секоја Држава Страна презема соодветни мерки во согласност со нејзиното внатрешно право и прописно водејќи сметка за правото на одбрана, за да се осигури дека условите на кои подлежат одлуките за пуштање на слобода во очекување на донесување на пресуда или жалбена постапка водат сметка за потребата од обезбедување присуство на бранител во текот на подоцнежната кривична постапка.

4. Секоја Држава Страна обезбедува судовите или другите надлежни органи да ја имаат во предвид тежината на кривичните дела наведени во оваа Конвенција, кога ја испитуваат можноста за предвременно или условно ослободување на лицата прогласени за виновни за овие кривични дела.

5. Доколку е соодветно, секоја Држава Страна определува, во рамки на нејзиното внатрешно право, период за застареност во текот на кој може да се преземе гонење за некое од кривичните дела наведени во оваа Конвенција. Тој период е подолг ако наводниот извршител ја избегнува правдата.

6. Ниедна одредба во оваа Конвенција не задира во принципот според кој дефиницијата на кривичните дела востановени во согласност со неа и применливите правни средства за одбрана како и другите правни принципи со кои

се уредува законитоста на инкриминациите произлегува исклучиво од внатрешното право на некоја Држава Страна и според кој споменатите кривични дела се гонат и казнуваат во согласност со правото на таа Држава Страна.

Член 12

Конфискација и заплена

1. Државите Страни усвојуваат, во највисок можен степен, во рамки на нивните внатрешни правни системи, потребни мерки што овозможуваат конфискација:

2 а. На приносот од криминал стекнат со извршување на кривичните дела наведени во оваа Конвенција или на имотот чија вредност одговара на вредноста на тој принос;

б. На имотот, опремата и другите инструменти употребени или наменети да бидат употребени за кривичните дела наведени во оваа Конвенција.

3. Државите Страни усвојуваат потребни мерки што овозможуваат идентификација, откривање, замрзнување или заплена на се што е споменато во ставот 1 на овој член со цел за евентуална конфискација.

4. Ако приносот од криминал бил трансформиран или заменет, делумно или целосно, во друг имот, овој последниот може да биде предмет на мерките наведени во овој член наместо споменатиот принос.

5. Ако приносот од криминал бил помешан со законски стекнатиот имот, тој имот, без да наштети на мерките за замрзнување или заплена, може да биде конфискуван во висина на вредноста на приносот кој бил помешан.

6. Доходот или други користи добиени од приносот од криминал, имотот во кој приносот бил трансформиран или заменет или имотот со кој тој бил помешан можат, исто така, да бидат предмет на мерките наведени во овој член, на ист начин и во иста мера како и приносот од криминал.

7. За целите на овој член и на членот 13 на оваа Конвенција, секоја Држава Страна ги овластува нејзините судови или други надлежни органи да наредат располагање или заплена на банкарските, финансиските или комерцијалните документи. Државите Страни не можат да се повикаат на банкарска тајна за да одбијат примена на одредбите на овој став.

8. Државите Страни можат да предвидат можност да бараат извршителот на некое кривично дело да го докаже законското потекло на наводниот принос од криминал или на другиот имот што може да се конфискува, ако тоа е во согласност со принципите на нивното внатрешно право и со природата на судските и другите постапки.

9. Толкувањето на одредбите на овој член во ниеден случај не треба да задира во правата на бона фиде трети лица.

10. Ниедна одредба на овој член не задира во принципот според кој мерките што во него се наведени се дефинирани и се извршуваат во согласност со внатрешното право на секоја Држава Страна и според одредбите на тоа право.

Член 13

Меѓународна соработка за целите на конфискацијата

1. Државата страна која примила од друга Држава Страна која има надлежност на кривично дело предвидено со оваа Конвенција, барање за конфискација на приносот од криминал, имотот, опремата или други инструменти наведени во ставот 1 на член 12 на оваа Конвенција, што се наоѓаат на нејзина територија, во рамки на нејзиниот внатрешен правен систем, ќе:

а. Го достави барањето до нејзините надлежни органи заради донесување одлука за конфискација, и ако таа биде донесена, да ја изврши;

б. Ја достави до нејзините надлежни органи, заради извршување во рамки на барањето, одлуката за конфискација донесена од судот на територијата на Државата Страна молител во согласност со ставот 1 на член 12 на оваа Конвенција, доколку се однесува на принос од криминал, имот, опрема или други инструменти наведени во ставот 1 на член 12 што се наоѓаат на територијата на замолената Држава Страна.

2. Кога барањето е поднесено од Држава Страна која има надлежност на кривичното дело предвидено со оваа Конвенција, замолената Држава Страна презема мерки за идентификување, откривање и замрзнување или заплена на приносот од криминал, имотот, опремата или други инструменти наведени во став 1 на член 12 на оваа Конвенција, заради евентуална конфискација што би ја наредила било Државата Страна молител или врз основа на барање направено врз основа на став 1 на овој член, од замолената Држава Страна.

3. Одредбите на членот 18 на оваа Конвенција се применуваат мутатис мутандис на овој член. Покрај информациите наведени во ставот 15 на член 18, барањата направени во согласност со овој член содржат:

а. Кога барањето се однесува на алинеја а. на ставот 1 на овој член, опис на имотот што треба да се конфискува и излагање на фактите на кои се повикува Државата Страна молител кои ќе и овозможат на замолената Држава Страна, во рамки на нејзиното внатрешно право, да донесе одлука за конфискација;

б. Кога барањето се однесува на алинеја б. на ставот 1 на овој член, правно прифатлив примерок на одлуката за конфискација донесена од Државата Страна молител на која е засновано барањето, излагање на факти и информации кои покажуваат во кои граници е барано извршување на одлуката;

в. Кога барањето се однесува на ставот 2 на овој член, излагање на факти на кои се повикува Државата Страна молител и опис на бараните мерки.

4. Одлуките или мерките предвидени во ставовите 1 и 2 на овој член замолената Држава Страна ги презема во согласност со нејзиното внатрешно право и според одредбите на тоа право и во согласност со нејзините процедурални правила или со билатералниот или мултилатералниот договор или спогодба со Државата Страна молител.

5. Секоја Држава Страна му доставува на Генералниот секретар на Организацијата на обединетите нации примерок од нејзините закони и прописи за спроведување на овој член како и примерок од секоја подоцнежна измена на тие закони, прописи и подоцнежни измени.

б. Ако некоја Држава Страна одлучи усвојувањето на мерките наведени во ставовите 1 и 2 на овој член да го услови со постоење на договор во таа материја, оваа Конвенција ќе се смета како неопходна и доволна основа.

7. Секоја Држава Страна може да одбие да одлучи по барањето за соработка врз основа на овој член во случај кога кривичното дело на кое тоа се однесува не е кривично дело предвидено во оваа Конвенција.

8. Толкувањето на одредбите на овој член не треба, во никој случај, да наштетува на правата на бона фидетретилица.

9. Државите Страни предвидуваат склучување на билатерални или мултилатерални договори и спогодби заради јакнење на ефикасноста на меѓународната соработка востановена за целите на овој член.

Член 14

Располагање со приносот од криминал и со конфискуваниот имот

1. Државата Страна која конфискувала принос од криминал или имот со примена на членот 12 или на ставот 1 на член 13 на оваа Конвенција со него располага во согласност со нејзиното внатрешно право и административни постапки.

2. Кога Државите Страни постапуваат по барањето на некоја друга Држава Страна со примена на член 13 на оваа Конвенција, тие треба, во рамки на она што го дозволува нивното внатрешно право и ако такво барање е поднесено, првенствено да предвидат враќање на приносот од криминал или на конфискуваниот имот на Државата Страна молител, за таа да може да ги обесштети жртвите на кривичното дело или да го врати приносот од криминал или имотот на нивните законски сопственици.

3. Кога една Држава Страна одлучува по барањето на друга Држава Страна со примена на членовите 12 и 13 на оваа Конвенција, таа може посебно да предвиди склучување на договори или спогодби со кои ќе предвиди:

а. Внесување на вредноста од тој принос или имот, или на средствата остварени со нивно продавање, или дел од нив, на сметката востановена со примена на алинеја в. на член 30 на оваа Конвенција и на меѓувладините специјализирани тела за борба против организираниот криминал;

б. Поделба со другите Држави Страни, систематски или од случај до случај, на тој принос или имот, или на средствата остварени со нивно продавање, во согласност со нејзиното внатрешно право или со нејзините административни постапки.

Член 15

Надлежност

1. Секоја Држава Страна усвојува потребни мерки за востановување на нејзината надлежност во поглед на кривичните дела востановени во согласност со членовите 5, 6, 8 и 23 на оваа Конвенција во следните случаи:

а. Кога кривичното дело е извршено на нејзината територија; или

б. Кога кривичното дело е извршено на палуба на брод кој плови под нејзино знаме или во авион кој во моментот на извршување на споменатото кривично дело е регистриран во согласност со нејзиното внатрешно право;

2. Според членот 4 на оваа Конвенција, Држава Страна на оваа Конвенција може, исто така, да воспостави нејзина надлежност во поглед на кое било кривично дело во следните случаи:

а. Кога кривичното дело е извршено против некој нејзин државјанин;

б. Кога кривичното дело е извршено од некој нејзин државјанин или од лице без државјанство кое има живеалиште на нејзината територија;

в. Кога кривичното дело е:

i. Едно од оние востановени во согласност со ставот 1 на член 5 на оваа Конвенција е и извршено надвор од нејзината територија во поглед на извршување на тешко кривично дело на нејзина територија;

ii. Едно од оние востановени во согласност со алинејата б. ии. на ставот 1 на член 6 на оваа Конвенција и е извршено надвор од нејзината територија во поглед на извршувањето на нејзина територија, на кривично дело востановено во согласност со алинеите а.и. или ии., или б.и. на ставот 1 на член 6 на оваа Конвенција.

3. За целите на ставот 10 на член 16 на оваа Конвенција, секоја Држава Страна усвојува потребни мерки за да ја утврди нејзината надлежност во поглед на кривичните дела предвидени во оваа Конвенција кога наводниот извршител се наоѓа на нејзина територија, а таа не го екстрадира од единствена причина што тој е нејзин државјанин.

4. Секоја Држава Страна може, исто така, да усвои потребни мерки за да ја востанови својата надлежност во однос на кривичните дела предвидени во оваа Конвенција кога наводниот извршител се наоѓа на нејзина територија, и кога таа не го екстрадира.

5. Кога некоја Држава која врши надлежност врз основа на ставовите 1 или 2 на овој член била предупредена, или на друг начин дознала, дека една од повеќето Држави Страни водат истрага или презеле гонење или водат судска

постапка по однос на исто дело, надлежните органи на тие Држави Страни, ако е потребно, меѓусебно се консултираат, за координирање на нивните активности.

б. Без да се наштети на нормите на општото меѓународно право, оваа Конвенција не го исклучува вршењето на која било кривична надлежност востановена од некоја Држава Страна во согласност со нејзиното внатрешно право.

Член 16 Екстрадиција

1. Овој член се применува на кривичните дела предвидени во оваа Конвенција или во случај кога некоја организирана криминална група е вклучена во некое кривично дело наведено во алинејата а. или б. на ставот 1 на член 3 и кога лицето кое е предмет на барањето за екстрадиција се наоѓа на територијата на замолената Држава Страна, под услов кривичното дело за кое се бара екстрадиција да е казниво според внатрешното право и на Државата Страна молител и на замолената Држава Страна.

2. Ако барањето за екстрадиција се однесува на повеќе посебни тешки дела, од кои некои не се наведени во овој член, замолената Држава Страна може да го примени овој член и на овие последни дела.

3. Секое од кривичните дела на кои се применува овој член е целосно вклучено во секој договор за екстрадиција што е во сила меѓу Државите Страни како дело чиј извршител може да биде екстрадиран. Државите Страни настојуваат да ги вклучат овие кривични дела како дела чиј извршител може да биде екстрадиран во секој договор за екстрадиција што тие ќе го склучат меѓу нив.

4. Ако некоја Држава Страна која екстрадицијата ја условува со постоење на договор прими барање за екстрадиција од Држава Страна со која нема склучено таков договор, таа може оваа Конвенција да ја смета како законски основ за екстрадиција за кривични дела на кои овој член се применува.

5. Државите Страни кои екстрадицијата ја условуваат со постоење на договор:

а. Во моментот на депонирање на нивниот инструмент за ратификација, прифаќање, одобрување или пристапување на оваа Конвенција, го информираат Генералниот секретар на Организацијата на обединетите нации дека оваа Конвенција ја смета како законски основ за соработка во материјата на екстрадицијата со другите Држави Страни; и

б. Ако тие не ја сметаат оваа Конвенција како законски основ за соработка во материјата на екстрадиција, настојува, ако треба, настојуваат да склучат договори за екстрадиција со други Држави Страни заради примена на овој член.

б. Државите Страни кои екстрадицијата не ја условуваат со постоење договор, меѓусебно им признаваат на кривичните дела на кои овој член се применува, карактер на дело чиј извршител може да биде екстрадиран.

7. За екстрадиција се бараат услови предвидени со внатрешното право на замолената Држава Страна или со договорите за екстрадиција, вклучувајќи посебно, услови што се однесуваат на минималната казна што се бара за екстрадиција, како и причините поради кои замолената Држава Страна може да ја одбие екстрадицијата.

8. Државите Страни настојуваат, во согласност со нивното внатрешно право, да ги забрзаат постапките за екстрадиција и да ги поедностават барањата во доказната материја што на нив се однесуваат во однос на кривичните дела на кои се применува овој член.

9. Во согласност со одредбите на нејзиното внатрешно право и договорите за екстрадиција што таа ги склучила, замолената Држава Страна може, на барање

на Државата Страна молител и ако смета дека околностите тоа го оправдуваат и заради итност, да го притвори лицето кое се наоѓа на нејзина територија, а за кое се бара екстрадиција и против него да преземе други соодветни мерки со кои ќе го обезбеди неговото присуство во текот на постапката за екстрадиција.

10. Државата Страна на чија територија се наоѓа лицето обвинето за некое дело, доколку не го екстрадира тоа лице за кривичното дело на кое се применува овој член од единствена причина дека тој е нејзин државјанин, е должна, на барање на Државата Страна барател на екстрадицијата, без одлагање да го предаде случајот на нејзините надлежни органи со цел за спроведување на гонење. Тие органи донесуваат одлука и го спроведуваат гонењето како и за секое друго тешко кривично дело во согласност со внатрешното право на таа Држава Страна. Заинтересираните Држави Страни меѓусебно соработуваат, особено во текот на постапката и докажувањето, заради обезбедување на ефикасност на гонењето.

11. Кога некоја Држава Страна, врз основа на нејзиното внатрешно право, е овластена да го екстрадира или на друг начин да предаде некој нејзин државјанин, само под услов потоа да биде вратен на нејзина територија заради издржување на казната изречена како резултат на процес или постапка по барање за екстрадиција или предавање, и кога таа Држава Страна и Државата Страна молител се согласат со таа можност и со другите услови кои можат да се сметаат за соодветни, таа екстрадиција или условно предавање се доволни за извршување на обврската содржана во ставот 10 на овој член.

12. Ако екстрадицијата, побарана заради извршување на некоја казна, биде одбиена бидејќи лицето што е предмет на тоа барање е државјанин на замолената Држава Страна, таа, ако нејзиното внатрешно право тоа го дозволува, во согласност со одредбите на тоа право и на барање на Државата Страна молител, настојува таа да ја изврши изречената казна или остатокот од таа казна во согласност со внатрешното право на Државата Страна молител.

13. На секое лице кое е предмет на гонење за некое од кривичните дела на кои се применува овој член му се гарантира непристрасно постапување во сите фази на постапката, како и уживање на сите права и гаранции предвидени во внатрешното право на Државата Страна на чија територија тоа се наоѓа.

14. Ниедна одредба на оваа Конвенција не треба да се толкува како обврска за замолената Држава Страна да спроведе екстрадиција ако постојат сериозни причини да верува дека барањето било поднесено заради гонење или казнување на лице поради неговиот пол, раса, вероисповед, државјанство, етничко потекло или негова политичка определеност, или дека одлучувањето по барањето би предизвикало штета на тоа лице поради која било од овие причини.

15. Државите Страни не можат да го одбијат барањето за екстрадиција од единствена причина дека делото се смета како да задира во даночна материја.

16. Пред да ја одбие екстрадицијата, замолената Држава Страна се консултира, ако е потребно, со Државата Страна молител за да и ги даде сите можности за доставување на нејзините мислења и информации за поддршка на наводите.

17. Државите Страни настојуваат да склучат билатерални и мултилатерални договори и спогодби за да овозможат екстрадиција или да ја направат екстрадицијата поефикасна.

Член 17

Трансфер на осудени лица

Државите Страни можат да склучуваат билатерални или мултилатерални договори или спогодби за трансфер на нивната територија на лица осудени на казни затвор или други казни лишување од слобода за кривични дела наведени во оваа Конвенција, за да можат таму да го издржуваат остатокот од нивната казна.

Член 18
Меѓусебна правна помош

1. Државите Страни меѓусебно си даваат најширока можна правна помош во текот на истрагата, гонењето и судските постапки за кривичните дела наведени во оваа Конвенција, како што е предвидено во член 3, и взаемно си даваат слична помош кога Државата Страна молител има оправдани причини да се сомнева дека кривичното дело наведено во алинеја а. или б. на став 1 на член 3 е од транснационална природа, вклучувајќи дека жртвите, сведоците, приносот, средствата или доказите на овие кривични дела се наоѓаат во замолената Држава Страна и дека е вклучена организирана криминална група.

2. Најшироката можна правна помош се дозволува, ако соодветните закони, договори и спогодби на замолената Држава Страна тоа го дозволуваат, во текот на истрагата, гонењето и судските постапки за кривични дела за кои во Државата Страна молител може да биде одговорно правно лице, во согласност со членот 10 на оваа Конвенција.

3. Правната помош која е дозволена со примена на овој член може да биде побарана за следните цели:

- а. прибирање на сведочења или изјави,
- б. доставување на судски акти,
- в. спроведување на претрес и заплена, како и замрзнување,
- г. претрес на објекти и места,
- д. давање информации, материјални докази и експертски мислења,
- ѓ. давање оригинали или заверени копии на соодветни документи и досиеја, вклучувајќи административни, банкарски, финансиски или комерцијални документи;
- е. идентификување и локализирање на приносите од криминал, на имотот, на инструментите и други предмети заради прибирање на докази,
- ж. олеснување на доброволното појавување пред суд на лицата во Државата Страна молител,
- з. давање секаков, друг, вид на правна помош во согласност со внатрешното право на замолената Држава Страна.

4. Без да се наштети на нејзиното внатрешно право, надлежните органи на една Држава Страна можат, без претходно барање, да достават информации за кривични предмети до надлежниот орган на друга Држава Страна, ако сметаат дека тие информации можат да и помогнат за преземање или водење на истрагата и кривичното гонење, или да ја наведат последнава Држава Страна да направи барање врз основа на оваа Конвенција.

5. Доставувањето на информациите во согласност со ставот 4 на овој член се врши без да се наштети на истрагите и кривичните гонења во Државата чии надлежни органи доставуваат информации. Надлежните органи кои ги примаат информациите пристапуваат кон секое барање водејќи сметка споменатите информации да останат доверливи, па и привремено, или нивната употреба да биде ограничена. Меѓутоа, ова не ја спречува Државата Страна која ги прима информациите да открие, во текот на судската постапка, информации кои се во корист на обвинетиот. Во овој последниот случај, Државата Страна која примила информации ја известува Државата Страна која ги доставува пред откривањето, и ако за тоа направила барање, ја консултира оваа последната. Ако во некој исклучителен случај, не е можно претходно известување, Државата Страна која ги прима информациите за откривањето без одлагање ја информира Државата Страна која ги доставила.

6. Одредбите од овој член воопшто не влијаат на обврските што произлегуваат од кој било друг билатерален или мултилатерален договор со кој се регулира или треба да биде регулирана, целосно или делумно, меѓусебната правна помош.

7. Ставовите 9 до 29 на овој член се применуваат на барањата направени во согласност со овој член ако соодветните Државите Страни не се обврзани со некој договор за меѓусебна правна помош. Ако споменатите Држави Страни се обврзани со таков договор, се применуваат соодветните одредби од тој договор, освен ако Државите Страни не се согласат да ги пременуваат наместо нив одредбите од ставовите 9 до 29 на овој член. Државите Страни силно се охрабруваат да ги применуваат овие ставови ако со тоа се олеснува соработката.

8. Државите Страни не можат да се повикаат на банкарска тајна за да ја одбијат меѓусебната правна помош предвидена во овој член.

9. Државите Страни можат да се повикаат на отсуство на двојна инкриминација за да одбијат давање на правна помош со примена на овој член. Меѓутоа, замолената Држава Страна може, да пружи правна помош ако смета дека е соодветно и ако за тоа одлучи по сопствена волја, независно од тоа дали дејствието претставува или не кривично дело во согласност со внатрешното право на замолената Држава Страна.

10. Секое притворено лице или лице кое ја издржува казната на територијата на една Држава Страна, чие присуство се бара во друга Држава Страна заради идентификација или сведочење или за тоа, на кој било друг начин, да придонесе за обезбедување на докази за истрагите, гонењата или судските постапки за кривичните дела наведени во оваа Конвенција, лицето може да биде трансферирано, ако се исполнети следните услови:

а. Лицето слободно и свесно да се согласило со тоа;

б. Надлежните органи на двете Држави Страни да се согласиле со тоа под услови што тие Држави Страни можат да ги сметаат за соодветни;

11. За целите на став 10 на овој член:

а. Државата Страна кон која лицето е трансферирано има право и обврска да го чува во притвор, освен ако постои поинакво барање или овластување од Државата Страна од која тоа било трансферирано;

б. Државата Страна кон која лицето е трансферирано без одлагање ја извршува обврската да го предаде лицето на Државата Страна од која било трансферирано, во согласност со она што претходно било договорено или поинаку одлучено од надлежните органи на двете Држави Страни;

в. Државата Страна кон која лицето е трансферирано не може да бара од Државата Страна од која било трансферирано да поведе постапка за екстрадиција за тоа да и биде предадено;

г. Се води сметка за периодот во кој лицето било во притвор во Државата Страна кон која тоа било трансферирано со цел да се одбие од казната што треба да ја издржува во Државата Страна од која било трансферирано.

12. Освен ако Државата Страна од која лицето треба да биде трансферирано врз основа на ставовите 10 и 11 на овој член не даде согласност, споменатото лице, без оглед на неговото државјанство, нема да биде гонето, притворано, судено ниту ќе му бидат изречени други ограничувања на неговата слобода на движење на територијата на Државата Страна кон која било трансферирано, поради чинења, пропуштања или пресуди пред неговото заминување од територијата на Државата Страна од која било трансферирано.

13. Секоја Држава Страна определува централен орган кој има одговорност и овластување да прима барања за меѓусебна правна помош и да ги извршува или да ги доставува до надлежните органи за извршување, Ако некоја Држава Страна има некој регион или територија за која постои посебен систем за меѓусебна правна помош, таа може да определи посебен централен орган кој ќе има

иста функција за споменатиот регион или територија. Централните органи го обезбедуваат извршувањето или брзиот пренос и пропишаната форма на примените барања. Ако централниот орган пренесе барање за извршување до надлежниот орган, тој го охрабрува брзото извршување и пропишаната форма на примените барања од надлежниот орган. Во моментот кога секоја Држава Страна ги депонира нејзините инструменти за ратификација, прифаќање, одобрување или пристапување на оваа Конвенција, Генералниот секретар на Организацијата на обединетите нации ќе биде известен за централниот орган определен за таа цел. Барањата за меѓусебна правна помош и сите информации во врска со неа се доставуваат до централните органи определени од Државите Страни. Оваа одредба нема да му наштети на правото на која било Држава Страна да бара овие барања и информации да и бидат доставени по дипломатски пат и, во случаи на итност, ако Државите Страни се согласат, со посредство на Меѓународната организација на криминалистичката полиција, ако тоа е можно.

14. Барањата се упатуваат во писмена форма или, ако е можно, со кое било средство за подготвување на писмен документ, на јазик прифатлив за замолената Држава Страна, под услови кои и овозможуваат на таа Држава Страна да ја утврди веродостојноста. За јазикот или јазиците што се прифатливи за секоја Држава Страна се информира Генералниот секретар на Организацијата на обединетите нации во моментот кога таа Држава Страна го депонира нејзиниот инструмент за ратификација, прифаќање, одобрување или пристапување на оваа Конвенција. Во случај на итност и ако Државите Страни за тоа се согласат, барањата може да бидат направени во усна форма но, без одлагање треба да бидат потврдени во писмена форма.

15. Барањето за меѓусебна правна помош треба да го содржи следното: а. Назначување на органот од кој барањето потекнува;

б. Целта и природата на истрагата, гонењето или судската постапка на која се однесува барањето, како и името и функциите на органот кој е надлежен за одлучување;

в. Опис на соодветните факти, освен за барањата упатени со цел за доставување на судски акти;

г. Опис на бараната помош и поединости за секоја посебна постапка што Државата Страна молител сака да биде применета;

д. Ако е можно, идентитетот, адресата и државјанството на секое наведено лице;

ѓ. Целта заради која сведочењето, информациите и мерките се барани.

16. Замолената Држава Страна може да побара дополнителни информации ако тие и се неопходни за извршување на барањето во согласност со нејзиното внатрешно право или ако со тоа може да се олесни извршувањето.

17. Секое барање се извршува во согласност со внатрешното право на замолената Држава Страна и, доколку тоа не е спротивно со внатрешното право на замолената Држава Страна и кога е можно, во согласност со постапките прецизирани во барањето.

18. Кога тоа е можно и во согласност со основните принципи на внатрешното право, кога некое лице кое се наоѓа на територијата на една Држава Страна треба да биде сослушано како сведок или вештак од судските органи на некоја друга Држава Страна, првата Држава Страна може, на барање на другата, да дозволи негово сослушување по пат на видеоконференција, ако не е можно или не е пожелно тоа лично да се појави на територијата на Државата Страна молител. Државите Страни можат да се договорат сослушувањето да го води судски орган на Државата Страна молител, а со присуство на судски орган на замолената Држава Страна.

19. Државата Страна молител не ги пренесува и не ги употребува

информациите или доказите добиени од замолената Држава Страна за истрагата, гонењето или судските постапки, освен оние што се наведени во барањето, без претходна согласност на замолената Држава Страна. Ништо содржано во овој став не ја спречува Државата Страна молител да открие, во текот на постапката, информации или докази што се во корист на обвинетиот. Во тој случај, Државата Страна молител ја информира замолената Држава Страна пред откривањето, и ако таа и доставила барање, се консултира со неа. Ако во некој исклучителен случај, не е можно претходно информирање, Државата Страна молител, без одлагање, ја информира замолената Држава Страна за откривањето.

20. Државата Страна молител може да бара замолената Држава Страна да го чува во тајност барањето и неговиот подносител, освен ако е неопходно за негово извршување. Ако замолената Држава Страна не може да го задоволи ова барање, за тоа, без одлагање, ја информира Државата Страна молител.

21. Меѓусебната правна помош може да биде одбиена:

а. Ако барањето не е направено во согласност со одредбите на овој член;

б. Ако замолената Држава Страна смета дека извршувањето на барањето

може да го загрози нејзиниот суверенитет, нејзината безбедност, нејзиниот јавен ред или други значајни интереси;

в. Во случај кога внатрешното право на замолената Држава Страна им забранува на нејзините органи да ги преземат бараните мерки ако се работело за слично дело кое е предмет на некоја истрага, гонење или судска постапка во рамки на нејзината надлежност;

г. Ако прифаќањето на барањето за меѓусебна правна помош би било спротивно на правниот систем на замолената Држава Страна;

22. Државите Страни не можат да одбијат некое барање за меѓусебна правна помош само затоа што делото се однесува на даночни прашања.

23. Секое одбивање на меѓусебната правна помош треба да биде образложено.

24. Замолената Држава Страна го извршува барањето за меѓусебна правна помош во најкраток можен рок водејќи сметка колку е можно за сите рокови дадени од Државата Страна молител и за тоа тие да бидат образложени во барањето. Државата Страна молител одговара на разумните барања за информирање за направениот напредок во однос на мерките преземени од замолената Држава Страна за задоволување на нејзиното барање. Замолената Држава Страна одговара на разумните барања од Државата Страна молител што се однесуваат на постигнатиот напредок во извршување на барањето. Кога меѓусебната правна помош повеќе не е потребна, Државата Страна молител за тоа веднаш ја информира замолената Држава Страна.

25. Меѓусебната правна помош може да биде одложена од замолената Држава Страна, ако тоа може да го попречи текот на истрагата, гонењето или судската постапка што е во тек.

26. Пред да го одбие барањето врз основа на ставот 21 на овој член или да го одложи извршувањето врз основа на ставот 25, замолената Држава Страна ја испитува заедно со Државата Страна молител можноста за одобрување меѓусебна правна помош под услови што таа ги смета за неопходни. Ако Државата Страна молител ја прифати помошта под овие услови, таа ќе се согласи со нив.

27. Без да се влијае на примената на ставот 12 на овој член, сведокот, вештакот или друго лице кое, на барање на Државата Страна молител, се согласи да сведочи во текот на постапката или да соработува во истрагата, гонењето или судската постапка на територијата на Државата Страна молител, нема да биде гонето, лишено од слобода, казнето ниту подложено на други ограничувања на неговата лична слобода на оваа територија поради чинење, пропуштање или

претходни осуди на територијата на замолената Држава Страна. Овој имунитет престанува кога сведокот, вештакот или друго лице кое, во текот на 15 последователни дена или друг период договорен меѓу Државите Страни сметано од денот кога официјално биле информирани од надлежниот орган дека нивното присуство не е повеќе потребно, имало можност да ја напушти територијата на Државата Страна молител, но и покрај тоа доброволно останало или, по напуштањето, се вратило по негова сопствена желба.

28. Редовните трошоци направени за извршување на барањето паѓаат на товар на замолената Држава Страна, освен ако поинаку не е договорено меѓу соодветните Држави Страни. Доколку подоцна за извршување на барањето бидат потребни значителни или вонредни трошоци, Државите Страни се консултираат за да ги утврдат условите според кои барањето ќе биде извршено, како и начинот на кој ќе бидат покриени трошоците.

29. Замолената Држава Страна:

а. Доставува до Државата Страна молител копии од записници, документи или административни информации со кои располага и кои, во согласност со нејзиното внатрешно право, се достапни за јавноста.

б. Може, според нејзино наоѓање, да и достави на Државата Страна молител, целосно, делумно или под услови кои ги смета за соодветни, копии од записници, документи или административни информации со кои располага и кои, во согласност со нејзиното внатрешно право, не се достапни за јавноста.

30. Државите Страни предвидуваат, ако е потребно, можност за склучување билатерални или мултилатерални договори или спогодби што би служеле за целите на овој член, за спроведување на неговите одредби или за нивно зајакнување.

Член 19

Споени истраги

Државите Страни предвидуваат склучување на билатерални или мултилатерални договори или спогодби врз основа на кои, за случаи кои се предмет на истраги, гонења или судски постапки во една или повеќе Држави, надлежните органи можат да формираат заеднички истражни тимови. Во отсуство на такви договори или спогодби, споени истраги можат да бидат договорени од случај до случај. Државите Страни ќе обезбедат целосно почитување на суверенитетот на Државата Страна на чија територија треба да се спроведе истрагата.

Член 20

Специјални истражни техники

1. Заради ефикасно сузбивање на организираниот криминал, секоја Држава Страна, ако согласно основните принципи на нејзиниот внатрешен правен систем тоа е дозволено и согласно условите пропишани во нејзиното внатрешно право, презема, во рамки на нејзините можности, потребни мерки со кои на нејзините надлежни органи им се овозможува да пристапат, на нејзината територија, кон контролирана испорака и, кога смета дека е опортуно, и кон други специјални истражни техники, како што е електронско надгледување или други форми на надгледување и прикриени операции.

2. За целите на истрагите за делата наведени во оваа Конвенција, се охрабруваат Државите Страни да склучуваат, ако е неопходно, билатерални или мултилатерални договори или спогодби за употреба на специјалните истражни техники во рамки на меѓународната соработка. Овие договори или спогодби се склучуваат и применуваат со целосно почитување на принципот на суверенитет и еднаквост на Државите и тие се применуваат со стриктно почитување на одредбите содржани во нив.

3. Во отсуство на договори или спогодби како што се наведени во ставот 2 на овој член, одлуките за примена на специјалните истражни техники на меѓународно ниво се донесуваат за секој поединечен случај, а можат, ако е потребно, да се земат во предвид финансиските аранжмани и разбирања во однос на вршењето на надлежноста од соодветните Држави Страни.

4. Контролираните испораки кон кои е одлучено да се пристапи на меѓународно ниво можат, со согласност на заинтересираните Држави Страни, да вклучуваат методи како што е задржување на стоките или средствата и дозволување стоките и средствата да продолжат понатаму непречено, без промена или после одземањето или нивната целосна или делумна замена.

Член 21

Трансфер на кривични постапки

Државите Страни предвидуваат можност меѓусебно да вршат пренос на постапките за гонење за кривично дело утврдено во оваа Конвенција во случај кога ќе оценат дека трансферот е во интерес на спроведување на правдата и, посебно кога се вклучени повеќе органи, во правец на централизирање на гонењето.

Член 22

Востановување на криминални досиеја

Секоја Држава Страна може да усвои законски или други потребни мерки, под услови и за соодветни цели, за да се води сметка за секоја осуда која му била изречена на наведен сторител за кривично дело во друга Држава, заради употреба на таа информација во рамки на кривична постапка што се води за кривично дело наведено во оваа Конвенција.

Член 23

Инкриминација на попречувањето на правдата

Секоја Држава Страна усвојува законски и други потребни мерки за да ја утврди како кривично дело, кога е сторено со умисла:

а. Употребата на физичка сила, на закана или заплашување или ветувањето, понудувањето или давањето незаслужена имотна корист за да се добие лажно сведочење или да се спречи сведочењето или изведувањето на доказите во некоја постапка за извршување на кривичните дела утврдени во согласност со оваа Конвенција.

б. Употребата на физичка сила, на закана или на заплашување за да се спречи службеник во правосудни органи или во служби за откривање и казнување да врши службени должности во врска со кривичните дела утврдени во согласност со оваа Конвенција. Ништо во оваа алинеја не може да наштети на правото на Државите Страни да предвидат законодавство наменето за заштита на другите категории на државни службеници.

Член 24

Заштита на сведоци

1. Секоја Држава Страна презема, во рамки на нејзините можности, соодветни мерки за да обезбеди ефикасна заштита против евентуалните дејствија на одмазда или заплашување на сведоците кои, во рамки на кривичните постапки, сведочат во врска со делата утврдени во согласност со оваа Конвенција и, ако е соодветно, на нивните роднини и други блиски лица.

2. Мерките предвидени во ставот 1 на овој член можат да вклучуваат, без да се наштети на правото на обвинетиот, и право на редовна законска постапка:

а. За утврдување на постапки за физичка заштита на тие лица, со кои,

според потребите и во рамки на можностите, им се обезбедува ново живеалиште и им се овозможува податоците за нивниот идентитет и местото каде се наоѓаат да не бидат објавени или нивното објавување да биде ограничено;

б. За предвидување правила за докажување што на сведоците и вештаците ќе им овозможат да сведочат на начин што гарантира нивна безбедност, особено да сведочат по пат на комуникациски техники како што се видео врски или други соодветни средства.

3. Државите Страни предвидуваат склучување на договори или спогодби со други Држави во поглед на обезбедување на ново живеалиште на лицата наведени во ставот 1 на овој член.

4. Одредбите на овој член се применуваат и на жртвите кога се јавуваат во својство на сведоци.

Член 25

Помош и заштита на жртвите

1. Секоја Држава Страна презема, во рамки на нејзините можности, соодветни мерки за давање помош и заштита на жртвите на кривични дела наведени во оваа Конвенција, особено во случаи на закана со osveta или заплашување.

2. Секоја Држава Страна востановува соодветни постапки кои им овозможуваат обесштетување на жртвите на кривични дела наведени во оваа Конвенција.

3. Секоја Држава Страна, во согласност со нејзиното внатрешно право, овозможува изјавите и загриженоста на жртвите да бидат изложени и земени во предвид во соодветна фаза на кривичната постапка која се води против извршителите на делата, на начин кој нема да наштети на правото на одбрана.

Член 26

Мерки за јакнење на соработката меѓу службите за откривање и казнување

1. Секоја Држава Страна презема соодветни мерки за да ги охрабри лицата кои учествуваат или учествувале во организирани криминални групи:

а. Да им доставуваат на надлежните органи корисни информации за целите на истрагите и прибирање на доказите за прашања како што се:

i. Идентитетот, природата, составот, структурата или активностите на организирани криминални групи, или местото каде тие се наоѓаат;

ii. Врските, вклучувајќи ги и оние на меѓународно ниво, со други организирани криминални групи;

iii. Кривичните дела што организирани криминални групи ги извршиле или можеле да ги извршат;

б. Да им доставуваат, на надлежните органи, фактичка и конкретна помош, која може да придонесе за одземање на изворите и приносите од криминал од организирани криминални групи.

2. Секоја Држава страна предвидува можност, во соодветни случаи, за намалување на казната што може да му биде изречена на обвинетото лице кое значително соработува во текот на истрагата или гонењето за некое кривично дело наведено во оваа Конвенција.

3. Секоја Држава Страна предвидува можност, во согласност со основните принципи на нејзиното внатрешно право, да му гарантира имунитет од гонење на лице кое значително соработува во текот на истрагата или гонењето за некое кривично дело наведено во оваа Конвенција.

4. Заштитата на овие лица им е обезбедена мутатис мутандис, како што е предвидено во член 24 на оваа Конвенција.

5. Во случај кога некое од лицата кои се наведени во став 1 на овој член и

кое се наоѓа во една држава Страна може да пружи значителна помош на надлежните органи на друга Држава Страна, соодветните Држави Страни можат да предвидат склучување на договори или спогодби, во согласност со нивното внатрешно право, што се однесуваат на евентуално давање од другата Држава Страна на третман опишан во ставовите 2 и 3 на овој член.

Член 27

Соработка меѓу службите за откривање и казнување

1. Државите Страни тесно соработуваат, во согласност со нивните соодветни правни и административни системи, заради зајакнување на ефикасноста на откривањето и казнувањето на кривичните дела наведени во оваа Конвенција. Државите Страни, особено преземаат ефикасни мерки за:

а. Зајакнување или ако е потребно, востановување на патишта за соработка меѓу нивните органи, агенции и надлежни служби заради олеснување на сигурната и брза размена на информации во однос на сите аспекти на кривичните дела наведени во оваа Конвенција, вклучувајќи, ако државите Страни сметаат дека се соодветни, и врски со другите криминални активности;

б. Соработка со Другите Држави Страни, во врска со делата наведени во оваа Конвенција, во водењето на истрагите, во однос на:

i. идентитетот и активностите на осомничените лица, местото каде тие се наоѓаат или местото каде се наоѓаат други лица;

ii. Движењето на приносите од криминал или имотот што потекнува од извршувањето на тие дела;

iii. Движењето на имотот, опремата или другите инструменти употребени или наменети да бидат употребени за извршување на тие дела.

в. Доставување, ако е соодветно, документи или материји потребни за анализа или истрага;

г. Олеснување на ефикасната координација меѓу органите, агенциите и надлежните служби и промовирање на размената на персонал и експерти, вклучувајќи, во согласност со постојните билатерални договори или спогодби меѓу соодветните Држави Страни, и назначување на офицери за врска.

д. Размена, со другите Држави Страни, на информации за средствата и специфичните методи употребени од организираните криминални групи, вклучувајќи, ако е соодветно, правци и превозни средства, како и употреба на лажен идентитет, изменети или фалсификувани документи или други средства за прикривање на нивните активности.

ѓ. Размена на информации и координирање на административните и другите преземени мерки, заради брзо откривање на делата наведени во оваа Конвенција.

2. Со цел за спроведување на оваа Конвенција, Државите Страни предвидуваат склучување на билатерални или мултилатерални договори или спогодби за директна соработка меѓу нивните служби за откривање и казнување и, ако такви договори или спогодби веќе постојат, нивни измени. Во отсуство на такви договори или спогодби меѓу Државите Страни, тие можат оваа Конвенција да ја сметаат за основа за востановување на соработка во материјата на откривање и казнување за делата наведени во неа. Во секој случај кога тоа е соодветно, Државите Страни целосно ги применуваат договорите или спогодбите, вклучувајќи ги и меѓународните и регионалните организации, за јакнење на соработката меѓу нивните служби за откривање и казнување.

3. Државите Страни настојуваат да соработуваат, во рамки на нивните можности, за да го спречат организираниот криминал, извршен со употреба на модерна технологија.

Член 28

Прибирање, размена и анализа на информациите за природата на организираниот криминал

1. Секоја Држава Страна предвидува спроведување на анализи, со учество на научни и универзитетски експерти, на тенденциите на организираниот криминал на нејзината територија, околностите под кои тој делува, како и професионалните групи и техники што се вклучени.

2. Државите Страни предвидуваат да ги развиваат нивните капацитети за анализа на организираните криминални активности и да ги спојат директно меѓу нив и со посредство на меѓународните и регионалните организации. За таа цел треба да бидат подготвени дефиниции, норми и заеднички методи и да бидат применети каде што е потребно.

3. Секоја Држава Страна предвидува следење на нејзините политики и на преземените конкретни мерки за борба против организираниот криминал и евалуација на нивното спроведување и ефикасност.

Член 29

Обука и техничка помош

1. Секоја Држава Страна востановува, развива или подобрува, според потребите, специфични програми за обука на лицата во нејзините служби за откривање и казнување, вклучувајќи ги и јавните обвинители, истражните судии и царинските службеници, како и други лица одговорни за превенција, откривање и спречување на кривичните дела наведени во оваа Конвенција. Овие програми можат посебно да предвидат назначувања и размена на персонал, во рамки на овластувањата дадени со внатрешното право, во однос на следното:

а. Методи за превенција, откривање и спречување на кривичните дела наведени во оваа Конвенција;

б. Патишта и техники применети од лицата осомничени за вмешаност во кривичните дела наведени во оваа Конвенција, вклучувајќи во транзитните Држави, и соодветни мерки за борба;

в. Контрола на движењето на приносите од контрабанда;

г. Откривање и контрола на движењето на приносот од криминал, на имотот, опремата и на другите средства, и на методите на трансфер, прикривањето или преправањето на тој принос, имот, опрема или на другите средства, како и на методите на борба против перењето на пари и против другите финансиски кривични дела;

д. Прибирање на докази;

ѓ. Техники на контрола во слободните трговски зони и слободните пристаништа;

е. Опрема и модерни техники за откривање и казнување, вклучувајќи и електронско набљудување, контролирана испорака и прикриени операции;

ж. Методи употребени за борба против транснационалниот организиран криминал по пат на компјутери, телекомуникациски мрежи или други современи техники; и

з. Методи употребени за заштита на жртвите и сведоците.

2. Државите Страни меѓусебно си помагаат во изготвувањето и имплементирањето на програмите за истражување и обука за размена на специјализираните знаења во областите содржани во став 1 на овој член и, за таа цел, ги користат, кога е соодветно, регионалните и меѓународните конференции и семинари заради промовирање на соработката и стимулирање на размената на мислењата за заедничките проблеми, вклучувајќи ги посебните проблеми и потреби на транзитните Држави.

3. Државите Страни ги охрабруваат активностите на обука и техничка

помош заради олеснување на екстрадицијата и меѓусебната правна помош. Овие активности на обука и техничка помош можат да вклучуваат и јазична обука, назначувања и размени меѓу персоналот на централните органи или агенции кои имаат одговорности во споменатите области.

4. Во случај на постоење на билатерални или мултилатерални договори или спогодби, Државите Страни ги јакнат, според потребите, мерките преземени за максимизирање на оперативните активности и за обука во рамки на меѓународните и регионалните организации и во рамки на други билатерални или мултилатерални договори или спогодби во материјата.

Член 30

Други мерки: Примена на Конвенцијата преку економски развој и техничка помош

1. Државите Страни преземаат соодветни мерки за обезбедување најдобра можна примена на оваа Конвенција преку меѓународна соработка, водејќи сметка за негативните ефекти од организираниот криминал врз општеството во целина, и посебно врз постојаниот развој.

2. Државите Страни вложуваат меѓусебни конкретни напори во рамки на можностите и во меѓусебна соработка, но и со регионалните и меѓународните организации:

а. За развој на нивната соработка на различни нивоа со земјите во развој, во правец на јакнење на нивните капацитети заради превенција и борба против организираниот криминал;

б. За зголемување на финансиската и материјалната помош за земјите во развој заради поддршка на напорите што тие ги вложуваат за ефикасна борба против транснационалниот организиран криминал и за да им помогнат за успешна примена на оваа Конвенција;

в. За давање техничка помош на земјите во развој и на земјите со економии во транзиција за да им помогнат во задоволувањето на нивните потреби со цел за примена на оваа Конвенција. Заради тоа, Државите Страни настојуваат доброволно да внесуваат соодветни и редовни придонеси на посебно за оваа цел отворена сметка во рамки на финансиските механизми на Обединетите нации. Државите Страни можат, исто така, посебно да предвидат, во согласност со нивното внатрешно право и со одредбите на оваа Конвенција, да внесуваат на гореспоменатата сметка еден процент од фондовите и од соодветната вредност од приносот на криминал или од конфискуваниот имот со примена на одредбите од оваа Конвенција;

г. За да ги охрабрат и убеди другите Држави и финансиски институции, според потребите, да се придружат кон напорите што се прават во согласност со овој член, особено доставувајќи им на земјите во развој повеќе програми за обука и модерни средства за да им помогнат во постигнувањето на целите на оваа Конвенција.

3. Овие мерки се преземаат колку е можно, без да им наштетат на постојните активности во материјата на странска помош или на другите спогодби за финансиска соработка на билатерално, регионално или меѓународно ниво.

4. Државите Страни можат да склучуваат билатерални или мултилатерални договори или спогодби за материјална и логистичка помош, водејќи сметка за неопходните финансиски спогодби за обезбедување ефикасност на средствата за меѓународна соработка предвидени во оваа Конвенција и за спречување, откривање и борба против транснационалниот организиран криминал.

Член 31

Превенција

1. Државите Страни настојуваат да подготват и развијат национални проекти како и да ги спроведат и унапредат најдобрите практики и политики за превенција на транснационалниот организиран криминал.

2. Во согласност со основните принципи на нивното внатрешно право, Државите Страни настојуваат да ги намалат, по пат на законски, административни или други соодветни мерки, постојните или идните можности на организираните криминални групи да учествуваат во активностите на легалните пазари употребувајќи ги приносите од криминал. Овие мерки треба да се однесуваат на:

а. Јакнење на соработката меѓу службите за откривање и казнување или меѓу јавните обвинители и соодветните приватни ентитети, особено во индустријата;

б. Унапредување на развојот на правилата и постапките што се однесуваат на зачувување на интегритетот на соодветните јавни и приватни ентитети, како и на кодекси за однесување на соодветните професии, особено на оние на адвокатите, нотарите, даночните и сметководствените советници;

в. Превенција од злоупотреба од страна на организираните криминални групи на постапките за тендери спроведувани од јавните органи како и на субвенциите и лиценците доделени од јавните органи за некоја трговска активност;

г. Превенција од злоупотреба на правните лица од страна на организираните криминални групи;

Овие мерки можат да вклучуваат:

i. Востановување на јавни регистри на правни и физички лица вклучени во формирањето, управувањето и финансирањето на правните лица;

ii. Можност за одземање од лицата виновни за кривичните дела наведени во оваа Конвенција, со судска одлука или друго соодветно средство, за еден разумен период, на правото да управуваат со правните лица основани на нивната територија;

iii. Востановување национални регистри на лица на кои им е одземено правото да управуваат со правните лица; и

iv. Размена на информации содржани во регистрите споменати во претходните подалинеи г. и. и иии. на оваа алинеја со надлежните органи на другите Држави Страни.

3. Државите Страни настојуваат да ја унапредуваат реинтеграцијата во општеството на лицата прогласени за виновни за кривичните дела содржани во оваа Конвенција.

4. Државите Страни настојуваат периодично да вршат евалуација на правните инструменти и на соодветните административни практики заради утврдување дали тие содржат пропусти што им овозможуваат на организираните криминални групи да ги злоупотребуваат.

5. Државите Страни настојуваат колку е можно подобро да ја заинтересираат јавноста за постоењето, причините и тежината на транснационалниот организиран криминал и за заканата што тој ја претставува. Тоа можат да го прават со посредство на средствата за јавно информирање и со усвојување на мерки наменети за промовирање на учеството на јавноста во активностите за спречување и борба против овој криминал.

6. Секоја Држава Страна го информира Генералниот секретар на Организацијата на обединетите нации за името и адресата на органот или органите што можат да им помогнат на другите Држави Страни да ги спроведат мерките за превенција на транснационалниот организиран криминал.

7. Државите Страни соработуваат, кога е потребно, меѓусебно и со надлежните регионални и меѓународни организации заради промовирање и спроведување на мерките наведени во овој член. За таа цел, тие учествуваат во меѓународни проекти за превенција на транснационалниот организиран криминал, на пример со делување врз факторите што влијаат врз социјално маргинализираните групи да бидат ранливи и подложни на овој криминал.

Член 32

Конференција на Државите Страни на Конвенцијата

1. Се формира Конференција на Државите Страни на Конвенцијата за подобрување на капацитетите на Државите Страни за борба против транснационалниот организиран криминал и за унапредување и следење на примената на оваа Конвенција.

2. Генералниот секретар на Организацијата на обединетите нации ја свикува Конференцијата на Државите Страни најдоцна во рок од една година по влегувањето во сила на оваа Конвенција. Конференцијата на Државите Страни усвојува правилник и правила за активностите наведени во ставовите 3 и 4 на овој член вклучувајќи правила за финансирање на трошоците направени за спроведување на тие активности.

3. Конференцијата на Државите Страни усвојува механизми за постигнување на целите наведени во став 1 на овој член, особено:

а. Таа ги олеснува активностите што се спроведуваат од Државите Страни за примена на членовите 29, 30 и 31 на оваа Конвенција, вклучувајќи и охрабрување за мобилизација на доброволни прилози;

б. Таа ја олеснува размената на информации меѓу Државите Страни за карактеристиките и тенденциите на транснационалниот организиран криминал и ефикасните практики за негово сузбивање;

в. Таа соработува со регионалните и меѓународните организации и надлежните невладини организации;

г. Таа периодично ја испитува примената на Конвенцијата;

д. Таа подготвува препораки за подобрување на оваа Конвенција и за нејзина примена;

4. За целите на алинеите г. и д. на став 3 на овој член, Конференцијата на Државите Страни се информира за усвоените мерки и за потешкотиите на кои наидуваат Државите Страни при примената на Конвенцијата, употребувајќи ги информациите што тие и ги доставиле како дополнителни механизми за испитувањето што треба да го направи.

5. Секоја Држава Страна и доставува на Конференцијата на Државите Страни, на нејзино барање, информации за програмите, плановите и практиките како и за нејзините законодавни и административни мерки за примена на оваа Конвенција.

Член 33

Секретаријат

1. Генералниот секретаријат на Организацијата на обединетите нации му пружа услуги на секретаријатот што и се потребни на Конференцијата на Државите Страни на Конвенцијата.

2. Секретаријатот:

а. И помага на Конференцијата на Државите Страни за реализирање на активностите наведени во член 32 на оваа Конвенција, донесува одлуки и пружа потребни услуги за сесиите на Конференцијата на Државите Страни;

б. Им помага на Државите Страни, на нивно барање, за доставување информации на Конференцијата на Државите Страни како што е предвидено во став 5 на член 32 на оваа Конвенција; и

в. Обезбедува неопходна координација со секретаријатите на соодветните регионални и меѓународни организации.

Член 34

Примена на Конвенцијата

1. Секоја Држава Страна презема потребни мерки, вклучувајќи законодавни и административни, во согласност со основните принципи на нејзиното внатрешно право, за да обезбеди извршување на нејзините обврски содржани во оваа Конвенција.

2. Кривичните дела востановени во согласност со членовите 5, 6, 8 и 23 на оваа Конвенција се востановуваат во внатрешното право на секоја Држава Страна независно од нивната транснационална природа или од вклученоста на некоја организирана криминална група наведена во став 1 на член 3 на оваа Конвенција, освен ако, во согласност со член 5 на оваа Конвенција, би се барало вклученост на организирана криминална група.

3. Секоја Држава Страна може да усвои попрецизни и построги мерки од оние што се предвидени во оваа Конвенција, а заради превенција и борба против транснационалниот организиран криминал.

Член 35

Решавање на спорите

1. Државите Страни настојуваат да ги решат спорите во однос на толкувањето или примената на оваа Конвенција по пат на преговарање.

2. Секој спор меѓу две или повеќе Држави Страни во однос на толкувањето или примената на оваа Конвенција кој не може да биде решен во разумен рок по пат на преговори, на барање на една од тие Држави Страни, се решава со арбитража. Ако, во рок од шест месеци сметано од датумот на барањето за арбитража, Државите Страни не можат да се

договорот за организирањето на арбитражата, која било од нив може да поведе постапка за решавање на спорот пред Меѓународниот Суд на правдата, упатувајќи барање во согласност со Статутот на Судот.

3. Секоја Држава Страна може, во моментот на потпишување, ратификација, прифаќање или одобрување на оваа Конвенција или на пристапување кон неа, да изјави дека не се смета за обврзана со ставот 2 на овој член. Другите Држави Страни не се обврзани со ставот 2 на овој член во однос на секоја Држава Страна која ставила таква резерва.

4. Секоја Држава Страна која ставила резерва врз основа на став 3 на овој член истата може да ја повлече во секое време со упатување на нотификација до Генералниот секретар на Организацијата на обединетите нации.

Член 36

Потпишување, ратификација, прифаќање, одобрување и пристапување

1. Оваа Конвенција ќе биде отворена за потпишување за сите Држави од 12 до 15 декември 2000 година во Палермо (Италија) и потоа, во седиштето на Организацијата на обединетите нации, во Њујорк, до 12 декември 2002 година.

2. Оваа Конвенција е, исто така, отворена за потпишување за регионалните организации за економска интеграција под услов најмалку една Држава членка на таа организација да ја потпишала во согласност со став 1 на овој член.

3. Оваа Конвенција е предмет на ратификација, прифаќање или одобрување. Инструментите за ратификација, прифаќање или одобрување се депонираат кај Генералниот секретар на Организацијата на обединетите нации. Секоја регионална организација за економска интеграција може да го депонира нејзиниот инструмент за ратификација, прифаќање или одобрување ако најмалку една од нејзините држави членки тоа го направила. Во инструментот за ратификација, прифаќање или одобрување, таа организација го објавува

протегањето на нејзината надлежност во однос на прашањата уредени со оваа Конвенција. Таа, исто така, го информира и депозитарот за секоја соодветна измена за протегањето на нејзината надлежност.

4. Оваа Конвенција е отворена за пристапување на секоја држава или секоја регионална организација за економска интеграција на која најмалку една држава членка е страна на оваа Конвенција. Инструментите за пристапување се депонираат кај Генералниот секретар на Организацијата на обединетите нации. Во моментот на нејзиното пристапување, регионалната организација за економска интеграција го објавува протегањето на нејзината надлежност во однос на прашањата уредени со оваа Конвенција. Таа, исто така, го информира и депозитарот за секоја соодветна измена на протегањето на нејзината надлежност.

Член 37

Релации со протоколите

1. Оваа Конвенција може да биде комплетирана со еден или повеќе протоколи.
2. За да стане страна на некој протокол, државата или регионалната организација за економска соработка треба да биде страна и на оваа Конвенција.
3. Државата Страна на оваа Конвенција не е обврзана со некој протокол, освен ако не стане страна на тој протокол во согласност со неговите одредби.
4. Секој протокол на оваа Конвенција се толкува заедно со оваа Конвенција, водејќи сметка за целта на тој протокол.

Член 38

Влегување во сила

1. Оваа Конвенција влегува во сила деведесеттиот ден од датумот на депонирање на четириесеттиот инструмент за ратификација, прифаќање, одобрување или пристапување. Во смисла на овој став, ниеден инструмент депониран од некоја регионална организација за економска интеграција нема да се смета како инструмент кој е додаден на инструментите веќе депонирани од Државите членки на таа организација.
2. За секоја Држава или регионална организација за економска интеграција која ќе ја ратификува, прифати или одобри оваа Конвенција или ќе и пристапи после депонирањето на четириесеттиот инструмент, оваа Конвенција влегува во сила триесеттиот ден кој следи по датумот на депонирањето на соодветниот инструмент од споменатата држава или споменатата организација.

Член 39

Амандман

1. По истекот на рокот од пет години од влегувањето во сила на оваа Конвенција, секоја Држава Страна може да предложи амандман и неговиот текст да го достави до Генералниот секретар на Организацијата на обединетите нации. Тој, предлог амандманот го испраќа на Државите Страни и на Конференцијата на Држави Страни на Конвенцијата за разгледување и донесување одлука. Конференцијата на Држави Страни ги вложува сите напори за постигнување консензус за секој амандман. Ако сите напори во тој правец биле исцрпени без да се постигне договор, како крајно средство за да амандманот биде усвоен, е тој да добие мнозинство на гласови од две третини на Државите Страни кои биле присутни на Конференцијата на Држави Страни и кои гласале.
2. Регионалните организации за економска интеграција располагаат врз

основа на овој член, за користење на нивното право на глас во рамки на нивната надлежност, со број на гласови кој е еднаков на бројот на нивните држави членки кои се Страни на оваа Конвенција. Овие организации не го користат нивното право на глас ако нивните држави членки го користат нивното, и обратно.

3. Амандманот усвоен во согласност со став 1 на овој член е предмет на ратификација, прифаќање или одобрување од Државите Страни.

4. Амандманот усвоен во согласност со став 1 на овој член влегува во сила за Државата Страна деведесет дена по датумот на депонирањето на инструментот за ратификација, прифаќање или одобрување на тој амандман од споменатата Држава Страна кај Генералниот секретар на Организацијата на обединетите нации.

5. Амандманот кој влегол во сила е задолжителен за оние Држави Страни кои ја изразиле нивната согласност да бидат обврзани со него. Другите Држави Страни ќе бидат и понатаму обврзани со одредбите на оваа Конвенција и сите претходни амандмани што тие ги ратификувале, прифатиле или одобриле.

Член 40 Откажување

1. Државата Страна може да се откаже од оваа Конвенција со писмено известување упатено до Генералниот секретар на Организацијата на обединетите нации. Таквото откажување произведува дејство една година по датумот на приемот на известувањето од Генералниот секретар.

2. Регионалната организација за економска интеграција престанува да биде страна на оваа Конвенција кога сите држави членки ќе се откажат од неа.

3. Откажувањето од оваа Конвенција во согласност со став 1 на овој член повлекува откажување од секој протокол што на неа се однесува.

Член 41 Депозитар и јазици

1. Генералниот секретар на организацијата на Обединетите нации е депозитар на оваа Конвенција.

2. Оригиналот на оваа Конвенција, чии текстови на англиски, арапски, кинески, шпански, француски и руски се еднакво веродостојни, ќе биде депониран кај Генералниот секретар на Организацијата на обединетите нации.

ВРЗ ОСНОВА НА ТОА, долупотпишаните полномошници, прописно за тоа овластени од нивните соодветни влади, ја потпишаа оваа Конвенција.

АНЕКС 1

Република Македонија ги дава следните изјави по однос на Конвенцијата на Обединетите нации против транснационален организиран криминал:

1. Дејствијата определени во член 5 став 1(а) (1) од Конвенцијата на Обединетите нации против транснационален организиран криминал, претставуваат, согласно Кривичниот законик на Република Македонија, кривично дело од член 393: Договор за извршување на кривично дело. Согласно член 5 став 3 од Конвенцијата, Кривичниот законик на Република Македонија не бара дејствие на унапредување на договорот за цели на делата востановени со член 5 став 1 (а)(1).

2. Согласно член 18 став 13 од Конвенцијата, Република Македонија изјавува дека централен орган за примање на барањата за взаемна правна помош ќе биде

Министерството за правда на Република Македонија.

3. Согласно член 18 став 14 од Конвенцијата, Република Македонија изјавува дека барањата за взаемна правна соработка и приложените документи што ќе бидат доставени до Република Македонија, треба да бидат придружени со превод на македонски и англиски јазик.

4. Согласно член 16 став 5 од Конвенцијата, Република Македонија изјавува дека Конвенцијата ја смета за правна основа за соработка во екстрадиција со други државни договорни страни на оваа Конвенција.

5. Согласно член 35 став 3 од Конвенцијата, Република Македонија изјавува дека не се смета за обврзана со одредбите од член 35 став 2, со кои се определува дека сите спорови што се однесуваат на толкување или примена на Конвенцијата ќе бидат упатени до Меѓународниот суд на правдата.

ВЕЖБА БР. 1

Поделете се во групи од по 5 студенти. Внимателно прочитајте ги членовите од Конвенцијата погоре и обидете се да одговорите заедно на поставените прашања:

1. Анализирајте го член 2 од Конвенцијата. Определете ги целите кои треба да се постигнат со имплементација на одредбите од Конвенцијата?
2. За кои кривични дела се однесува Конвенцијата и во кои случаи кривичните дела добиваат транснационална димензија? (Види чл. 3.)
3. Кои обврски им ги наметнува Конвенцијата на државите потписнички, во однос на промена/дополнување на нивното домашно законодавство? (Види ги членовите 5-13.)
4. На кој начин Конвенцијата го штити суверенитетот на државите потписнички и како е уредена материјата за решавање на можни спорови кои би се јавиле меѓу нив? (Член 4 и член 35.)

ВЕЖБА БР. 2

Во посебни групи анализирајте ја уреденоста на материјата со Конвенцијата за посебните кривични дела:

1. Како и што е предвидено со Конвенцијата за учеството во организирана криминална група?
2. Како Конвенцијата ја уредува материјата за перење пари и кои се мерките предвидени за сузбивање на перењето пари?
3. Што е и како е регулирана корупцијата и кои мерки Конвенцијата ги предвидува против неа?
4. Што предвидува Конвенцијата во случај на попречување на правдата (Види член 23.)

ВЕЖБА БР. 3

По анализа на целиот текст од Конвенцијата, одговорете на прашањата:

1. Кои се процесни дејствија ги предвидува Конвенцијата во насока на гонење,

- пресудување и казнување на сторителите на кривични дела од организиран криминал?
2. Кои се начините на меѓусебна соработка меѓу државите во насока на спречување на организираниот криминал кои ги предвидува Конвенцијата?
 3. Како Конвенцијата ја регулира екстрадицијата?
 4. Што е трансфер на осудени лица, а што трансфер на кривична постапка согласно Конвенцијата и како е уредена материјата?
 5. Што е предвидено под меѓусебна правна помош?
 6. Кои се специјални истражни мерки ги предвидува Конвенцијата?

2.ОБЛИЦИ НА ОРГАНИЗИРАН КРИМИНАЛ

Деловните активности во кои може да биде замешан организираниот криминал се ограничени само со човековата имагинација. Организираниот криминал, со голема веројатност, се вклучува во сите профитабилни нелегални потфати или активности. Со оглед на тоа дека легитимниот пазар не нуди баш можност за порочни активности како коцкање, проституција, шверц, дрога, лихварство, порнографија и слично, еден значаен дел од популацијата на потрошувачи останува не услужен. Така, организираниот криминал ги користи овие празнини на пазарот и профитира од понудата на услуги токму за оваа група на потрошувачи. Па, надоврзувајќи се на ова, и самата продажба на производите на потрошувачите и понудата на услугите кои ги обезбедува организираниот криминал се нелегални. Но самата побарувачка и нејзиниот интензитет, придонесуваат кон тоа ваквите организации и дејствувања да бидат неизбежни.²

И иако по долги години се уште имаме недостаток од прецизни процени и прогнозирања на криминалитетот од една страна, и на профитите и приходите кои произлегуваат од него од друга, сепак примарно за разбирање на овој криминалитет е да ги проучиме генераторите на приход, појавните облици и нивните криминолошки карактеристики.

2.1 ТРГОВИЈА СО ЛУЃЕ И ТРГОВИЈА СО ДЕЦА – ОБЛИК НА ОРГАНИЗИРАН КРИМИНАЛ STRICTO SENSU

По внимателна анализа на теоретскиот дел за трговија со луѓе и трговија со деца како облик на организиран криминал³, одговорете на зададените прашања:

- Што претставува трговијата со луѓе?
- Кои се првите форми на трговија со луѓе, историски познати?
- Каде првпат се поставува заедничка дефиниција на трговијата со луѓе како облик на организиран криминалитет?

² Лајман, М., Потер, Г., Организиран криминал, четврто издание, Магор, Скопје, 2009, стр.168

³ Види, Кошевалиска, О., Максимова Е., Организиран криминал и корупција – скрипта, Универзитет „Гоце Делчев“ Штип, 2018, стр.11

- Која е разликата меѓу трговијата со луѓе и илегалната миграција?
- Што претставува трговијата со деца?
- Кој се најчестите појавни облици на трговијата со луѓе?
- Кој е најчестиот профил на сторителите на трговијата со луѓе?
- Кој се најчестите појавни облици на трговијата со деца?
- Што спаѓа во групата на фактори за појава на криминалитетот трговија со луѓе? Кои се причините за негова појава?
- Кои се последиците од овој криминалитет?
- Кои се познати меѓународни документи кои ја уредуваат материјата?
- Што претставува Протоколот од Палермо за превенција, сузбивање и казнување на трговијата со лица, особено жени и деца?

2.1.1.ПРОТОКОЛ за превенција, спречување и казнување на трговијата со лица, особено жени и деца со кој се дополнува Конвенцијата на Обединетите нации против транснационалниот организиран криминал⁴

Преамбула

Државните Страни на овој Протокол,

Изјавувајќи дека ефикасното делување во правец на превенција и борба против трговијата со лица, особено жени и деца, бара од страна на земјите од каде потекнува, транзитира и завршува, глобален и меѓународен пристап, што вклучува мерки наменети за превенција на таквата трговија, за казнување на извршителите и за заштита на жртвите, со почитување на нивните основни меѓународно признати права,

Водејќи сметка за фактот дека, и покрај постоењето на различни меѓународни инструменти што содржат правила и практични одредби за борба против експлоатација на лица, особено жени и деца, не постои универзален инструмент кој се однесува на сите аспекти на трговија со лица, загрижени поради фактот дека, во отсуство на таков инструмент, лицата кои се изложени на таква трговија нема да бидат во доволна мера заштитени,

Потсетувајќи на Резолуцијата 53/111 на Генералното собрание од 9-ти декември 1998 година, во која Собранието одлучи да востанови специјален меѓу владин комитет на неопределено време овластен да подготви една сеопфатна меѓународна Конвенција против транснационалниот организиран криминал и да испита дали постои потреба за подготвување на меѓународен инструмент за борба

⁴Protocol to Prevent, Suppress and Punish Trafficking in Persons Especially Women and Children, supplementing the United Nations Convention against Transnational Organized Crime, adopted and opened for signature, ratification and accession by General Assembly resolution 55/25 of 15 November 2000, преземено од <http://www.jpacademy.gov.mk/upload/materijali%202015/Konvencija%20na%20ON%20za%20OK%20so%20p%20rotokoli.pdf>

против трговијата на жени и деца,

Уверени дека дополнувањето на Конвенцијата на Обединетите нации против транснационалниот организиран криминал со еден меѓународен инструмент за превенција, сузбивање и казнување на трговијата со лица, особено жени и деца, ќе помогне во превенцијата и борбата против овој вид на криминал,

Се договорија за следното:

I. Општи одредби

Член 1

Однос со Конвенцијата на Обединетите нации против транснационалниот организиран криминал

1. Овој Протокол ја докомплетира Конвенцијата на Обединетите нации против транснационалниот организиран криминал. Тој се толкува заедно со Конвенцијата.

2. Одредбите на Конвенцијата се применуваат мутатис мутандис на овој Протокол, освен при постоење на спротивна одредба на споменатиот Протокол.

3. Кривичните дела востановени во согласност со член 5 на овој Протокол се сметаат како кривични дела востановени во согласност со Конвенцијата.

Член 2

Цел

Овој Протокол има за цел:

а. Превенција и борба против трговијата со лица, со посебно внимание на жените и децата;

б. Заштита и помош на жртвите на таквата трговија со целосно почитување на нивните основни права;

в. Унапредување на соработката меѓу Државите Страни заради постигнување на овие цели.

Член 3

Терминологија

За целите на овој Протокол:

а. Изразот, трговија со лица, значи регрутирање, транспорт, трансфер, сместување и прифаќање на лицата, по пат на закана со употреба на сила или употреба на сила или други форми на принуда, со грабнување, измама, излажување, злоупотреба на власт или на состојба на немоќ, или со давање или примање на пари или корист за добивање согласност од некое лице кое има авторитет врз друго лице со цел за експлоатација. Експлоатацијата подразбира, во најмала мера, експлоатација на проституција на други или други форми на сексуална експлоатација, принудна работа или принудно давање услуги, ропство или други постапувања слични на ропство, слугување или одземање органи;

б. Согласноста на жртвата на трговијата со лица за предвидената експлоатација, како што е наведена во алинеја а. на овој член, не е релевантна кога е употребен некој од начините наведени во алинеја а.;

в. Регрутирањето, транспортот, трансферот, сместувањето или прифаќањето на некое дете со цел за експлоатација се сметаат како - трговија со лица - дури и кога не е употребен ниеден од начините наведени во алинеја а. на овој член;

г. Изразот, дете, значи секое лице на возраст до 18 години.

Член 4

Поле на примена

Овој Протокол се применува, освен при постоење на поинакви одредби, на превенцијата, на истрагите и на гонењата за кривичните дела востановени во согласност со неговиот член 5 на овој Протокол, кога тие кривични дела се од транснационален вид и кога е вклучена организирана криминална група, како и за заштитата на жртвите на овие кривични дела.

Член 5 Инкриминација

1. Секоја Држава Страна усвојува законски и други потребни мерки за да ги востанови како кривични дела дејствијата наведени во член 3 на овој Протокол, кога се извршени со умисла.

2. Секоја Држава Страна усвојува, исто така, законодавни и други потребни мерки за да ги востанови како кривични дела:

а. Согласно основните принципи на нејзиниот правен систем, секој обид за извршување на кривично дело востановено во став 1 на овој член;

б. Соучеството во извршување на кривично дело востановено во согласност со став 1 на овој член; и

в. Организирањето извршување на некое кривично дело востановено во согласност со став 1 на овој член или давањето инструкции на други лица за негово извршување.

Заштита на жртвите на трговија со лица

Член 6 Помош и заштита на жртвите на трговија со лица

1. Во соодветни случаи и доколку нејзиното внатрешно право тоа го дозволува, секоја Држава Страна го заштитува приватниот живот и идентитетот на жртвите на трговија со лица, особено со овозможување на тајност на соодветните судски постапки.

2. Секоја Држава Страна обезбедува нејзиниот правен или административен систем да предвиди мерки кои им овозможуваат на жртвите на трговија со лица:

а. Информации за соодветните судски или административни постапки;

б. Помош која ќе им овозможи да ги изнесат нивните ставови и грижи и истите да бидат земени во предвид во соодветните фази на кривичната постапка поведена против извршителите на кривичните дела, на начин кој нема да го загрози правото на одбрана.

3. Секоја Држава Страна настојува да примени мерки со кои ќе се обезбеди физичко, психичко и социјално заздравување на жртвите на трговијата со лица, вклучувајќи, ако е соодветно, соработка со невладините организации, други надлежни организации и други елементи на граѓанското општество и, посебно, да им се обезбеди:

а. Соодветно сместување;

б. Совети и информации, посебно во однос на нивните законски признати права, на јазик што можат да го разберат;

в. Медицинска, психолошка и материјална помош; и

г. Можности за вработување, образование и обука.

Секоја Држава Страна, при примената на одредбите на овој член, ќе води сметка за возраста, полот, и специфичните потреби на жртвите на трговија со

лица, особено за специфичните потреби на децата, вклучувајќи го сместувањето, образованието и соодветната грижа.

4. Секоја Држава Страна настојува да обезбеди физичка безбедност на жртвите на трговија со лица додека се наоѓаат на нејзината територија.

5. Секоја Држава Страна обезбедува нејзиниот правен систем да предвиди мерки кои на жртвите на трговијата со лица им даваат можност да добијат надомест за причинетата штета.

Член 7

Статусот на жртвите на трговијата со лица во Државите на прифаќање

1. Покрај преземањето на мерки во согласност со член 6 на овој Протокол, секоја Држава Страна предвидува усвојување на законски или други соодветни мерки кои на жртвите на трговијата со лица им овозможуваат да останат на нејзината територија, привремено или постојано, во зависност од соодветните случаи.

2. При примената на одредбата на став 1 на овој член, секоја Држава Страна прописно води сметка за факторите на хуманост и сочувство.

Член 8

Репатриација на жртвите на трговија со лица

1. Страната чиј државјанин е жртва или во која лицето имало право на постојан престој во моментот на неговото влегување на територијата на Државата Страна на прифаќање, го олеснува и прифаќа, водејќи прописно сметка за безбедноста на тоа лице, неговото враќање без неоправдано и неразумно одлагање.

2. Кога некоја Држава Страна ја враќа некоја жртва на трговија со луѓе во Државата Страна чиј државјанин е тоа лице или каде имало право на постојан престој во моментот на неговото влегување на територијата на Државата Страна на прифаќање, враќањето се обезбедува водејќи прописно сметка за безбедноста на лицето, како и за состојбата на секоја судска постапка поврзана со фактот дека лицето е жртва на трговија, и тоа по можност ќе биде на доброволна основа.

3. На барање на Државата Страна на прифаќање, замолената Држава Страна, без неоправдано и неразумно одлагање, проверува дали лицето кое е жртва на трговијата со лица е нејзин државјанин или има право на постојан престој на нејзината територија во моментот на неговото влегување на територијата на Државата Страна на прифаќање.

4. Заради олеснување на враќањето на жртвата на трговија со лица која нема соодветна документација, Државата Страна чиј државјанин е лицето или каде тоа имало право на постојан престој во моментот на влегувањето на територијата на Државата Страна на прифаќање, на барање на Државата страна на прифаќање, ќе се согласи да издаде патни исправи или други потребни дозволи што ќе му овозможат на лицето да се врати и да биде прифатено на нејзината територија.

5. Овој член нема да влијае на кое било право дадено на жртвите на трговија со луѓе, согласно законот на Државата Страна на прифаќање.

6. Овој член нема да влијае на кој било билатерален или мултилатерален договор или спогодба, со кој во целост или делумно, се регулира враќањето на жртвите на трговија со лица.

Член 9

Превенција на трговијата со лица

1. Државите Страни воспоставуваат заеднички политики, програми и други мерки за превенција.

- а. Превенција и борба против трговијата со лица; и
- б. Заштита на жртвите на трговија со лица, особено жени и деца, од нивна повторна виктимизација.

2. Државите Страни настојуваат да преземат мерки како што се истражувања, информативни кампањи и кампањи во медиумите, како и социјални и економски иницијативи, заради превенција и борба против трговијата со лица.

3. Политиките, програмите и другите мерки востановени во согласност со овој член вклучуваат, на соодветен начин, и соработка со невладините организации, другите надлежни организации и други елементи на граѓанското општество.

4. Државите страни преземаат или ги зајакнуваат мерките, особено по пат на билатерална и мултилатерална соработка, заради ублажување на факторите како што се сиромаштијата, неразвиеноста и отсуството на еднакви можности, кои придонесуваат лицата, особено жените и децата, да бидат изложени на трговијата со лица.

5. Државите Страни усвојуваат или ги зајакнуваат законските или другите мерки, како што се образовните, социјалните или културните мерки, по пат на билатерална и мултилатерална соработка, заради обесхрабрување на барањата што ги фаворизираат сите форми на експлоатација на лицата, особено жените и децата, која води кон трговија со лица.

Член 10

Размена на информации и обука

1. Службите за откривање, казнување, имиграционите и други надлежни служби на Државите Страни соработуваат меѓусебно, на соодветен начин, разменувајќи, во согласност со нивното внатрешно право, на информации што им овозможуваат да утврдат:

а. Дали лицата кои минуваат или се обидуваат да ја минат некоја меѓународна граница со патни исправи кои припаѓаат на други лица или без патни исправи, се извршители или жртви на трговија со лица;

б. Видовите на патните исправи што лицата ги употребиле или се обиделе да ги употребат при минувањето на некоја меѓународна граница заради трговија со лица; и

в. Средствата и методите користени од организирани криминални групи за трговија со лица, вклучувајќи и регрутирање и транспорт на жртвите, патиштата и врските меѓу поединците и групите кои се занимаваат со трговија со лица, како и можните мерки за откривање.

2. Државите Страни обезбедуваат или ја зајакнуваат обуката на службениците на службите за откривање и казнување, на имиграционите и на другите служби надлежни за превенција на трговијата со лица. Оваа обука треба да се концентрира на методите кои се употребуваат за превенција на трговијата, гонењето на извршителите и почитувањето на правата на жртвите, особено нивната заштита од извршителите. Обуката, исто така, треба да води сметка за неопходноста од земање во предвид на прашањата на човековите права, како и специфичните проблеми што се однесуваат на жените и децата, и треба да ја поттикнува соработката со невладините организации, другите надлежни организации и другите елементи на граѓанското општество.

3. Државата Страна која добива информации, постапува по секое барање од Државата Страна која ги доставила, подложувајќи ја нивната употреба на ограничувања.

Член 11

Гранични мерки

1. Без да бидат загрозувани меѓународните активности за слободен проток на лица, Државите Страни, до најголем можен степен, ги зајакнуваат граничните

контроли, кои се потребни заради спречување и откривање на трговијата со лица.

2. Секоја Држава Страна усвојува законски и други соодветни мерки, до најголем можен степен, заради спречување на употребата на превозните средства со кои работат комерцијалните превозници за извршување на кривични дела востановени во согласност со член 5 на овој Протокол.

3. Онаму каде е соодветно, и без да се загрозат постојните меѓународни конвенции, овие мерки се однесуваат на предвидување обврска за комерцијалните превозници, вклучувајќи ги и превозните компании или сопствениците или корисниците на некое превозно средство, да потврдат дека сите патници поседуваат патни исправи потребни за влез во Државата на прифаќање.

4. Секоја Држава Страна презема потребни мерки, во согласност со нејзиното внатрешно право, за предвидување на санкции за прекршување на обврската наведена во став 3 на овој член.

5. Секоја Држава Страна предвидува преземање на мерки кои, во согласност со нејзиното внатрешно право, овозможуваат да се одбие влез, или да им се отповика издадената виза на лица кои биле вклучени во извршување на кривични дела востановени во согласност со овој Протокол.

6. Без да се наштети на член 27 на Конвенцијата, Државите Страни предвидуваат јакнење на соработката меѓу нивните контролни служби на границите, особено со востановување и одржување на директните начини на комуникација.

Член 12

Сигурност и контрола на документите

Секоја Држава Страна презема неопходни мерки, во рамки на расположливите можности:

а. За да обезбеди дека патните или личните исправи што таа ги издава се со таков квалитет што не можат лесно да бидат злоупотребени, фалсификувани или изменети, заменети или незаконски издадени; и

б. За да се обезбеди заштита и сигурност на патните и личните документи што таа ги издала или се издадени во нејзино име, како и да се спречи нивното противправно создавање, издавање и употреба.

Член 13

Законитост и валидност на документите

На барање на друга Држава Страна, секоја Држава Страна, во согласност со нејзиното внатрешно право и во разумен рок, ќе ја провери законитоста и валидноста на патните и личните документи издадени или наводно издадени во нејзино име, и за кои постои сомневање дека се употребени за трговија со лица.

IV. Завршни одредби

Член 14

Клаузула за заштита

1. Ниедна одредба на овој Протокол нема да влијае на правата, обврските и одговорностите на Државите и поединците предвидени со

меѓународното право, вклучувајќи го и меѓународното хуманитарно право и меѓународното право што се однесува на човековите права и посебно, кога се применуваат, на Конвенцијата од 1951 година и на Протоколот од 1967 година за статусот на бегалците како и за принципот на нон рефоулемент кој во нив е содржан.

2. Мерките содржани во овој Протокол се толкуваат и применуваат на начин кој не е дискриминаторски за лицата врз основа на тоа што тие се жртви на

трговија со лица. Толкувањето и примената на овие мерки е во согласност со меѓународно признатите принципи на недискриминација.

Член15

Решавање на спорите

1. Државите Страни настојуваат да ги решаваат спорите во однос на толкувањето или примената на овој Протокол по пат на преговори.

2. Секој спор меѓу две или повеќе Држави Страни во однос на толкувањето или примената на овој Протокол кој не може да биде решен во разумен рок по пат на преговори, на барање на една од тие Држави Страни, се решава со арбитража. Ако, во рок од шест месеци сметано од датумот на барањето за арбитража, Државите Страни не можат да се договорат за организирањето на арбитражата, која било од нив може да поведе постапка за решавање на спорот пред Меѓународниот суд на правдата, упатувајќи барање во согласност со Статутот на Судот.

3. Секоја Држава Страна може, во моментот на потпишување, ратификација, прифаќање или одобрување на овој Протокол или на пристапување кон него, да изјави дека не се смета за обврзана со став 2 на овој член. Другите Држави Страни не се обврзани со став 2 на овој член во однос на секоја Држава Страна која ставила таква резерва.

4. Секоја Држава Страна која ставила резерва врз основа на став 3 на овој член истата може да ја повлече во секое време со упатување на нотификација до Генералниот секретар на Организацијата на обединетите нации.

Член16

Потпишување, ратификација, прифаќање, одобрување и пристапување

1. Овој Протокол ќе биде отворен за потпишување за сите Држави од 12 до 15 декември 2000 година во Палермо (Италија) и, потоа, во седиштето на Организацијата на обединетите нации, во Њујорк, до 12 декември 2002 година.

2. Овој Протокол, исто така, е отворен за потпишување за регионалните организации за економска интеграција под услов најмалку една Држава членка на таа организација да го потпишала овој Протокол во согласност со став 1 на овој член.

3. Овој Протокол е предмет на ратификација, прифаќање или одобрување. Инструментите за ратификација, прифаќање или одобрување се депонираат кај Генералниот секретар на Организацијата на обединетите нации. Секоја регионална организација за економска интеграција може да го депонира нејзиниот инструмент за ратификација, прифаќање или одобрување ако најмалку една од нејзините Држави членки тоа го направила. Во инструментот за ратификација, прифаќање или одобрување, таа организација го објавува протегањето на нејзината надлежност во однос на прашањата уредени со овај Протокол. Таа, исто така, го информира и депозитарот за секоја соодветна измена на протегањето на нејзината надлежност.

4. Овој Протокол е отворен за пристапување на секоја Држава или секоја регионална организација за економска интеграција на која најмалку една Држава членка е Страна на овој Протокол. Инструментите за пристапување се депонираат кај Генералниот секретар на Организацијата на обединетите нации. Во моментот на нејзиното пристапување, регионалната организација за економска интеграција го објавува протегањето на нејзината надлежност во однос на прашањата уредени со овој Протокол. Таа го информира, исто така, и депозитарот за секоја соодветна измена на протегањето на нејзината надлежност.

Член17

Влегување во сила

1. Овој Протокол влегува во сила деведесеттиот ден од датумот на депонирање на четириесеттиот инструмент за ратификација, прифаќање, одобрување или пристапување, но се разбира тој нема да влезе во сила пред влегувањето во сила на Конвенцијата. Во смисла на овој став, ниеден инструмент депониран од некоја регионална организација за економска интеграција нема да се смета како инструмент кој е додаден на инструментите веќе депонирани од Државите членки на таа организација.

2. За секоја Држава или регионална организација за економска интеграција која ќе го ратификува, прифати или одобри овој Протокол или ќе му пристапи после депонирањето на четириесеттиот инструмент, овој Протокол влегува во сила триесеттиот ден кој следи по датумот на депонирање на соодветниот инструмент од споменатата Држава или споменатата организација, или на датумот кога тој влегува во сила со примена на став 1 на овој член, ако тој е подоцнежен.

Член 18 Амандман

1. По истекот на рокот од пет години од влегувањето во сила на овој Протокол, секоја Држава Страна може да предложи амандман и неговиот текст да го достави до Генералниот секретар на Организацијата на обединетите нации. Тој, предлог амандманот го испраќа до Државите Страни и до Конференцијата на Држави Страни на Конвенцијата за разгледување и донесување одлука. Државите Страни на овој Протокол при состанувањето на Конференцијата на Страните ги вложуваат сите напори за постигнување консензус за секој амандман. Ако сите можности во тој правец биле исцрпени без да се постигне договор, како крајно средство за да амандманот биде усвоен, е тој да добие мнозинство на гласови од две третини на Државите Страни кои се присутни и гласаат на Конференцијата на страните.

2. Регионалните организации за економска интеграција располагаат, врз основа на овој член за користење на нивното право на глас во рамки на нивната надлежност, со број на гласови кој е еднаков на бројот на нивните Држави членки кои се Страни на овој Протокол. Овие организации нема да го користат нивното право на глас ако нивните држави членки го користат нивното право на глас, и обратно.

3. Амандманот усвоен во согласност со став 1 на овој член е предмет на ратификација, прифаќање или одобрување од Државите Страни.

4. Амандманот усвоен во согласност со став 1 на овој член влегува во сила за Државата Страна деведесет дена по датумот на депонирањето на инструментот за ратификација, прифаќање или одобрување на тој амандман од споменатата Држава Страна кај Генералниот секретар на Организацијата на обединетите нации.

5. Амандманот кој влегол во сила е задолжителен за оние Држави Страни кои ја изразиле нивната согласност да бидат обврзани со него. Другите Држави Страни ќе бидат и понатаму обврзани со одредбите на овој Протокол и сите претходни амандмани што тие ги ратификувале, прифатиле или одобриле.

Член 19 Откажување

1. Секоја Држава Страна може да се откаже од овој Протокол со писмено известување упатено до Генералниот секретар на Организацијата на обединетите нации. Таквото откажување произведува дејство една година по датумот на приемот на известувањето од страна на Генералниот секретар.

2. Регионалната организација за економска интеграција престанува да биде Страна на овој Протокол кога сите Држави членки ќе се откажат од него.

Член 20 Депозитар и јазици

1. Генералниот секретар на Организацијата на обединетите нации е депозитар на овој Протокол.

2. Оригиналот на овој Протокол, чии текстови на англиски, арапски, кинески, шпански, француски и руски се подеднакво веродостојни, ќе биде депониран кај Генералниот секретар на Организацијата на обединетите нации.

ВЕЖБА БР.4

Прочитајте го внимателно Протоколот даден погоре. Потоа дискутирајте и обидете се да дадете одговор на следниве прашања:

1. Кога е донесен Протоколот од Палермо за превенција, сузбивање и казнување на трговијата со лица, особено жени и деца?
2. Каков е односот на Протоколот со Конвенцијата за транснационален организиран криминал?
3. Која е целта, зошто е донесен овој Протокол?
4. Што се подразбира под трговија со лица, согласно Протоколот погоре?
5. Како е уредена материјата за заштита на жртвите од трговија со лица, согласно Протоколот?
6. Што е тоа „репатриација“ на жртвите на трговија со лица?
7. Што е предвидено во однос на превенцијата на трговијата со лица?
8. Како е уредена соработката меѓу државите за спречување на трговијата со лица? Кои обврски им ги предвидува Протоколот во оваа насока?

ВЕЖБА БР.5

По апсолвирање на материјата за трговија со лица, одвојте 15 минути за brain storming на оваа тема и разговарајте за:

1. Кои се најчести жртви на трговијата со лица?
2. Кои облици на трговија со лица ги препознавате вие во секојдневниот живот?
3. Што може да се стори на национално ниво во насока на спречување и превенирање на најпопуларните облици на трговија со луѓе на нашево поднебје?

2.1.2 ТРГОВИЈА СО ЛУЃЕ И ТРГОВИЈА СО ДЕЦА – НАЦИОНАЛНА КРИВИЧНА УРЕДНОСТ

Анализирајте ги внимателно извадоци од Кривичниот законик на Република Македонија⁵ кои се однесуваат на националната уреденост на материјата за трговија со лица:

Засновање ропски однос и превоз на лица во ропски однос Член 418

(1) Тој што повредувајќи ја правилата на меѓународното право, ќе стави друг во ропски или нему сличен однос или го држи во таков однос, го купи, го продаде, му го предаде на другото лице или посредува во купувањето, продажбата или предавањето на вакво лице или поттикнува друг да му ја продаде својата слобода или слободата на лицето кое го издржува или кое се грижи за него,

ќе се казни со затвор од една до десет години.

(2) Тој што превезува лица кои се наоѓаат во ропски или сличен однос од една земја во друга,

ќе се казни со затвор од шест месеци до пет години.

(3) Тој што делото од ставовите 1 и 2 ќе го стори спрема малолетно лице, ќе се казни со затвор, најмалку пет години.

Трговија со луѓе Член 418-а

(1) Тој што со сила, сериозна закана доведува во заблуди или други форми на присила, грабнување, измама, со злоупотреба на својата положба или состојбата на бременост, немоќ или физичка или ментална неспособност на друг, или со давање или примање пари или друга корист заради добивање согласност на лице кое има контрола на друго лице или на друг начин врбува, превезува, пренесува, купува, продава, засолнува или прифаќа лица заради експлоатација по пат на проституција или други форми на сексуална експлоатација, порнографија, принудна работа или слугување, ропство, присилни бракови, присилна бременост, незаконито посвојување или нему сличен однос, питачење или експлоатација заради со закон забранети активности или недопуштено пресадување делови од човековото тело,

ќе се казни со казна затвор најмалку четири години.

(2) Тој што ќе одземе или уништи лична карта, пасош или друга туѓа идентификациска исправа заради вршење на делото од ставов (1) на овој член

ќе се казни со затвор од најмалку четири години.

(3) Тој што користи или овозможува на друг користење сексуални услуги или друг вид експлоатација од лица за кои знаел или бил должен да знае дека е жртва на трговија со луѓе

ќе се казни со затвор од шест месеци до пет години.

(4) Ако делото од ставовите (1), (2) и (3) на овој член го стори службено лице во вршењето на службата,

ќе се казни со затвор, најмалку осум години.

⁵ Кривичен законик на РМ „Службен весник на Република Македонија“ бр. 37/96, 80/99, 4/02, 43/03, 19/04, 81/05, 60/06, 73/06, 7/08, 139/08, 114/09, 51/11, 135/11, 185/11, 142/12, 166/12, 55/13, 82/13, 14/14, 27/14, 28/14, 115/14, 132/14, 160/14, 199/14, 196/15, 226/15, 97/17;

(5) Согласноста на жртвата на трговија со луѓе заради намера за експлоатација предвидена во став 1, не се од значење за постоењето на кривичното дело од став 1.

(6) Ако делото од овој член го стори правно лице,
ќе се казни со парична казна.

(7) Недвижностите искористени и превозните средства употребени за извршување на делото, се одземаат.

Криумчарење на мигранти

Член 418-б

(1) Тој што со сила или со сериозна закана дека ќе нападне врз животот или телото, со грабнување, измама, од користољубие, со злоупотреба на својата службена положба или со искористување на немоќта на друг илегално пренесува мигранти преку државната граница, како и тој што прави, набавува или поседува лажна патна исправи со таква цел,

ќе се казни со затвор, најмалку четири години.

(2) Тој што врбува, превезува, пренесува, купува, продава, засолнува или прифаќа мигранти,

ќе се казни со затвор од една до пет години.

(3) Ако при вршењето на делата од ставовите 1 и 2 е загрозен животот или здравјето на мигрант, или со мигрантот се постапува особено понижувачки или сурово, или се спречува тој да ги користи правата што му припаѓаат според меѓународното право,

сторителот

ќе се казни со затвор, најмалку осум години.

(4) Ако делото од ставовите 1 и 2 е сторено со малолетно лице, сторителот

ќе се казни со затвор, најмалку десет години.

(5) Ако делото од ставовите (1), (2), (3) и (4) на овој член го стори службено лице во вршењето на службата,

ќе се казни со затвор, најмалку десет години.

(6) Предметите и превозните средства употребени за извршување на делото се одземаат.

Организирање на група и поттикнување на извршување на делата трговија со луѓе трговија со малолетно лице и криумчарење на мигранти

Член 418-в

(1) Тој што организира група, банда или друго здружение за вршење на кривични дела од членовите 418-а, 418-б, 418-г и 418-д

ќе се казни со затвор, најмалку осум години.

(2) Тој што ќе стане припадник на група, банда или друго здружение од став 1 или на друг начин ја помага групата, бандата или здружението,

ќе се казни со затвор, најмалку една година.

(3) Припадник на групата од став 1 кој ќе ја открие групата пред да стори кривично дело во нејзиниот состав или за неа,

ќе се ослободи од казна.

(4) Тој што повикува, поттикнува или поддржува извршување на кривичните дела од членовите 418-а, 418-б, 418-г и 418-д,

ќе се казни со затвор од една до десет години.

Трговија со дете Член 418-г

(1) Тој што ќе подведе дете на вршење полови дејствија или ќе овозможи вршење на полови дејствија со дете или врбува, превезува, пренесува, купува, продава или нуди за продавање, прибавува, обезбедува, засолнува или прифаќа малолетно лице заради експлоатација по пат на негово користење во сексуални активности за паричен или друг надоместок или други форми на сексуална експлоатација, порнографија, принудна работа или слугување, ропство, присилни бракови, присилна фертилизација, незаконито посвојување или изнудување согласност како посредник да се посвои дете, недопуштено пресадување делови од човеково тело,

ќе се казни со затвор, најмалку осум години.

(2) Тој што, делото од став 1 ќе го стори со сила, сериозна закана, со доведување во заблуда или друга форма на присила, грабнување, измама, со злоупотреба на својата положба или состојба на бременост, немоќ или физичка или ментална неспособност на друг, или со давање или примање пари или друга корист заради добивање согласност на лице кое има контрола на друго лице,

ќе се казни со затвор, најмалку десет години.

(3) Тој што користи или овозможува на друг користење на сексуални услуги или друг вид експлоатација од малолетно лице за кое знаел или бил должен да знае дека е жртва на трговија со луѓе,

ќе се казни со затвор, најмалку осум години.

(4) Тој што ќе одземе или уништи лична карта, пасош или друга туѓа идентификациска исправа заради вршење на делото од ставовите 1 и 2,

ќе се казни со затвор, најмалку четири години.

(5) Ако делото од ставовите (1), (2), (3) и (4) на овој член го стори службено лице во вршењето на службата,

ќе се казни со затвор, најмалку десет години.

(6) Согласноста на малолетното лице со дејствијата предвидени во став 1, не е од значење за постоењето на кривичното дело од став 1.

(7) Ако делото од овој член го стори правно лице, ќе се казни со парична казна.

(8) Недвижностите искористени и предметите и превозните средства употребени за извршување на делото се одземаат.

ВЕЖБА БР.6

Во помали групи, одговорете на следниве прашања:

1. Кои активности ги предвидува законодавецот како трговија со луѓе и трговија со деца?
2. Кои се запретените санкции за основните облици на овие две кривични дела? Дали постои разлика во запретената а казна? Зошто?
3. Кои се квалифицирани облици на трговија со луѓе и трговија со деца?
4. Дали е предвидена одговорност на правните лица за вршење на вакви дела?
5. Што се случува со предметите и недвижностите употребени за вршење на овие дела? Потсетете се како беше уредена конфискацијата и одземањето на предмети во Конвенцијата за транснационален криминал и Протоколот од Палермо.
6. Како е санкционирано организирањето на трговија со лица?
7. Анализирајте го членот кој санкционира криумчарење на мигранти. Која е разликата меѓу овој криминалитет и трговијата со лица?

2.1.3. П Р О Т О К О Л против криумчарење на мигранти по копнен, воден или воздушен пат, со кој се дополнува Конвенцијата на Обединетите нации против транснационалниот организиран криминал⁶

Преамбула

Државите Страни на овој Протокол,

Декларирајќи дека ефикасното делување за превенција и борба против криумчарењето на мигранти по копнен, воден или воздушен пат бара сеопфатен и меѓународен пристап, вклучувајќи и соработка, размена на информации и други соодветни мерки, особено социјални и економски, на национално, регионално и меѓународно ниво,

Потсетувајќи на Резолуцијата 54/212 на Генералното Собрание, од 22 декември 1999 година, во која Собранието настојчиво ги задолжи Државите членки и органите на Обединетите нации да ја зајакнат меѓународната соработка во областа на меѓународната миграција и развојот со цел да се засечат корените на миграцијата, особено оние што се поврзани со сиромаштијата, и максимално да се искористат предностите на меѓународната миграција обезбедени за заинтересираните, како и да ги охрабрат меѓу владините, регионалните и подрегионалните механизми во натамошното третирање на прашањето на миграцијата и развојот,

Уверени дека мигрантите треба да бидат третирани на хуман начин и целосно да бидат заштитени нивните права,

Водејќи сметка за фактот дека, и покрај работите преземени во другите меѓународни инстанции, не постои никаков универзален инструмент кој се однесува на сите аспекти на криумчарењето на мигранти и на други сродни прашања,

Загрижени поради значителниот пораст на активностите на организираните криминални групи во областа на криумчарењето на мигранти и други сродни криминални активности наведени во овој Протокол, кои нанесуваат огромна штета на соодветните Држави,

Загрижени, исто така, поради фактот што криумчарењето на мигранти може да го загрози животот или безбедноста на засегнатите мигранти,

Потсетувајќи на Резолуцијата 53/111 на Генералното Собрание, од 9 декември 1998 година, во која Собранието одлучило да востанови специјален меѓувладин комитет на неопределено време, овластен да подготви една сеопфатна меѓународна Конвенција против транснационалниот организиран криминал и да испита потребата од еден меѓународен инструмент против нелегалната трговија и криумчарење на мигранти, покрај другото и по воден пат,

Уверени дека дополнувањето на Конвенцијата на Обединетите нации против транснационалниот организиран криминал со еден меѓународен инструмент против криумчарењето на мигранти по копнен, воден и воздушен пат ќе помогне во борбата против овој вид на криминал,

Се договорија за следното:

I Општи одредби

⁶Protocol Against the Smuggling of Migrants by Land,Sea and Air, supplementing the United Nations Convention AgainstTransnational Organized Crime, Adopted 15 November 2000, Entered into force 28 January 2004, Преземено од <http://www.jpacademy.gov.mk/upload/materijali%202015/Konvencija%20na%20ON%20za%20OK%20so%20p%20rotokoli.pdf>

Член 1

Однос со Конвенцијата на обединетите Нации против транснационалниот организиран криминал

1. Овој Протокол ја докомплетира Конвенцијата на Обединетите нации против транснационалниот организиран криминал. Тој се толкува заедно со Конвенцијата.

2. Одредбите на Конвенцијата се применуваат мутатис мутандис на овој Протокол, освен ако со Протоколот поинаку не е предвидено.

3. Кривичните дела востановени во согласност со член 6 на овој Протокол се сметаат како кривични дела востановени со Конвенцијата.

Член 2

Цел

Овој Протокол има за цел превенција и борба против криумчарењето на мигранти, како и унапредување на соработката меѓу Државите страни за таа цел, истовремено штитејќи ги правата на мигрантите кои се објект на криумчарењето.

Член 3

Терминологија

За целите на овој Протокол:

а. Изразот, криумчарење на мигранти, значи обезбедување нелегален влез во некоја Држава Страна на лице кое не е ниту државјанин ниту лице кое има постојан престој во таа Држава, со цел, директно или индиректно, да прибави финансиска или друга материјална корист;

б. Изразот, нелегален влез, значи преминување на границите без почитување на потребните услови за легален влез во државата за прием;

в. Изразот, лажни патни или лични исправи, значи секоја патна или лична исправа:

i. Која била лажно направена или изменета од страна на кого било, освен од лицето или органот кој е законски овластен да изготвува или издава патна или лична исправа во име на Државата;

ii. Која била издадена или добиена на незаконски начин по пат на лажна изјава, корупција или принуда, или на друг незаконит начин;

iii. Која е употребена од друго лице, освен нејзиниот законски држател;

г. Изразот, брод, значи секаков вид на пловило, вклучувајќи и беспотисен механизам или хидро-авион, што се користат или можат да бидат користени како превозни средства по воден пат, со исклучок на воен брод, помошен воен брод или друг брод што и припаѓа на Владата или таа го употребува, тогаш кога тој исклучиво се користи за јавни некомерцијални потреби.

Член 4

Поле на примена

Овој Протокол се однесува, освен ако поинаку не е определено, на превенцијата, истрагите и гонењата на кривичните дела востановени во согласност со неговиот член 6, кога тие кривични дела се од транснационален вид и кога е вклучена организирана криминална група, како и на заштитата на лицата кои биле предмет на тие кривични дела.

Член 5

Кривична одговорност на мигрантите

Против мигрантите не може да се преземе кривично гонење врз основа на

овој Протокол од причина што биле предмет на дејствијата наведени во членб.

Член 6 Инкриминација

1. Секоја Држава Страна усвојува законски и други потребни мерки за востановување како кривично дело, кога се извршени со умисла и за да од нив се прибави, директна или индиректна финансиска или друга материјална корист, на следните дејствија:

- а. Криумчарење на мигранти;
- б. Кога дејствијата се извршени за да се овозможи криумчарење на

мигранти:

- и. Со изготвување на лажна патна или лична исправа;
- ii. Со барање, обезбедување или поседување на таква исправа;
- в. Овозможување на некое лице, кое не е државјанин ниту има постојан престој, да остане во соодветната Држава, без да ги исполнува потребните услови за законски престој во таа Држава, по пат на средствата наведени во алинеја б. на овој став или по пат на други нелегални средства.

2. Секоја Држава Страна усвојува законски и други потребни мерки за да ги востанови како кривични дела:

- а. Согласно основните принципи на нејзиниот правен систем, секој обид за извршување на кривично дело е востановен во согласност со став 1 на овој член;
- б. Учеството како соучесник во кривично дело востановено во согласност со алинеја а. алинеја б. и. или алинеја в. на став 1 на овој член и, согласно основните принципи на нејзиниот правен систем, учеството како соучесник во кривично дело востановено во согласност со алинеја б. ии. на став 1 на овој член;
- в. Организирањето или насочувањето на други лица да извршат кривично дело востановено во согласност со став 1 на овој член.

3. Секоја Држава Страна усвојува законски и други потребни мерки за да се утврдат како отежнувачки околности за кривичните дела востановени во согласност со алинеите а. б. и. и в. на став 1 на овој член и, согласно основните принципи на нејзиниот правен систем, за кривичните дела востановени во согласност со алинеите б. и в. на став 2 на овој член:

- а. Доведувањето во опасност или ризикување да се доведе во опасност животот или безбедноста на засегнатите мигранти; или
- в. Нечовечкото или понижувачкото постапување кон мигрантите, вклучувајќи и нивна експлоатација.

4. Ниедна одредба на овој Протокол не ја спречува секоја Држава Страна да преземе мерки против некое лице чие постапување, според нејзиното внатрешно право, претставува кривично дело.

II Криумчарење на мигранти по морски пат

Член 7 Соработка

Државите страни соработуваат до највисок можен степен заради превенција и сузбивање на криумчарењето на мигранти по морски пат, во согласност со меѓународното поморско право.

Член 8

Мерки против криумчарењето на мигранти по морски пат

1. Државата Страна која има разумни основи за сомневање дека некој брод кој плови под нејзино знаме или се прикажува како да е регистриран во таа држава, без национална ознака, или пак, иако плови под туѓо знаме или одбива да

го истакне нејзиното знаме, всушност има национална ознака на Државата Страна за која станува збор и се занимава со криумчарење на мигранти по морски пат, може да побара од другите Држави Страни да и помогнат да ја спречи употребата на споменатиот брод за таа цел. Замолените Држави Страни даваат помош во рамки на нивните можности.

2. Државата Страна која има разумни основи за сомневање дека некој брод кој има право на слободна пловидба во согласност со меѓународното право и плови под знаме и носи ознаки на регистрација на друга Држава Страна, а се занимава со криумчарење на мигранти по морски пат може за тоа да ја извести Државата под чие знаме плови, доколку тоа биде потврдено, да побара овластување од таа Држава да преземе соодветни мерки во поглед на тој брод. Државата под чие знаме плови може да ја овласти Државата барател да:

а. Изврши преглед на

бродот;

б. Да го посети бродот;

в. Ако дојде до докази дека бродот е вклучен во криумчарење на мигранти по морски пат, да преземе соодветни мерки во однос на бродот, на лицата и на бродскиот товар, во согласност со овластувањето дадено од Државата под чие што знаме плови.

3. Државата Страна која презела некоја од мерките во согласност со став 2 на овој член, без одлагање ја известува заинтересираната Држава под чие знаме плови бродот за резултатите од таа мерка.

4. Секоја Држава Страна одговара без одлагање на барањето што и го упатува друга Држава Страна за утврдување дали некој брод, кој се прикажува како да е регистриран во таа држава или плови под нејзино знаме, за тоа има дозвола, како и да побара овластување во согласност со став 2 на овој член.

5. Државата Страна под чие знаме плови бродот може, во согласност со член 7 на овој Протокол, давањето на нејзиното овластување да го подложи на услови кои ќе бидат договорени меѓу неа и Државата барател, посебно во однос на одговорноста и обемот на ефективните мерки што треба да се преземат. Државата Страна нема да преземе никакви дополнителни мерки без овластување од Државата под чие знаме плови бродот, со исклучок на оние мерки кои се неопходни за да се отстрани непосредна опасност по животот на лицата или мерки кои произлегуваат од соодветни билатерални или мултилатерални договори.

6. Секоја Држава Страна определува еден, или ако е потребно, и повеќе органи овластени за прием на барањата за помош, за потврдување на регистрацијата или на правото на пловидба под нејзино знаме, како и на барањата овластување за преземање на соодветни мерки и за постапување по нив. Во рок од еден месец од нивното определување, Генералниот секретар ги известува сите останати Држави Страни за органите определени од секоја од нив.

7. Државата страна која има разумни основи за сомневање дека некој брод е вклучен во криумчарење на мигранти по морски пат и дека нема национална ознака или може да се приклучи на некој брод без национална ознака, може да влезе и да изврши преглед на бродот. Доколку сомневањата се потврдат со докази, таа Држава Страна презема соодветни мерки, во согласност со внатрешното право и со соодветното меѓународно право.

Член 9

Клазули за заштита

1. Кога една Држава Страна презема мерки во однос на некој брод во согласност со член 8 на овој Протокол, таа:

а. Се грижи за безбедноста и хуманото третирање на лицата кои се наоѓаат

на бродот;

- б. Прописно води сметка за потребата да се избегне загрозување на безбедноста на бродот или неговиот товар;
- в. Прописно води сметка за потребата да не се наштети на комерцијалните интереси и на правата на Државата под чие знаме плови бродот или на која било друга заинтересирана држава;
- г. Се грижи, според можностите, секоја преземена мерка во однос на бродот да биде еколошки издржана.
2. Во случај кога немало основ за мерките преземени со примена на член 8 на овој Протокол, на бродот му се надоместува целосно загубата или евентуално причинетата штета, под услов тој да не преземал никакво дејствие што би ги оправдало преземените мерки.
3. Во случај кога некоја мерка е преземена, усвоена или спроведена во согласност со оваа глава, треба прописно да се води грижа за потребата да не се загрозат или попречат:
- а. Правата и обврските на крајбрежните држави и вршењето на нивните надлежности во согласност со меѓународното поморско право; или
- б. Надлежноста на Државата под чие знаме плови бродот да ги врши овластувањата и контролата на административните, техничките и социјалните прашања во однос на бродот.
4. Секоја мерка преземена на море со примена на оваа глава се извршува единствено од страна на воени бродови или воени воздухоплови, или други бродови или воздухоплови кои се прописно означени, кои носат видлива надворешна ознака по која се идентификуваат дека се во владина служба.

Превенција, соработка и други мерки

Член 10 Информирање

1. Без да се наштети на членовите 27 и 28 на Конвенцијата, Државите Страни, а особено оние кои имаат заеднички граници или оние кои се наоѓаат на патиштата на кои се одвива криумчарењето на мигранти, во согласност со нивните соодветни правни и административни системи, а заради остварување на целите на овој Протокол, разменуваат соодветни информации кои се однесуваат на:
- а. Местата на поаѓање и пристигање како и патиштата, превозниците и превозните средства за кои се знае или постои сомневање дека се користат од страна на организирана криминална група која ги врши дејствијата наведени во член 6 на овој Протокол;
- б. Идентитетот и методите на организациите или организираните криминални групи за кои се знае или кои ги вршат дејствијата наведени во член 6 на овој Протокол;
- в. Веродостојноста и карактеристиките на патните исправи што ги издала една Држава Страна, како и случаите на кражба на бланко патни или лични документи или нивната несоодветна употреба;
- г. Средствата и методите на прикривање и транспорт на лицата, изменувањето, репродукцијата или недозволено прибавување или која било друга злоупотреба на патните или личните документи, што се користат за извршување на дејствијата наведени во член 6 на овој Протокол, и начините на нивно откривање;
- д. Податоците за законодавните искуства како и практики и мерки за превенција и борба против дејствијата наведени во член 6 на овој Протокол, и
- ѓ. Научните и техничките податоци кои се корисни за откривање и казнување, со цел за меѓусебно јакнење на нивните капацитети за превенција и откривање на дејствијата наведени во член 6 на овој Протокол, за водење на истрагите за тие дејствија и за гонење на сторителите.
2. Државата Страна која добила информации, постапува по секое барање

на Државата Страна која и ги доставила, а во однос на поставените ограничувања во поглед на нивната употреба.

Член 11

Гранични мерки

1. Без да се наштети на меѓународните обврски за слободен проток на лица, Државите Страни ги зајакнуваат, до највисок можен степен, граничните контроли потребни за спречување или откривање на криумчарењето на мигранти.

2. Секоја Држава Страна усвојува законски или други соодветни мерки, за да го спречи, до највисок можен степен, користењето на превозните средства од страна на трговските превозници, за извршување на кривичните дела востановени во согласност со алинеја а. на став 1 на член 6 на овој Протокол.

3. Онаму каде е соодветно, и без да се наштети на важечките меѓународни конвенции, овие мерки содржат обврска за трговските превозници, вклучувајќи ја и секоја превозна компанија или секој сопственик или корисник на кое било превозно средство, да потврдат дека сите патници ги поседуваат потребните патни исправи за влез во Државата на прием.

4. Секоја Држава Страна презема потребни мерки, во согласност со нејзиното внатрешно право, за пропишување на санкции во случај на прекршување на обврската содржана во став 3 на овој член.

5. Секоја Држава Страна предвидува преземање на мерки кои, во согласност со нејзиното внатрешно право, овозможуваат одбивање влез или поништување на виза издадена на лицата кои се вмешани во извршувањето на кривичните дела востановени во согласност со овој Протокол.

6. Без да се наштети на член 27 на Конвенцијата, Државите Страни предвидуваат јакнење на соработката меѓу нивните гранични контролни служби, особено со востановување и одржување на директните канали на комуникација.

Член 12

Безбедност и контрола на документите

Секоја Држава Страна презема потребни мерки, според можностите:

а. За да се обезбеди дека патните или личните исправи што таа ги издава, имаат таков квалитет што оневозможува лесно да бидат злоупотребени или фалсификувани или противзаконито изменети, умножени или издадени; и

б. За да се обезбеди интегритет и безбедност на патните или личните исправи што таа ги издава или се издадени во нејзино име и за да се спречи нивно противзаконито правење, издавање и употреба.

Член 13

Законитост и полноважност на исправите

На барање на некоја друга Држава Страна, секоја Држава Страна, во согласност со нејзиното внатрешно право и во разумен рок, ја потврдува законитоста и полноважноста на патните или личните документи кои се издадени или се смета дека се издадени во нејзино име и за кои постои сомневање дека се користени за извршување на дејствијата наведени во член 6 на овој Протокол.

Член 14

Обука и техничка соработка

1. Државите Страни ја обезбедуваат или ја јакнат специјализираната обука на имиграционите служби и другите службени лица надлежни за превенција на наведени дејствија во член 6 на овој Протокол и за хумано постапување со мигрантите кои биле предмет на тие дејствија, како и за почитување на правата што

им се признаени со овој Протокол.

2. Државите Страни меѓусебно соработуваат како и со меѓународните организации, невладините и другите надлежни организации, како и со другите субјекти на граѓанското општество, за да се обезбеди соодветна обука на лицата на нивната територија, заради превенција, борба и искоренување на дејствијата наведени во член 6 на овој Протоколи

заштита на правата на мигрантите кои биле предмет на тие дејствија. Оваа обука вклучува особено:

а. Подобрување на сигурноста и квалитетот на патните исправи;

б. Препознавање и откривање на лажните патни или лични документи;

в. Активности на прибирање на податоци од кривичен вид, кои особено се однесуваат на идентификување на организирани криминални групи за кои се знае или постои сомневање дека ги извршуваат дејствијата наведени во член 6 на овој Протокол, методите што се применуваат за превоз на криумчарените мигранти, злоупотребата на патните или личните исправи заради извршување на дејствијата наведени во член 6 на овој Протокол и начините на прикривање кои се користат при криумчарењето на мигранти;

г. Подобрување на постапките за откривање на криумчарените мигранти преку вообичаените и невообичаените места за влез и излез;

д. Хумано постапување со мигрантите и заштита на нивните прав, признаени со овој Протокол.

3. Државите Страни, кои поседуваат соодветна стручност, предвидуваат давање техничка помош на Државите кои често се појавуваат како земји од кои потекнуваат или од каде транзитираат лицата кои се предмет на дејствијата наведени во член 6 на овој Протокол. Државите Страни ги вложуваат сите напори за да обезбедат потребни средства, како што се возила, компјутерски системи и читачи на документи, со цел за борба против дејствијата наведени во член 6.

Член 15

Други мерки на превенција

1. Секоја Држава Страна презема мерки за спроведување или јакнење на информативни програми за подигање на јавната свест за фактот дека дејствијата наведени во член 6 на овој Протокол претставуваат криминални активности кои често се извршуваат од страна на организирани криминални групи, со цел да се извлече корист и кои претставуваат сериозна опасност за засегнатите мигранти. Во согласност со член 31 на Конвенцијата, Државите Страни соработуваат на планот на информирањето, заради спречување на потенцијалните мигранти да станат жртви на организирани криминални групи.

2. Секоја Држава Страна унапредува или зајакнува, програми за развој и соработка на национално, регионално и меѓународно ниво, водејќи сметка за социоекономските реалности на миграцијата, и посветувајќи посебно внимание на економски и социјално чувствителни области, со цел да се искоренат длабоките социоекономски причини за криумчарење на мигранти, како што се сиромаштијата и неразвиеноста.

Член 16

Мерки за заштита и помош

1. При примената на овој Протокол, секоја Држава Страна, во согласност со обврските што таа ги има според меѓународното право, ги презема сите соодветни мерки, вклучувајќи, ако е потребно, и законски, заради зачувување и заштита на правата на лицата кои биле предмет на дејствијата наведени во член 6 на овој Протокол, кои им се признати врз основа на важечкото меѓународно право, особено правото на живот и правото да не бидат подложени на измачување или друго сурово, нечовечко или понижувачко постапување или казнување.

2. Секоја Држава Страна презема соодветни мерки за давање соодветна заштита на мигрантите од насилство на кое можат да бидат подложени, како од страна на поединци така и од групи, поради фактот што биле предмет на дејствијата наведени во член 6 на овој Протокол.

3. Секоја Држава Страна пружа соодветна помош на мигрантите чиј живот или безбедност се во опасност, поради фактот што биле предмет на дејствијата наведени во член 6 на овој Протокол.

4. При примената на одредбите на овој член, Државите Страни водат сметка за посебните потреби на жените и децата.

5. Во случај на притворање на лице кое било предмет на дејствијата наведени во член 6 на овој Протокол, секоја Држава Страна ги почитува обврските што таа ги има врз основа на Виенската Конвенција за конзуларни односи, во случаите кога таа се применува; вклучувајќи ја и обврската за неодојно информирање на засегнатото лице за одредбите што се однесуваат на известување на конзуларните службеници и комуникација со нив.

Член 17

Договори и спогодби

Државите Страни предвидуваат склучување на билатерални или регионални договори или оперативни аранжмани или спогодби, со цел за:

а. Востановување на најсоодветни и најефикасни мерки за превенција и борба против дејствијата наведени во член 6 на овој Протокол, или

б. Меѓусебно зајакнување на одредбите на овој Протокол.

Член 18

Враќање на криумчарените мигранти

1. Секоја Држава Страна е согласна, без непотребно или неразумно одлагање, да го олесни или прифати враќањето на лице кое било предмет на некое дејствие наведено во член 6 на овој Протокол и кое е нејзин државјанин и кое во моментот на враќање има право на постојан престој на нејзината територија.

2. Секоја Држава Страна ја разгледува можноста за олеснување или прифаќање, во согласност со нејзиното внатрешно право, на враќањето на лицето кое било предмет на дејствијата наведени во член 6 на овој Протокол и кое имало право на постојан престој на нејзината територија во моментот на неговото влегување на територијата на државата на прием.

3. На барање на Државата Страна каде е примено, замолената Држава Страна, без непотребно и неразумно одлагање, потврдува дека лицето кое било предмет на дејствијата наведени во член 6 на овој Протокол е нејзин државјанин или има право на постојан престој на нејзината територија.

4. Со цел да се олесни враќањето на лицето кое било предмет на дејствијата наведени во член 6 на овој Протокол и кое не поседува потребни документи, Државата Страна чиј државјанин е тоа лице или каде имало право на постојан престој, на барање на Државата Страна на прием, прифаќа да ги издаде потребните патни документи и други потребни дозволи со кои на лицето му се овозможува враќање и повторно влегување на нејзината територија.

5. Секоја Држава Страна која е вклучена во враќањето на некое лице кое било предмет на дејствијата наведени во член 6 на овој Протокол ги презема сите соодветни мерки за да го организира враќањето на уреден начин и водејќи сметка за безбедноста и достоинството на лицето.

6. Државите Страни можат да соработуваат со надлежните меѓународни организации при примената на овој член.

7. Овој член нема да влијае на кое било друго право дадено со законот на

Државата Страна на прием, на лицата кои биле предмет на дејствијата наведени во член 6 на овој Протокол.

8. Овој член нема да влијае на обврските договорени врз основа на кој било друг важечки билатерален или мултилатерален договор или оперативен аранжман, со кој целосно или делумно се уредува враќањето на лицата кои биле предмет на дејствијата наведени во член 6 на овој Протокол.

Завршни одредби

Член 19

Клаузула за заштита

1. Ниедна одредба на овој Протокол нема да влијае на другите права, обврски и одговорности на Државите и поединците предвидени со меѓународното право, вклучувајќи го и меѓународното хуманитарно право и меѓународното право што се однесува на човековите права и посебно, кога се применуваат, на Конвенцијата од 1951 година и на Протоколот од 1967 година за статусот на бегалците како и за принципот на нон рефоулемент кој во нив е содржан.

2. Мерките содржани во овој Протокол се толкуваат и применуваат на начин кој не е дискриминаторски за лицата врз основа на тоа што тие се предмет на дејствијата наведени во член 6 на овој Протокол. Толкувањето и примената на овие мерки е во согласност со меѓународно признатите принципи на недискриминација.

Член 20

Решавање на спорите

1. Државите Страни настојуваат да ги решаваат спорите во однос на толкувањето или примената на овој Протокол по пат на преговори.

2. Секој спор меѓу две или повеќе Држави Страни во однос на толкувањето или примената на овој Протокол кој не може да биде решен во разумен рок по пат на преговори, на барање на една од тие Држави Страни, се решава со арбитража. Ако, во рок од шест месеци сметано од датумот на барањето за арбитража, Државите Страни не можат да се договорат за организирањето на арбитражата, која било од нив може да поведе постапка за решавање на спорот пред Меѓународниот суд на правдата, упатувајќи барање во согласност со Статутот на Судот.

3. Секоја Држава Страна може, во моментот на потпишување, ратификација, прифаќање или одобрување на овој Протокол или на пристапување кон него, да изјави дека не се смета за обврзана со став 2 на овој член. Другите Држави Страни не се обврзани со став 2 на овој член во однос на секоја Држава Страна која ставила таква резерва.

4. Секоја Држава Страна која ставила резерва врз основа на став 3 на овој член истата може да ја повлече во секое време со упатување на нотификација до Генералниот секретар на Организацијата на обединетите нации.

Член 21

Потпишување, ратификација, прифаќање, одобрување и пристапување

1. Овој Протокол ќе биде отворен за потпишување за сите Држави од 12 до 15 декември 2000 година во Палермо (Италија) и, потоа, во седиштето на Организацијата на обединетите нации, во Њујорк, до 12 декември 2002 година.

2. Овој Протокол, исто така, е отворен за потпишување за регионалните организации за економска интеграција под услов најмалку една Држава членка на таа организација да го потпишала овој Протокол во согласност со став 1 на овој член.

3. Овој Протокол е предмет на ратификација, прифаќање или одобрување.

Инструментите за ратификација, прифаќање или одобрување се депонираат кај Генералниот секретар на Организацијата на обединетите нации. Секоја регионална организација за економска интеграција може да го депонира нејзиниот инструмент за ратификација, прифаќање или одобрување ако најмалку една од нејзините Држави членки тоа го направила. Во инструментот за ратификација, прифаќање или одобрување, таа организација го објавува протегането на нејзината надлежност во однос на прашањата уредени со овој Протокол. Таа, исто така, го информира и депозитарот за секоја соодветна измена на протегането на нејзината надлежност.

4. Овој Протокол е отворен за пристапување на секоја Држава или секоја регионална организација за економска интеграција на која најмалку една Држава членка е страна на овој Протокол. Инструментите за пристапување се депонираат кај Генералниот секретар на Организацијата на обединетите нации. Во моментот на нејзиното пристапување, регионалната организација за економска интеграција го објавува протегането на нејзината надлежност во однос на прашањата уредени со овој Протокол. Таа го информира, исто така, и депозитарот за секоја соодветна измена на протегането на нејзината надлежност.

Член 22 Влегување во сила

1. Овој Протокол влегува во сила деведесеттиот ден од датумот на депонирање на четириесеттиот инструмент за ратификација, прифаќање, одобрување или пристапување, но се разбира тој нема да влезе во сила пред влегувањето во сила на Конвенцијата. Во смисла на овој став, ниеден инструмент депониран од некоја регионална организација за економска интеграција нема да се смета како инструмент кој е додаден на инструментите веќе депонирани од Државите членки на таа организација.

2. За секоја Држава или регионална организација за економска интеграција која ќе го ратификува, прифати или одобри овој Протокол или ќе му пристапи после депонирањето на четириесеттиот инструмент, овој Протокол влегува во сила триесеттиот ден кој следи по датумот на депонирање на соодветниот инструмент од споменатата држава или споменатата организација, или на датумот кога тој влегува во сила нема да се смета како инструмент кој е додаден на инструментите веќе депонирани од државите членки на та организација.

Член 23 Амандмани

1. За секоја држава или регионална организација за економска интеграција која ќе го ратификува, прифати или одобри овој Протокол или ќе му пристапи после депонирањето на четириесеттиот инструмент, овој Протокол влегува во сила триесеттиот ден кој следи по датумот на депонирање на соодветниот инструмент од споменатата Држава или споменатата организација, или на датумот кога тој влегува во сила на Страните ги вложуваат сите напори за постигнување консензус за секој амандман. Ако сите можности во тој правец биле исцрпени без да се постигне договор, како крајно средство за амандманот да биде усвоен, е тој да добие мнозинство на гласови од две третини на Државите Страни кои се присутни и гласаат на Конференцијата на Страните.

2. Регионалните организации за економска интеграција располагаат, за користење, врз основа на овој член, на нивното право на глас во рамки на нивната надлежност, со број на гласови кој е еднаков на бројот на нивните Држави членки кои се Страни на овој Протокол. Овие организации нема да го користат нивното право на глас ако нивните држави членки го користат нивното правно на глас, и обратно.

3. Амандманот усвоен во согласност со став 1 на овој член е предмет на

ратификација, прифаќање или одобрување од Државите Страни.

4. Амандманот усвоен во согласност со став 1 на овој член влегува во сила за Државата Страна деведесет дена по датумот на депонирањето на инструментот за ратификација, прифаќање или одобрување на тој амандман од споменатата Држава Страна кај Генералниот секретар на Организацијата на обединетите нации.

5. Амандманот кој влегол во сила е задолжителен за оние Држави Страни кои ја изразиле нивната согласност да бидат обврзани со него. Другите Држави Страни ќе бидат и понатаму обврзани со одредбите на овој Протокол и сите претходни амандмани што тие ги ратификувале, прифатиле или одобриле.

Член 24 Откажување

1. Секоја Држава Страна може да се откаже од овој Протокол со писмено известување упатено до Генералниот секретар на Организацијата на обединетите нации. Таквото откажување произведува дејство една година по датумот на приемот на известувањето од страна на Генералниот секретар.

2. Регионалната организација за економска интеграција престанува да биде страна на овој Протокол кога сите држави членки ќе се откажат од него.

Член 25 Депозитар и јазици

1. Генералниот секретар на Организацијата на обединетите нации е депозитар на овој Протокол.

2. Оригиналот на овој Протокол, чии текстови на англиски, арапски, кинески, шпански, француски и руски се подеднакво веродостојни, ќе биде депониран кај Генералниот секретар на Организацијата на обединетите нации.

ВРЗ ОСНОВА НА ТОА, долупотпишаните полномошници, прописно за тоа овластени од нивните соодветни влади, го потпишаа овој Протокол.

ВЕЖБА БР.7

Прочитајте го внимателно Протоколот даден погоре. Потоа дискутирајте и обидете се да дадете одговор на следниве прашања:

1. Каков е односот на Протоколот со Конвенцијата за транснационален организиран криминал?
2. Која е целта, зошто е донесен овој Протокол?
3. Што се подразбира под криумчарење на мигранти, согласно Протоколот погоре?
4. Кои се обврски дадени за државите потписнички во однос на инкриминирања на одредени активности во оваа насока?
5. Што е предвидено во однос на превенцијата и соработка за спречување на криумчарењето мигранти?
6. Како е уредена соработката меѓу државите за спречување на криумчарењето мигранти? Кои обврски им ги предвидува Протоколот во оваа насока?
7. Што значи – криумчарење на мигранти по морски пат?
8. Како Протоколот ја уредува материјата за враќање на криумчарените мигранти?

ВЕЖБА БР. 8

По апсолвирање на материјата за трговија со лица, одвојте 15 минути за brain storming на оваа тема и разговарајте за:

1. Дали сте запознаени со примери од секојдневниот живот кои вклучуваат криумчарење на мигранти?
2. Што може да се стори на национално ниво во насока на спречување и превенирање на ова дело?
3. Која е разликата меѓу ова дело со трговијата со лица?

2.2 НЕДОЗВОЛЕНА ТРГОВИЈА СО ОРУЖЈЕ

По внимателна анализа на теоретскиот дел за трговија со луѓе и трговија со деца како облик на организиран криминал⁷, одговорете на зададените прашања:

- Што претставува недозволена трговија?
- Што се подразбира под поимот „шверц“?
- Дефинирајте ја недозволената трговија со оружје.
- Кои се видовите на трговија со оружје кои ги среќаваме во пракса?
- Кои се карактеристиките на црниот пазар за оружје?
- Со што најчесто се врзува нелегалната трговија со оружје?
- Објаснете ги причините за појава на криминалитетот нелегална трговија со оружје.
- Кои меѓународни документи ја уредуваат материјата за спречување на нелегалната трговија со луѓе?
- Кои се познати форми на меѓународна соработка во насока на превенирање и спречување на нелегалната трговија со оружје?

2.2.1 МЕЃУНАРОДНИ БОРБА ПРОТИВ НЕДОЗВОЛЕНАТА ТРГОВИЈА СО ОРУЖЈЕ

Организацијата на Обединетите нации како една од најзначајните меѓународни организации е напорно посветена во делот на зачувување на безбедноста во Европската Унија и пошироко, ООН преку константна работа создава мерки кои се

⁷ Види Кошевалиска, О., Максимова Е., Организиран криминал и корупција – скрипта, Универзитет „Гоце Делчев“ Штип, 2018, стр.11

преточени во правни акти на организацијата од областа на организираниот криминал и посебно од областа на недозволената трговија со оружје. Во склоп на тоа, ООН носи низа документи кои се дел од рамката која што меѓународната заедница ја воспоставува во однос на борбата против транснационалниот организиран криминал и недозволената трговија со оружје како еден од облиците на организираниот криминал.

Договорот за трговија со оружје, усвоен од Генералното собрание на Организацијата на обединетите нации, во Њујорк на 2 април 2013 година, е потпишан од страна на Република Македонија на 25 септември 2013 година⁸. Министерството за одбрана, Министерството за внатрешни работи, Министерството за економија и Министерството за надворешни работи се определуваат како надлежни органи на државната управа што ќе се грижат за извршување на Договорот. Во прилог е даден текстот на договорот, преку кој се нагласува потребата од регулирање на трговијата со оружје со цел превенирање на недозволената трговија со оружје.

ЗАДАЧА : Анализирајте го текстот на Договорот и разговарајте за тоа на кој начин одредбите од Договорот ќе придонесат во превенирање и сузбивање на нелегалната трговија со оружје.

ПРИЛОГ БР. 1 Договор за трговија со оружје

⁸ Закон за ратификација на договорот за трговија со оружје, „Службен весник на Република Македонија“ бр.13 од 23.11.2014 година

Договор за трговија со оружје

Преамбула

Државите договорни страни на овој Договор,

Водени од целите и принципите на Повелбата на Обединетите нации,

Повикувајќи се на член 26 од Повелбата на Обединетите нации кој се стреми да го промовира воспоставувањето и одржувањето на меѓународен мир и безбедност со најмал можен удел во вооружување од светските човечки и економски ресурси,

Нагласувајќи ја потребата за превенција и искорнување на нелегалната трговија со конвенционално оружје, како и спречување на неговото пренасочување кон нелегалниот пазар или кон недозволена крајна употреба и крајни корисници, вклучително и во извршувањето на терористички акти,

Свесни за легитимните политички, безбедносни, економски и трговски интереси на државите во меѓународната трговија со конвенционално оружје,

Потврдувајќи го сувереното право на секоја држава за регулирање и контрола на конвенционалното оружје исклучиво во рамките на нејзината територија, во согласност со нејзиниот сопствен правен и уставен поредок,

Имајќи предвид дека мирот и безбедноста, развојот и човековите права се столбови на системот на Обединетите нации и основи за колективната безбедност, и признавајќи дека развојот, мирот и безбедноста и човековите права се меѓусебно поврзани и заемно засилувачки,

Повикувајќи се на Насоките на Комисијата за разоружување на Обединетите нации за меѓународен трансфер на оружје во контекст на резолуцијата на Генералното собрание 46/36X од 6 декември 1991 година,

Подвлекувајќи го придонесот на Акциската програма на Обединетите нации за превенција, борба и искорнување на нелегалната трговија со мало и лесно оружје во сите негови аспекти, како и Протоколот против нелегалното производство и трговија со огнено оружје, неговите делови и компоненти и муниција што ја дополнува Конвенцијата на Обединетите нации за борба против транснационалниот организиран криминал, како и Меѓународниот инструмент кој им овозможува на државите да го идентификуваат и да му влезат во трага, навремено и на безбеден начин, на нелегалното мало и лесно оружје,

Свесни за безбедносните, социјалните, економските и хуманитарните последици од нелегалната и нерегулирана трговија со конвенционално оружје,

Имајќи во предвид дека цивилното население, а особено жените и децата, претставуваат мнозинство од оние кои се негативно погодени од вооружен конфликт и вооружено насилство,

Свесни за предизвиците со кои се соочуваат жртвите на вооружените конфликти, како и нивната потреба за соодветна грижа, рехабилитација и социјална и економска вклученост,

Нагласувајќи дека ништо од овој Договор не ги спречува државите да спроведуваат и усвојуваат дополнителни ефективни мерки како продолжение на предметот и целите на истиот,

Имајќи ја предвид легитимната трговија и законската сопственост, како и користењето на одредени конвенционални оружја за рекреациски, културни, историски и спортски активности, при што таквата трговија, сопственост и користење се дозволени или заштитени со закон,

Имајќи ја предвид исто така улогата која што можат да ја имаат регионалните организации во однос на пружање помош, на барање на државите кои се Договорни страни, во процесот на имплементација на предметниот Договор,

Свесни за активната улога на доброволна основа која што цивилното население, вклучувајќи ги и невладините организации и индустријата, можат да ја имаат во однос на подигање на свеста во врска со предметот и целите на овој Договор, како и поддршка на неговата имплементација,

Прифаќајќи дека регулирањето на меѓународната трговија со конвенционално оружје и спречување на неговото пренасочување не смее да претставува пречка за меѓународната соработка и законската трговија со материјали, опрема и технологија за миротворни цели,

Нагласувајќи ја потребата од постигнување на универзално пристапување кон овој Договор,

Одлучни да делуваат во согласност со следните начела;

Начела

- Инхерентното право на секоја држава на индивидуална или колективна самоодбрана, согласно член 51 од Повелбата на Обединетите нации;
- Решавање на меѓународните спорови по мирен пат на начин на кој што меѓународниот мир и безбедност и правдата не се загрозени, согласно член 2 став 3 од Повелбата на Обединетите нации;
- Воздржување во меѓународните односи од закана или употреба на сила насочена против територијалниот интегритет или политичката независност на која било држава, или на кој било друг начин кој не е во согласност со целите на Обединетите нации, согласно член 2 став 4 од Повелбата на Обединетите нации;
- Немешање во работи кои се исклучиво во рамките на домашна надлежност на која било држава, согласно член 2 став 7 од Повелбата на Обединетите нации;
- Почитување и обезбедување на почит кон меѓународното хуманитарно право во согласност, меѓу другото, со Женевската конвенција од 1949 година, и почитување и обезбедување на почит кон човековите права во согласност, меѓу другото, со Повелбата на Обединетите нации и Универзалната декларација за човекови права;

- Одговорност на сите држави, во согласност со нивните меѓународни обврски, за ефективно регулирање на меѓународната трговија со конвенционално оружје и превенција на неговото пренасочување, како и примарна одговорност на сите држави во однос на воспоставување и имплементација на национални системи за контрола на оружје;
- Почитување на легитимните интереси на државите да стекнат конвенционално оружје со цел остварување на своето право на самоодбрана и мировни операции, како и да произведуваат, извезуваат, увезуваат и вршат трансфер на конвенционално оружје;
- Имплементација на овој Договор на доследен, објективен и недискриминирачки начин,

Се договорија за следното:

Член 1

Предмет и цел

Предметот на овој Договор е да:

- ги воспостави највисоките можни заеднички меѓународни стандарди за регулирање или подобрување на регулацијата на меѓународната трговија со конвенционално оружје;
- спречи и елиминира нелегална трговија со конвенционалното оружје и да го спречи нивното пренасочување;

со цел:

- да допринесе кон меѓународниот и регионалниот мир, безбедност и стабилност;
- намалување на човековото страдање;
- промовирање соработка, транспарентност и одговорно делување во меѓународната трговија со конвенционално оружје од страна на државите кои се договорни страни, градејќи доверба меѓу истите.

Член 2

Опфат

1. Овој Договор се однесува на секое конвенционално оружје во рамките на следните категории:

- (а) воени тенкови;
- (б) оклопни борбени возила;
- (в) артилериски системи со голем калибар;
- (г) борбени авиони;
- (д) хеликоптери за напад;
- (ѓ) воени бродови;
- (е) проектили и фрлачи на проектили и
- (ж) мало и лесно оружје.

2. За целите на овој Договор, под активности на меѓународна трговија се подразбира: извоз, увоз, транзит, испорачување и посредување (во натамошниот текст: „трансфер“).

3. Овој Договор нема да се применува на меѓународното движење на конвенционално оружје од страна на или во име на држава која е Договорна страна, за нејзина сопствена употреба, под услов конвенционалното оружје да остане во сопственост на таа држава.

Член 3

Муниципална

Секоја држава договорна страна треба да воспостави и одржува национален систем за контрола за регулирање на извозот на муницијата испалена, фрлена или доставена од страна на конвенционално оружје од член 2 став 1, како и да ги применува одредбите од член 6 и член 7 пред давање овластување за извоз на таква муниција.

Член 4

Делови и компоненти

Секоја држава договорна страна треба да воспостави и одржува национален систем за контрола за регулирање на извозот на делови и компоненти кога извозот е во форма која обезбедува можност за составување на конвенционално оружје од член 2 став 1, како и да ги применува одредбите од член 6 и член 7 пред давање овластување за извоз на такви делови и компоненти.

Член 5

Општа имплементација

1. Секоја држава договорна страна треба да го имплементира овој Договор на доследен, објективен и недискриминирачки начин, земајќи ги во предвид начелата наведени во овој Договор.

2. Со цел имплементација на одредбите од овој Договор, секоја држава договорна страна треба да воспостави и одржува национален систем за контрола, вклучувајќи и национална контролна листа.

3. Секоја држава договорна страна се охрабрува да ги примени одредбите од овој Договор на најширока основа во однос на конвенционалното оружје. Во времето на влегување во сила на овој Договор, националните дефиниции на секоја од категориите од член 2 став 1 алинеја (а) до (ж) треба како минимум да ги содржат описите користени во Регистарот за конвенционално оружје на Обединетите нации. За категоријата од член 2 став 1 алинеја (ж), во времето на влегување во сила на овој Договор, националните дефиниции треба како минимум да ги содржат описите користени во релевантните инструменти на Обединетите нации.

4. Секоја држава договорна страна треба, согласно националното право, да ја достави националната контролна листа до Секретаријатот, кој што пак треба да ја направи листата достапна за другите Договорни страни. Државите се охрабруваат да ги направат контролните листи достапни за јавноста.

5. Со цел обезбедување на ефективен и транспарентен национален систем за контрола за регулирање на трансферот на конвенционалното оружје од член 2 став 1 и предметите од член 3 и член 4, секоја држава договорна страна треба да ги преземе потребните мерки за имплементација на одредбите од овој Договор и да назначи надлежни национални органи.

6. Секоја држава договорна страна треба да назначи едно или повеќе лица за контакт со цел размена на информации во однос на прашања поврзани со имплементацијата на овој Договор. Секоја држава договорна страна треба да ги ажурира податоците и да го извести Секретаријатот воспоставен согласно член 18 за националните лица за контакт.

Член 6 Забрани

1. Држава договорна страна не смее да одобри трансфер на конвенционално оружје од член 2 став 1 или предмети од член 3 и член 4, доколку со одобрувањето на таквиот трансфер ги прекршува нејзините обврски утврдени во мерките усвоени од страна на Советот за безбедност на Обединетите нации согласно глава 7 од Повелбата на Обединетите нации, а особено ембаргата на оружје.

2. Држава договорна страна не смее да одобри трансфер на конвенционално оружје од член 2 став 1 или предмети од член 3 и член 4, доколку со одобрувањето на таквиот трансфер ги прекршува нејзините меѓународни обврски утврдени во меѓународни спогодби на кои што таа договорна страна, а особено спогодбите кои се однесуваат на трансфер на или нелегална трговија со конвенционално оружје.

3. Држава договорна страна не смее да одобри трансфер на конвенционално оружје од член 2 став 1 или предмети од член 3 и член 4, доколку во време на одобрувањето има сознанија дека оружјето или предметите ќе бидат користени за дела на геноцид, злосторства против човештвото, сериозни повреди на Женевската конвенција од 1949 година, напади насочени врз цивилни објекти или цивилно население или други воени злосторства дефинирани во меѓународни спогодби на кои што државата е договорна страна.

Член 7 Извоз и проценка на извозот

1. Доколку извозот не е забранет согласно член 6, секоја држава извозник која е договорна страна треба согласно нејзината надлежност и националниот систем за контрола, пред одобрување на извозот на конвенционално оружје од член 2 став 1 или предмети од член 3 и член 4, на објективен и недискриминирачки начин, земајќи ги во предвид релевантните фактори, вклучувајќи и информации добиени од државата увозник согласно член 8 став 1, да го процени потенцијалот во однос на тоа дали конвенционалното оружје или предметите:

- (a) ќе допринесат или ќе го поткопаат мирот и безбедноста;
- (б) можат да бидат користени за:
 - (i) извршување или помагање во извршување на сериозно прекршување на меѓународното хуманитарно право;

- (ii) извршување или помагање во извршување на сериозно прекршување на меѓународното право за човекови права;
- (iii) извршување или помагање во извршување на дејствие кое претставува прекршок согласно меѓународните конвенции или протоколи кои се однесуваат на тероризам, а на кои државата е договорна страна или
- (iv) извршување или помагање во извршување на дејствие кое претставува прекршок согласно меѓународните конвенции и протоколи кои се однесуваат на транснационалниот организиран криминал, а на кои државата е договорна страна.

2. Државата извозник договорна страна треба да размисли дали постојат мерки кои би можеле да бидат превземени за да се ублажат ризиците идентификувани во алинеја (а) или алинеја (б) од став 1, како што се мерки за градење доверба или заеднички создадени и утврдени програми од страна на државите извозници и државите увозници.

3. Ако и по спроведување на проценката и земање во предвид на олеснувачките мерки, државата извозник договорна страна утврди дека постои голем ризик од некоја од негативните последици од став 1, истата не смее да го одобри извозот.

4. Во правењето на оваа проценка, државата извозник која е договорна страна треба да го земе во предвид ризикот од конвенционалното оружје од член 2 став 1 или предметите од член 3 и член 4, што се користат за извршување или помагање во извршувањето на сериозни дејствија на родово базирано насилство или сериозни дејствија на насилство против жените и децата.

5. Секоја државата извозник договорна страна треба да преземе мерки за да се осигура дека сите овластувања за извоз на конвенционално оружје од член 2 став 1 или предметите од член 3 и член 4 се детални и се издадени пред извозот.

6. Секоја државата извозник договорна страна треба да ги стави на располагање соодветните информации за овластувањата, на барање на државата увозник договорна страна и државите договорни страни кои вршат транзит или испорака, во согласност со своите национални закони, практики или политики.

7. Ако по издавање на овластување државата извозник договорна страна станува свесна за нови релевантни информации, истата се охрабрува да ги ревидира издадените овластувања, по спроведени консултации со државата увозник.

Член 8

Увоз

1. Секоја држава увозник која е договорна страна, согласно националните законски прописи, треба да превземе мерки за да се осигура дека соодветните и релевантни информации се обезбедени на барање на државата извозник која е договорна страна, со цел да и помогне на државата извозник која е договорна страна во спроведување на националната проценка согласно член 7. Таквите мерки можат да вклучуваат документација за крајната употреба или крајниот корисник.

2. Секоја држава увозник која е договорна страна треба да превземе мерки со кои, каде што е потребно, ќе се овозможи регулирање на увозот на конвенционално оружје од член 2 став 1 кој е во нејзина надлежност. Таквите мерки можат да вклучат системи на увоз.

3. Секоја држава увозник која е договорна страна може да побара информации од државата извозник која е Договорна страна во врска со секое овластување за извоз каде што државата увозник која е договорна страна е земја на крајна дестинација.

Член 9

Транзит или испорака

Секоја држава договорна страна, каде што е потребно и изводливо, ќе превземе соодветни мерки за регулирање на транзит или испорака во нејзина надлежност на конвенционалното оружје од член 2 став 1 кои се вршат преку нејзината територија, а во согласност со релевантното меѓународно право.

Член 10

Посредување

Секоја држава договорна страна ќе превземе мерки во согласност со своето национално право за регулирање на посредувањето за конвенционалното оружје од член 2 став 1 кое е во нејзина надлежност. Таквите мерки можат да вклучуваат барање за регистрирање на брокерите или добивање на писмено овластување пред да се вклучат во посредувањето.

Член 11

Пренасочување

1. Секоја држава договорна страна и која е вклучена во трансферот на конвенционалното оружје од член 2 став 1 треба да превземе мерки за спречување на нивно пренасочување.

2. Држава извозник договорна страна треба да настојува да спречи пренасочувањето на трансферот на конвенционалното оружје од член 2 став 1 преку својот национален систем за контрола, воспоставен согласно член 5 став 2, преку проценка на ризикот од пренасочување на извозот и воведување на мерки за олеснување, како што се мерки за градење доверба или заеднички создадени и утврдени програми од страна на државите извозници и државите увозници. Онаму каде што е соодветно, другите превентивни мерки можат да вклучуваат: испитување на страните кои се вклучени во извозот, барање за дополнителна документација, сертификати, гаранции, неовластување на извозот или други соодветни мерки.

3. Државите увозници, извозници, државите на транзит и испорака кои се договорни страни треба да соработуваат и да разменуваат информации, во согласност со своето национално право, онаму каде што е соодветно и изводливо, со цел намалување на ризикот од пренасочување на трансферот на конвенционалното оружје од член 2 став 1.

4. Ако државата договорна страна открие пренасочување на трансферот на конвенционалното оружје од член 2 став 1, истата во согласност со своето национално право и меѓународното право, треба да превземе соодветни мерки во однос на таквото пренасочување. Таквите мерки можат да вклучат: алармирање на државите договорни страни кои можеби ќе бидат погодени, разгледување на таквите пренасочени пратки на конвенционално оружје од член 2 став 1, превземање на мерки на следење мерки преку истрага и спроведување на законите.

5. Со цел подобро да се разбере и да се спречи пренасочувањето на трансферот на конвенционалното оружје од член 2 став 1, државите договорни страни се охрабруваат меѓусебно да ги споделуваат релевантните информации во однос на ефективни мерки за справување со пренасочувањето. Таквите информации можат да вклучуваат информации за нелегални активности, вклучително и корупција, меѓународни рути за трговија, нелегално посредување, извори на нелегална понуда, методи за прикривање, заеднички точки на испраќање или дестинации кои се користат од страна на организирани групи вклучени во пренасочувањето.

6. Државите договорни страни се охрабруваат да ги известат преку Секретаријатот и другите држави за превземените мерки во однос на решавање на пренасочувањето на трансферот на конвенционалното оружје од член 2 став 1.

Член 12

Евиденција

1. Секоја држава договорна страна треба да води национална евиденција, во согласност со своите национални закони и прописи, во врска со издадените овластувања за извоз или конкретниот извоз на конвенционалното оружје од член 2 став 1.

2. Секоја држава договорна страна се охрабрува да води евиденција за конвенционалното оружје од член 2 став 1, кое е трансферирано на нејзината територија како земја на крајна дестинација или кое транзитира преку територија која е под нејзина надлежност.

3. Секоја држава договорна страна се охрабрува во евиденциите да заклучи: количина, вредност, модел / тип, овластени меѓународни трансфери на конвенционалното оружје од член 2 став 1, конвенционално оружје кое е навистина трансферирано, детали за државата/државите на извоз, државата/државите на увоз, транзитната држава/држави, државата/државите на испорака и крајните корисници, соодветно.

4. Рокот на чување на евиденцијата е најмалку 10 години.

Член 13

Известување

1. Секоја држава договорна страна, во рок од една година по влегувањето во сила на овој Договор, согласно член 22, треба да обезбеди иницијален извештај до Секретаријатот за мерките преземени за имплементација на Договорот, вклучувајќи национални закони, национални листи за контрола и други регулативи и административни мерки. Секоја договорна страна треба да извести до Секретаријатот за било какви нови мерки што се превземени со цел да се

имплементира овој Договор, кога ќе биде потребно. Извештаите ќе бидат достапни и дистрибуирани до договорните страни преку Секретаријатот.

2. Договорните страни се охрабруваат да ги известуваат останатите договорни страни, преку Секретаријатот за информации во врска со мерките што се превземени и што се покажале ефикасни во справувањето со пренасочувањето на трансферираното конвенционално оружје опфатено под член 2, став 1.

3. Секоја држава договорна страна треба да поднесе годишен извештај до Секретаријатот до 31 мај за претходната календарска година во врска со овластените или актуелни извози и увози на конвенционално оружје опфатени со член 2, став 1. Извештаите ќе бидат достапни и дистрибуирани до договорните страни преку Секретаријатот. Извештајот доставен до Секретаријатот може да ја содржи истата информација доставена од договорната страна до други релевантни тела на ОН, вклучувајќи го Регистарот за конвенционално оружје на Обединетите нации. Извештаите може да ги исклучат комерцијално сензитивните или национално безбедносни информации.

Член 14

Спроведување

Секоја држава договорна страна ќе ги преземе соодветните мерки за спроведување на националните закони и регулативи со што се имплементираат одредбите на овој Договор.

Член 15

Меѓународна соработка

1. Државите договорни страни треба да соработуваат меѓусебно, во согласност со нивните безбедносни интереси и националните правни прописи, со цел ефикасна имплементација на овој Договор.

2. Државите договорни страни се охрабруваат да придонесат кон олеснување на меѓународната соработка, вклучувајќи размена на информации за прашања од заеднички интерес во однос на спроведувањето и примената на овој Договор, а во согласност со нивните безбедносни интереси и националните правни прописи.

3. Државите договорни страни се охрабруваат да се консултираат за прашања од заеднички интерес и да споделување на информации, како што е соодветно, со цел обезбедување поддршка на имплементацијата на овој Договор.

4. Државите договорни страни се охрабруваат да соработуваат, во согласност со своите национални правни прописи, со цел да помогнат во националната имплементација на одредбите на овој Договор, вклучително и преку размена на информации во врска со нелегалните активности и учесници а со цел превенција и сузбивање на пренасочување на конвенционалното оружје од член 2 став 1.

5. Државите договорни страни, во случаите каде што се заедно договорени и во согласност со нивните национални правни прописи, треба меѓусебно да си обезбедат најширока мерка на помош во истрагите, гонењата и судските постапки поврзани со прекршување на националните мерки воспоставени во согласност со овој Договор.

6. Државите договорни страни се охрабруваат да преземат национални мерки и меѓусебно да соработуваат, со цел спречување трансферот на конвенционалното оружје од член 2 став 1 да стане предмет на коруптивни практики.
7. Државите договорни страни се охрабруваат да разменуваат искуства и информации за научените лекции во однос на било кој аспект од овој Договор.

Член 16

Меѓународна помош

1. Во процесот на имплементација на овој Договор, секоја држава договорна страна може да побара помош, вклучително правна или легислативна помош, во однос на градењето на институционални капацитети, како и техничка, материјална или финансиска помош. Таквата помош може да вклучува управување со залихите, разоружување, демобилизација и програма за реинтеграција, модел легислатива и ефективни практики за имплементација. Секоја држава договорна страна која е во позиција да го стори тоа, треба да обезбеди таква помош на барање на другите држави.
2. Секоја држава договорна страна може да побара, понуди или да добие помош преку, меѓу другото, Обединетите нации, меѓународни, регионални, подрегионални или национални организации, невладини организации или на билатерална основа.
3. Со цел обезбедување помош на државите договорни страни кои бараат меѓународна помош за имплементација на овој Договор, треба да се основа доброволен фонд од страна на останатите држави кои се договорни страни. Секоја држава договорна страна се охрабрува да придонесе одредени средства кон фондот.

Член 17

Конференција на државите кои се договорни страни

1. Конференцијата на државите договорни страни ќе биде свикана од страна на привремено Секретаријат основан согласно член 18, не подоцна од една година од денот на влегувањето во сила на овој Договор, а потоа истата се свикнува на одлука на Конференцијата на државите договорни страни.
2. Конференцијата на државите договорни страни го донесува со консензус деловодникот за работа на својата прва седница.
3. Конференцијата на државите договорни страни ќе ги усвои своите финансиски правила, како и правила со кои се регулира финансирањето на сите помошни тела кои можат да се основаат и финансиски одредби со кои се регулира функционирањето на Секретаријатот. На секоја редовна сесија, Конференцијата на државите договорни страни го донесува буџетот за финансискиот период до следната редовна сесија.
4. Конференцијата на државите кои се договорни страни ќе:
 - (а) ја разгледа имплементацијата на овој Договор, вклучувајќи го и развојот на настаните во сферата на конвенционалното оружје;

- (б) ги разгледа и ги усвои препораките во врска со имплементацијата и функционирањето на овој Договор, а особено промоцијата на неговата универзалност;
- (в) разгледа измени и дополнувања на овој Договор во согласност со член 20 од истиот;
- (г) разгледа прашања кои произлегуваат од толкувањето на овој Договор;
- (д) разгледа и одлучи за задачите и буџетот на Секретаријатот;
- (ф) ја разгледа можноста за воспоставување на помошни тела што може да биде неопходно за подобрување на функционирањето на овој Договор и
- (е) врши други функции во согласност со овој Договор.

5. Вонредните состаноци на Конференцијата на државите договорни страни се одржуваат тогаш кога тоа се смета за неопходно од страна на Конференцијата на државите договорни страни или на писмено барање на било која држава договорна страна, под услов таквото барање да е поддржано од страна на најмалку две третини од државите договорни страни.

Член 18

Секретаријат

1. Со овој Договор се основа Секретаријат кој треба да им помогне на државите договорни страни во процесот на ефективна имплементација на Договорот. До првиот состанок на Конференцијата на државите договорни страни, привремениот Секретаријат ќе биде одговорен за административните функции утврдени во овој Договор.
2. Секретаријатот ќе биде соодветно кадровски опремен. Персоналот треба да ги има потребните знаења со цел обезбедување на ефикасно превземање на должностите на Секретаријатот од став 3.
3. Секретаријатот е одговорен пред државите договорни страни. Во рамките на минималната структура, Секретаријатот треба да ги превземе следните одговорности:

- (а) примање, ставање на располагање и доставување на извештаи како што е пропишано во овој Договор;
- (б) одржување и ставање на располагање на листата на националните лица за контакт на државите кои се договорни страни;
- (в) олеснување на поврзувањето на понуди и барања за помош за имплементација на Договорот и промоција на меѓународната соработка;
- (г) олеснување на работата на Конференцијата на државите договорни страни, вклучувајќи и организација и обезбедување на потребните услуги за состаноци пропишани во овој Договор и
- (д) вршење на други работи на одлука од страна на Конференцијата на државите договорни страни.

Член 19

Решавање на спорови

1. Државите договорни страни треба да се консултираат и со заемна согласност да соработуваат со цел решавање на каков било спор што може да произлезе меѓу нив во однос на толкувањето или примената на овој Договор, вклучувајќи преговори, посредување, помирување, судско решавање или други мирољубиви средства.
2. Државите договорни страни можат да спроведуваат, со заемна согласност, арбитража за решавање на каков било спор меѓу нив, во врска со прашања поврзани со толкувањето или примената на овој Договор.

Член 20

Измени и дополнувања

1. Секоја држава договорна страна може да предложи измени и дополнување на овој Договор шест години по неговото влегување во сила. Потоа, предложените измени и дополнувања може да бидат разгледани од страна на Конференцијата на државите договорни страни на секои три години.
2. Секој предлог за измени и дополнувања на овој Договор се поднесува во писмена форма до Секретаријатот, кој го доставува предлогот до сите држави договорни страни во рок од најмалку 180 дена пред следниот состанок на Конференцијата на државите договорни страни на кој измените и дополнувањата можат да бидат разгледани во согласност со став 1. Предлозите за измени и дополнувања треба да бидат разгледани на следната Конференцијата на државите договорни страни во согласност со став 1, доколку не подоцна од 120 дена по нивното доставување од страна Секретаријатот, мнозинството на државите договорни страни го известат Секретаријатот дека го поддржуваат разгледувањето на предлогот.
3. Државите договорни страни треба да ги вложат сите напори за постигнување консензус за секој предлог за измени и дополнувања. Ако сите напори за консензус се исцрпени, и не е постигнат договор, измените и дополнувањата треба во крајна инстанца да се усвојат со три-четвртинско мнозинство гласови од државите договорни страни кои се присутни и гласаат на состанокот на Конференција на државите договорни страни. За целите на овој член, присутните држави договорни страни и присутните држави договорни страни и кои имаат право на глас даваат афирмативен или негативен глас. Депозитарот треба да им ги соопшти усвоените измени и дополнувања на сите држави договорни страни.
4. Измените и дополнувањата усвоени во согласност со став 3 од овој член влегуваат во сила за секоја држава договорна страна која го депонирала својот инструмент за прифаќање на истите, деведесет дена по денот на депонирањето на инструментите за прифаќање кај Депозитарот од страна на мнозинството на државите договорни страни во времето на усвојувањето на тие измени и дополнувања. Истите ќе стапат во сила за секоја од останатите држави договорни страни деведесет дена по датумот на депонирањето на нивниот инструмент за прифаќање за тие измени и дополнувања.

Член 21

Потпишување, ратификација, прифаќање, одобрување или пристапување

1. Овој Договор ќе биде отворен за потпишување во седиштето на Обединетите нации во Њујорк од страна на сите држави од 3 јуни 2013 година до неговото влегување во сила.
2. Овој Договор е предмет на ратификација, прифаќање или одобрување од страна на секоја држава потписничка.
3. По неговото влегување во сила, овој Договор ќе биде отворен за пристапување за сите држави кои го немаат потпишано.
4. Инструментите за ратификација, прифаќање, одобрување или пристапување ќе бидат депонирани кај Депозитарот.

Член 22

Влегување во сила

1. Овој Договор влегува во сила на деведесеттиот ден по денот на депонирањето на педесеттиот инструмент за ратификација, прифаќање или одобрување кај Депозитарот.
2. За која било земја која што го депонира инструментот за ратификација, прифаќање, одобрување или пристапување после влегувањето во сила на овој Договор, истиот влегува на сила за таа држава деведесеттиот ден по датумот на депонирањето на нејзиниот инструмент за ратификација, прифаќање, одобрување или пристапување.

Член 23

Привремена примена

Секоја држава може во времето на потпишувањето или депонирањето на инструментот за ратификација, прифаќање, одобрување или пристапување, да изјави дека привремено ќе ги применува член 6 и член 7, се до влегувањето во сила на овој Договор за таа држава.

Член 24

Времетраење и повлекување

1. Овој договор има неограничен рок на важење.
2. Секоја држава која е договорна страна треба, во спроведувањето на својата национална сувереност, да има право да се повлече од овој Договор. Тоа треба да достави известување за повлекување до Депозитарот, кој ќе ги извести сите други држави договорни страни. Известувањето за повлекување може да вклучува и објаснување на причините за повлекувањето. Известувањето за повлекување влегува во сила деведесет дена од денот на приемот на истото од страна на Депозитарот, освен ако во известувањето за повлекување не е одреден подоцн датум.

3. Поради нејзиното повлекување, државата не смее да биде разрешена од обврските кои произлегуваат од овој Договор за времето додека таа е страна на овој Договор, вклучувајќи ги сите финансиски обврски кои можат да настанат.

Член 25

Резерви

1. Во времето на потпишување, ратификација, прифаќање, одобрување или пристапување, секоја државата може да формулира резерви, освен ако таквите резерви се некомпатибилни со предметот и целта на овој Договор.

2. Секоја држава договорна страна може да ја повлече својата резерва во било кое време со известување упатено до Депозитарот.

Член 26

Врски со други меѓународни договори

1. Спроведувањето на овој Договор треба да биде во согласност со обврските превземени од страна на државите договорни страни во однос на постојните или идните меѓународни договори на кои што истите се договорни страни, се додека тие обврски се во согласност со овој Договор.

2. Овој Договор не треба да се зема како основ за укинување на договорите за соработката во поглед на одбраната склучени меѓу државите договорни страни на овој Договор.

Член 27

Депозитар

Генералниот секретар на Обединетите нации е Депозитар на овој Договор.

Член 28

Автентични текстови

Оригиналниот текст на овој Договор, чии текстови на арапски, кинески, англиски, француски, руски и шпански јазик се подеднакво автентични, ќе бидат депонирани кај Генералниот секретар на Обединетите нации.

СОСТАВЕН во Њујорк, на втори април, две илјади и тринаесетта година.

2.2.2 НАЦИОНАЛНА УРЕДЕНОСТ НА НЕДОЗВОЛЕНАТА ТРГОВИЈА СО ОРУЖЈЕ

Анализирајте ги внимателно извадоци од Кривичниот законик на Република Македонија⁹ кои се однесуваат на националната уреденост на материјата за трговија со лица:

Недозволено изработување, држење и тргување со оружје или распркувачки материји Член 396

- (1) Тој кој што неовластено изработува, држи, продава, набавува, посредува во трговија или врши размена со огнено оружје, муниција или експлозивни материји, ќе се казни со затвор од три до десет години.
- (2) Ако предмет на делото од ставот 1 е поголемо количество на огнено оружје, муниција или експлозивни материји, или огнено оружје, муниција или експлозивни материји кои на граѓаните им се забранети, сторителот ќе се казни со затвор најмалку пет години.
- (3) Ако делото од ставовите (1) и (2) на овој член е сторено во група, банда, или друго злосторничко здружение, сторителот ќе се казни со затвор, најмалку осум години.
- (4) Ако предмет на делото од ставот (1) на овој член е поголемо количество на распркувачки материји наменети за дозволени забавни, свечени и други активности, сторителот ќе се казни со парична казна или со затвор до три години.
- (5) Предметите од ставовите 1 и 2 и средствата за нивно изработување, пренесување и растурање ќе се од земаат.

Фалсификување на огнено оружје Член 396-а

- (1) Тој што ќе врши фалсификување на ознаки на огнено оружје со бришење, уништување или менување на ознаките на огненото оружје или не изврши жигосување и означување на огненото оружје, деловите, компонентите на огненото оружје и муницијата, ќе се казни со затвор од една до десет години.
- (2) Ако делото од овој член го стори правно лице, ќе се казни со парична казна.

ВЕЖБА БР.9

Во помали групи, одговорете на следниве прашања:

1. Како законодавецот го дефинирал делото неовластено тргување со огнено оружје во нашиот Кривичен законик?
2. Кои се запретените санкции за основниот облик на ова кривично дело?
3. Кои се квалифицирани облици на делото?
4. Како законодавецот го третира делото ако е вршено во рамки на организирана група? Зошто го третира поинаку?

⁹ Кривичен законик на РМ „Службен весник на Република Македонија“ бр. 37/96, 80/99, 4/02, 43/03, 19/04, 81/05, 60/06, 73/06, 7/08, 139/08, 114/09, 51/11, 135/11, 185/11, 142/12, 166/12, 55/13, 82/13, 14/14, 27/14, 28/14, 115/14, 132/14, 160/14, 199/14, 196/15, 226/15, 97/17;

5. Дали законодавецот предвидел и привилегиран облик на делото? Ако да, кој?
6. Што се случува со предметите употребени за вршење на ова дело?
Потсетете се како беше уредена конфискацијата и одземањето на предмети во Конвенцијата за транснационален криминал и Протоколот од Палермо.
7. Што значи фалсификување на огнено оружје?
8. Како се казнува фалсификувањето на огненото оружје?
9. Со оглед на запретената казна, размислете и дискутирајте зошто законодавецот предвидел ваква казна за ова дело?

ПРАВИЛНИК ЗА НАЧИНОТ НА ПРЕНЕСУВАЊЕ НА ОРУЖЈЕ И МУНИЦИЈА ПРЕКУ ДРЖАВНАТА ГРАНИЦА¹⁰

Член 1

Со овој правилник се пропишува начинот на пренесување на оружје и муниција преку државната граница.

Член 2

Пренесувањето на оружјето и муницијата се врши на гранични премини определени за преминување на државната граница, на кои се врши постојана граничната контрола (во натамошниот текст: граничен премин).

Член 3

Државјанин на Република Македонија и странец кој носи со себе или во превозно средство, оружје и муниција, а има намера да ја премине државната граница, го пријавува оружјето и муницијата кои има намера да го пренесе, на начин што на полицискиот службеник на граничниот премин (во натамошниот текст: полицискиот службеник), јасно му соопштува дека има намера да пренесе оружје и муниција преку државната граница.

Член 4

При пријавувањето на оружјето и муницијата, физичките лица од членот 3 на овој правилник, му го даваат на увид оригиналниот примерок од документот кој се однесува на тоа оружје и муниција, на полицискиот службеник.

Оригиналниот примерок од документот од ставот 1 на овој член, освен за оружјето и муницијата од член 7 на овој Правилник, се заверува од страна на полицискиот службеник, со печат, потпис, број и датум на увидот во документот.

По заверување на оригиналниот примерок од документот од ставот 1 на овој член, полицискиот службеник своерачно ја запишува во документот количината на оружјето и муницијата кои се пренесуваат преку државната граница, по што документот го враќа на физичкото лице.

Фотокопија од документот од ставот 1 на овој член, се чува во архивата на граничниот премин, а податоците од документот за физичкото лице и за оружјето и муницијата се запишуваат во соодветната евиденција за оружјето и муниција.

Член 5

По извршување на активностите од член 4 на овој Правилник, од страна на полицискиот службеник се врши преглед на оружјето и муницијата што лицето кое

¹⁰ Правилник за начинот на пренесување на оружје и муниција преку државната граница, „Службен весник на РМ“ бр. 51 од 24.04.2007 година, донесено врз основа на член 61 став 6 од Законот за оружјето („Службен весник на Република Македонија“ бр. 7/2005, 47/2006 и 42/2007) – достапен на <http://www.mvr.gov.mk/Upload/Documents/pravilnik%20-%20prenesuvanje%20na%20oruzje%20preku%20granica.pdf>

има намера да ја премине државната граница ги носи со себе или во превозното средство.

Член 6

Полицискиот службеник кој при преглед на физичкото лице или на превозното средство, пронајде оружје и муниција што не се пријавени, односно за кои не се доставени на увид оригиналните примероци од документите, покрај решение со кое привремено се одзема оружјето и муницијата издава и потврда за привремено одземени предмети.

Потврдата од став 1 на овој член содржи податоци за: името и презимето на лицето од кое привремено се одземени оружјето и муницијата, дата на раѓање, живеалиштето, односно местото на постојан одобрен престој, оружјето (категиорија, вид, марка, калибар и сериски број), муницијата (количина и калибар), основот по кој е извршено одземањето, други карактеристики на оружјето, особено одредени негови видливи оштетувања и име и презиме на полицискиот службеник кој привремено ги одземал предметите.

Член 7

При пријавување на ловечкото оружје и муниција кои се користат за лов, односно спортското оружје и муниција кои се користат за подготовки или учество на стрелачки натпревари, странците или членовите на странските стрелачки организации, му ги даваат на увид оригиналниот примерок од документот кој се однесува на тоа оружје и муниција, како и поканата за учество за лов, односно поканата за подготовки или учество на стрелачки натпревари, на полицискиот службеник.

Врз основа на доставените документи од став 1 на овој член, од страна на полицискиот службеник се издава одобрение за носење на ловечко или спортско оружје заради лов или учествување, односно подготовки за стрелачки натпревари во Република Македонија.

По завршувањето на ловот, односно подготовките и учеството на стрелачките натпревари, физичките лица од став 1 на овој член, му го предаваат на полицискиот службеник одобрението од ставот 2 на овој член, при заминување од Република Македонија.

Член 8

Странец кој во Република Македонија набавил оружје и муниција, го пријавува набавеното оружје и муниција што го изнесува од Република Македонија, на полицискиот службеник на граничниот премин каде ја преминува државната граница.

При пријавување на оружјето и муницијата, странецот му ги даваат на увид оригиналните примероци од одобрението за набавување и изнесување на оружје и муниција од Република Македонија издадено од надлежниот орган и одобрението или друга соодветна исправа за набавување на оружје издадено од надлежен орган на другата држава, на полицискиот службеник.

Податоците од одобрението или другата соодветна исправа од ставот 2 на овој член, како и податоците за физичкото лице, оружјето и граничниот премин се запишуваат во соодветната евиденција за оружјето и муницијата.

Член 9

Овој Правилник влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во „Службен весник на Република Македонија“.

ВЕЖБА БР.10

Поделете се во помали групи. Разгледајте го внимателно Правилникот кој ви е даден во прилог погоре, и дискутирајте:

- Која е потребата од постоење на ваков правилник?
- Која материја ја опфаќа?
- Што се превенира со него?
- Каква е поврзаноста со нелегалната трговија на оружје?

2.3 ТРГОВИЈА СО ДРОГА

По внимателна анализа на теоретскиот дел за трговија со дрога¹¹, одговорете на зададените прашања:

- Што претставува нарко - трговијата?
- Кои фази ги опфаќа трговијата со дрога?
- Кои се феноменолошките карактеристики на овој криминалитет?
- Што подразбирате под „опиумска војна“?
- Кои се причините за појава на трговијата со дрога?
- Какви се последиците од практикувањето на нарко – бизнисот?
- Објаснете ја трговијата со кокаин како подоблик на трговијата со дрога.
- Анализирајте ја трговијата со канабисот.
- Што е карактеристично за нелегалната трговија со хероин?
- Што се тоа синтетички дроги и кои се карактеристиките на нелегалната трговија со нив?
- Кои се позначајни документи донесени во рамки на ООН, а во насока на превенирање и сузбивање на нелегалната трговија со дроги?
- Какви активности ги преземаат Европската Унија и Советот на Европа во оваа насока?

2.3.1 НАЦИОНАЛНА УРЕДЕНОСТ НА НЕДОЗВОЛЕНАТА ТРГОВИЈА СО ДРОГА

Анализирајте ги внимателно извадоци од Кривичниот законик на Република Македонија¹² кои се однесуваат на националната уреденост на материјата за трговија со дрога:

¹¹ Види Кошевализка, О., Максимова Е., Организиран криминал и корупција – скрипта, Универзитет „Гоце Делчев“ Штип, 2018, стр.29

¹² Кривичен законик на РМ „Службен весник на Република Македонија“ бр. 37/96, 80/99, 4/02, 43/03, 19/04, 81/05, 60/06, 73/06, 7/08, 139/08, 114/09, 51/11, 135/11, 185/11, 142/12, 166/12, 55/13, 82/13, 14/14, 27/14, 28/14, 115/14, 132/14, 160/14, 199/14, 196/15, 226/15, 97/17;

**Неовластено производство и пуштање во промет на наркотични дроги,
психотропни супстанции и прекурсори
Член 215**

- (1) Тој кој што неовластено организира, произведува, преработува, продава или нуди на продажба или заради продажба купува, држи или пренесува или посредува во продажба или купување или на друг начин неовластено пушта во промет наркотични дроги, психотропни супстанции и прекурсори,
ќе се казни со затвор од три до десет години.
- (2) Ако предмет на делото од ставот (1) на овој член е сторено со наркотични дроги, психотропни супстанции и прекурсори од помало количество, сторителот ќе се казни со затвор од шест месеца до три години.
- (3) Ако делото од став (1) на овој член го извршиле повеќе лица или сторителот на ова дело организираше мрежа на препродавачи или посредници или организираше дејствие од ставот (1) на овој член, сторителот ќе се казни со затвор, најмалку пет години.
- (4) Тој кој што неовластено прави, набавува, посредува или дава на употреба опрема, материјал или супстанции за кои знае дека се наменети за производство на наркотични дроги, психотропни супстанции и прекурсори,
ќе се казни со затвор од една до пет години.
- (5) Сторителот од став (2) со исклучок на организаторот, кој ќе го открие делото или ќе придонесе за негово откривање,
ќе се ослободи од казна.
- (6) Ако делото од овој член го стори правно лице,
ќе се казни со парична казна.
- (7) Наркотичните дроги, психотропните супстанции и прекурсорите, како и подвижните и недвижните предмети употребено за нивно правење, пренесување или растурање ќе се одземат.

ВЕЖБА БР.11

По анализа на извадокот од КЗ, одговорете на следниве прашања:

1. Како законодавецот ја уредува материјата за трговија со дрога согласно нашиот Кривичен законик?
2. Кои се запретените санкции за основниот облик на ова кривично дело, и компарирајте ги со досегашните запрети санкции за останатите облици на организиран криминал?
3. Дали законодавецот предвидел построго казнување од она предвидено во основниот облик? Ако да, во кои случаи?
4. Како законодавецот го третира делото ако е вршено во рамки на организирана група? Зошто го третира поинаку?
5. Дали законодавецот предвидел и привилегиран облик на делото? Ако да, каде го препознавате?
6. Што се случува со дрогата и предметите употребени за вршење на ова дело? Потсетете се како беше уредена конфискацијата и одземањето на предмети во Конвенцијата за транснационален криминал и Протоколот од Палермо.
7. Кои се активности ги инкорпорира во себе законскиот опис за делото?
8. Дали е запрето казнување и на правно лице?
9. Дали законодавецот предвидел можност за ослободување од казна? Ако да, во кои случаи?

Анализирајте ги внимателно извадоци од Закон за контрола на опојни дроги и психотропни супстанции¹³ и одговорете на прашањата подолу:

Член 1 Предмет на Законот

Со овој закон се уредуваат:

- надлежностите на државните органи надлежни за контролата на производството и прометот на опојни дроги и психотропни супстанции,
- мерките за превентива на употребата и злоупотребата на опојни дроги, психотропни супстанции, за лекување, рехабилитација и социјална реинтеграција на лица зависни од опојни дроги и психотропни супстанции,
- класификација на супстанции и растенија како опојни дроги и психотропни супстанции и растенијата од кои може да се добие опојна дрога, според режимот на забрана или контрола и според нивниот вид и особини,
- намената и условите на дозволеното одгледување на растенија од кои може да се добие опојна дрога, т.е. условите за производство, промет на опојни дроги, психотропни супстанции и на растенијата од кои може да се добие опојна дрога,
- надзор над одгледувањето на растенијата од кои може да се добие опојна дрога, како и на производството, прометот и поседување на опојна дрога, психотропни супстанции, растенија од кои може да се добие опојна дрога и
- мерки за сузбивање на злоупотребата на опојните дроги и психотропните супстанции.

Член 2 Цел на законот

Цели на овој закон се:

- спречување и сузбивање на злоупотребата на опојните дроги и психотропни супстанции,
- спречување на недозволено производство и промет на опојни дроги, психотропни супстанции и растенија од кои може да се добие опојна дрога, и супстанции кои можат да се употребат за производство на опојни дроги или психотропни супстанции и
- заштита на животот и здравјето на луѓето и контрола на опојните дроги и психотропните супстанции.

Член 5 Одземање на опојни дроги, психотропни супстанции и растенија од кои може да се добие опојна дрога

Опојна дрога, психотропна супстанција и растение од кое може да се добие опојна дрога ќе биде одземено, ако се одгледува, произведува, става во промет или се наоѓа во промет или се поседува спротивно на одредбите од овој закон и прописите донесени врз основа на овој закон.

Член 22 Класификација во листи

Во Листата I се класифицираат забранети супстанции и растенија.

Во Листата II се класифицираат супстанции и растенија кои подлежат на строга контрола.

Во Листата III се класифицираат супстанции и растенија кои подлежат на контрола.

Во Листата IV се класифицираат прекурзори согласно со прописите за прекурзори.

Цврстите или течните смеси што содржат една или повеќе контролирани супстанции и психотропни супстанции што се поделени во поединечни дози ќе се сметаат за

¹³ Закон за контрола на опојни дроги и психотропни супстанции „Службен весник на Република Македонија“ бр. 103 од 19.8.2008,

препарати и ќе бидат подложени на контрола под исти услови како и супстанциите што ги содржат.

Препаратите што содржат две или повеќе супстанции за кои важат различни услови ќе бидат подложени на важечките услови за најстрого контролираните супстанции во нив. Препаратите кои содржат супстанции од листите II и III се ставаат во промет согласно со прописите за лекови, по спроведени лабораториски (фармацевтско-хемиски) испитувања во установа која ги врши работите на Националната лабораторија за испитување и контрола на квалитетот овластена од министерот за здравство.

Член 24

Забрана на опојни дроги, психотропни супстанции и растенија класифицирани во листата I

Се забранува одгледување, производство, промет, поседување и употреба на супстанции и растенија класифицирани во Листата I и нивни препарати освен во медицински или научни истражувања или во судско-медицински, наставни или полициски намени како што е утврдено со овој закон.

По исклучок од ставот 1 на овој член одгледување на афион е дозволено за намени и под услови утврдени со овој закон.

Член 25

Контрола на опојни дроги, психотропни супстанции и растенија класифицирани во Листите II и III

Се забранува одгледување, производство и промет на супстанции и растенија класифицирани во Листите II и III и нивни препарати на кое било правно лице кое нема дозвола за вршење на дејност и/или опрема и простории кои не се посебно одобрени за таа намена, освен за медицински или научни истражувања или во судско-медицински, наставни или полициски намени како што е утврдено со овој закон.

Забрането е поседување и употреба на супстанции и растенија класифицирани во Листите II и III, како и нивни препарати без дозвола издадена согласно со овој или друг закон.

Член 26

Препарати на супстанции и растенија

На препаратите (лекови и други препарати) се применуваат истите мерки како и на супстанциите што ги содржат.

Ако препаратот содржи две или повеќе супстанции се подложува на мерките кои се применуваат на најстрого контролираната супстанција.

Член 27

Изземање на препарати од примената на одредени контролни мерки

Препарат што содржи супстанции класифицирани во Листите II и III, составен така за да нема опасност од злоупотреба или злоупотребата е занемарлива, а од кој супстанцијата не може да се одвои со достапните средства во количина која би можела да се злоупотреби или недозволено се користи, може да се из земе од одредени контролни мерки предвидени со овој закон.

Решението за изземање од ставот 1 на овој член го донесува министерот за здравство.

Член 31

Правни лица овластени за производство и промет на опојни дроги и психотропни супстанции

Супстанциите и растенијата класифицирани во Листите II и III, како и нивните препарати е дозволено да се произведуваат и ставаат во промет од правни лица кои ги исполнуваат условите за вршење на производство на лекови согласно со прописите

за лекови и имаат дозвола за производство и промет на супстанции класифицирани во Листите II и III, како и нивни препарати.

Списокот на правни лица за производство и промет на опојни дроги, психотропни супстанции и растенија од кои може да се добие опојна дрога го донесува министерот за здравство и се објавува во „Службен весник на Република Македонија“.

Член 32

Дозвола за производство и промет на опојни дроги и психотропни супстанции

Дозвола за производство и промет на супстанции и растенија класифицирани во Листите II и III може да се издаде и за медицински, ветеринарни и научни цели.

По исклучок од ставот 1 на овој член може да се издаде дозвола за користење во индустријата, односно во стопанството на супстанции и растенија класифицирани во Листите II и III, ако подносителот на барањето обезбеди - произведената стока да не биде злоупотребена и да не може да произведе штетни ефекти, како и контролираната супстанција која се користи како состојка да не може едноставно да се издвои.

Во дозволата од ставовите 1 и 2 на овој член се наведува секоја дејност за која правното лице е овластено, целта на неговата работа и секоја супстанција и растение класифицирано во Листите II и III кое правното лице е овластено да ја користи за својата дејност.

Дозволата од ставовите 1 и 2 на овој член може да се издаде само на правно лице кое има вработено лице со високо образование од областа на фармацијата.

Дозвола за производство и промет на супстанции класифицирани во Листите II и III, како и нивни препарати на правните лица од ставовите 1 и 2 на овој член ги издава Бирото за лекови.

Член 37

Правни лица овластени за увоз, извоз и транзит

Правните лица кои имаат дозвола за производство и промет на супстанции и растенија класифицирани во Листите II и III е дозволено да вршат увоз, извоз и транзит на супстанции и растенија класифицирани во Листите II и III, како и нивни препарати.

Член 38

Посебни дозволи за увоз, извоз и транзит

За секој увоз, извоз и транзит на препарати кои содржат опојни дроги и психотропни супстанции потребна е посебна дозвола која ја издава Бирото за лекови.

Дозволите за увоз, извоз и транзит се непреносливи.

Дозволите за увоз, извоз и транзит се издаваат со рок на важење од шест месеца.

Начинот на издавањето на посебните дозволи од ставот 1 на овој член го пропишува министерот за здравство.

По исклучок од ставот 1 на овој член дозвола за увоз не е потребна во случај на елементарна непогода или друга вонредна околност.

Увозот од ставот 5 на овој член го одобрува министерот за здравство.

Член 49

Увоз, извоз и транзит

Дозволено е да се увезуваат и извезуваат или да се пренесуваат супстанции и растенијата класифицирани во Листите II и III, како и нивни препарати само преку гранични премини посебно одредени за таа намена, врз основа на издадена дозвола од Бирото за лекови.

Владата на Република Македонија ги одредува граничните премини преку кои е дозволено да се врши увоз, извоз и транзит на супстанции и растенија класифицирани во листите II и III, како и нивни препарати.

По исклучок од ставот 1 на овој член Министерството за здравство, за определени работи, може да издаде дозвола за увоз, извоз и транзит по барање на Министерството за внатрешни работи или Царинската управа.

Член 50

Содржина на барањето за дозвола за увоз или извоз

Барањето за дозвола за увоз или извоз на супстанции и растенија класифицирани во Листите II и III мора да содржи:

- назив и седиште на увозникот и извозникот,
- интернационално незаштитено име (INN) на секоја супстанција или ако тоа не е возможно тогаш името на супстанцијата во листата, нејзиниот фармацевтски облик, а во случај на препарат, неговото трговско име ако го има, како и количината на секоја супстанција, растение и препарат и преземено од - рок во кој ќе се изврши увозот или извозот, начинот на превоз кој ќе се користи и граничниот премин на територија на Република Македонија.

При поднесување на барањето за дозвола за извоз се приложува и дозвола за увоз на државата во која супстанцијата, растението или препаратот ќе се увезува.

Член 51

Содржина на дозволата за увоз или извоз

Дозволата за увоз или извоз мора да ги содржи истите податоци како и барањето за издавање од членот 50 став 1 на овој закон, како и државниот орган кој ја издава.

Дозволата за извоз мора да содржи број и датум на увоз на дозволата со која се потврдува дека увозот е дозволен.

Член 52

Обврски во текот на увоз или извоз

Примерок или заверена копија на дозволата за извоз се приложува кон секоја пратка, а органот кој ја издал дозволата праќа копија на државата во која се увезува.

Ако количината на супстанциите, растенијата или препаратите кои се увезени е помала од онаа која е наведена во дозволата за извоз, царинскиот службеник ќе направи службена забелешка на самата дозвола и на сите заверени копии, како и на царинската исправа.

Кога пратката ќе влезе на територијата на Република Македонија или кога ќе истече рокот на дозволата за увоз, царинскиот службеник копијата на дозволата за извоз, заедно со приложената исправа во која се наведени количините на секоја супстанција, растение или препарат кои се увезени, ќе ги достави до Бирото за лекови.

Во случај на увоз на супстанции и растенија класифицирани во листите II и III, царинскиот службеник дозволата за извоз заедно со приложената исправа во која се наведени количините на секоја супстанција, растение или препарат кои се увезени, ќе ја достави до Бирото за лекови.

Бирото за лекови дозволата за извоз заедно со приложената исправа во која се наведени количините на секоја супстанција, растение или препарат кои се увезени, ги упатува на државата од која се извезува.

Член 54

Забранет увоз и извоз

Забранет е увоз во Република Македонија и извоз од Република Македонија на пратки на супстанции и растенија класифицирани во Листите II и III, како и нивни препарати по пат на пошта, на сметка на странка различна од странката која е наведена во дозволата за извоз.

Забранет е увоз во Република Македонија на пратка на супстанции и растенија класифицирани во Листите II и III, како и нивни препарати во магацин од затворен тип со исклучок, ако Бирото за лекови не потврди на дозволата за увоз дека одобрува таква пратка.

Во случајот од ставот 2 на овој член за кое било повлекување од магацинот од затворен тип е потребна дозвола од Бирото за лекови. Во случај на пратка кон странска дестинација, таквото повлекување ќе се смета за извоз. Супстанциите и растенијата класифицирани во Листите II и III, како и нивните препарати кои во затворен пакет се наоѓаат во магацин не смеат да се подложуваат на каков било процес кој би можел да ја измени нивната природа, ниту смее пакувањето да биде изменето без дозвола на лицето кое управува со магацинот.

Забранет е извоз од Република Македонија на пратки на супстанции и растенија класифицирани во Листите II и III и нивни препарати, освен ако државата која увезува не потврди, на дозволата за увоз, дека е дозволена таква пратка.

Член 55

Задржување на пратки

Царинската управа или друг надлежен орган ќе ја задржи пратката на супстанции и растенија од Листите II и III и нивни препарати кои влегуваат на територијата или излегуваат од територијата на Република Македонија, а кои не се пропратени со пропишана дозвола за увоз, односно извоз или излегува од рамката напостоечките дозволи, сè додека не се утврди спротивното, и ја одобри пратката или ја одземе пратката.

А. ПРЕВЕНЦИЈА

Член 70

Активности за превенција

Превентивата на употреба на дрога и психотропна супстанција се состои од активности за унапредување на менталното здравје, унапредување на здравиот начин на живот, информирање за опасностите од употреба на супстанции што создаваат зависност и се штетни за здравјето и лекување, и социјална реинтеграција на лицата кои злоупотребуваат опојни дроги, психотропни супстанции или прекурзори.

Активностите за превентива на злоупотребата на дрога во областите на образованието и воспитувањето, здравствената заштита и социјалната заштита ги врши Министерството за здравство, Министерството за труд и социјална политика и Министерството за образование и наука.

Член 71

Обврски на родителите, наставниците и други лица

Родителите, посвоителите, старателите, наставниците, воспитувачите, здравствените работници, работниците во социјалната заштита, работодавачите и спортските работници се должни и одговорни да преземат мерки што се потребни за превенција и сузбивање на злоупотреба на опојните дроги и психотропни супстанции кај децата и младината во согласност со овој закон.

Член 72

Активности во воспитно-образовните установи

Владата на Република Македонија донесува програма за превентива од употребата на опојни дроги, психотропни супстанции и прекурзори во воспитно-образовните институции, по предлог на Меѓуресорската комисија.

Министерството за образование и наука, на почетокот на секоја учебна година, објавува упатства за унапредување и координирање на воспитните и образовните активности во врска со штетноста од употребата на опојните дроги и психотропните супстанции врз здравјето, учењето и развојот на децата и младите.

Активностите од ставот 1 на овој член се одвиваат преку редовната училишна програма во рамките на одделни наставни предмети.

Член 73

Со цел сузбивање на неовластена употреба и промет на опојни дроги, државните органи, органите на единиците на локалната самоуправа, воспитно-образовните установи, културните установи, здруженијата на граѓани, како и одговорните лица во тие органи, установи и здруженија, треба да ја известат полициската станица за лица кои на јавни места употребуваат дроги и психотропни супстанции.

Обврските од ставот 1 на овој член се однесуваат и на правни лица, одговорните лица во правни субјекти и физички лица кои вршат угостителска дејност или организираат културно-забавни приредби, спортски приредби, претстави или вршат туристичка или слична дејност.

Член 74

Забрана на изложување на лице на дејствување на опојна дрога

Забрането е, освен за потребите на пропишаното лекување, да се изложуваат на опасност други лица на дејствување на опојна дрога со ставање на опојна дрога, растение или негов дел во храна, пијалак или на друг начин.

Член 84

Одговорни органи и инспекции

Надзорот над спроведување на овој закон и прописите донесени врз основа на овој закон ги вршат Министерството за здравство, Министерството за земјоделство, шумарство и водостопанство, Министерството за економија, Министерството за внатрешни работи, Министерството за труд и социјална политика, Министерството за финансии и други органи на државната управа во рамките на своите надлежности пропишани со овој закон и друг закон.

ВЕЖБА БР.12

Одговорете на прашањата:

1. Која материја е уредена со овој Закон и зошто истиот е важен?
2. Која е целта која сака да се постигне со нормирање на поведенијата?
3. Дали овој закон предвидува конфискација и каде?
4. Како е уредена забраната, а како контролата на дрогите согласно нивната класификација по листи?
5. Дали Законот предвидува можност за овластување на лица за промет на дроги? Ако да, за кои лица е дозволено и како е регулирано?
6. Како е уреден увозот, извозот и транзитот на одредени дроги?
7. Кои документи се потребни за да се реализира истото?
8. Што содржи барањето за дозвола за увоз/извоз на наркотици?
9. Кои обврски ги имаат увозниците/извозниците?
10. Како законот ја покрива материјата за превенирање од употреба и производство на наркотични дроги, психотропни супстанции и прекурсори?
11. Кои субјекти се сметаат за клучни во реализацијата на превенцијата и кои се нивните обврски согласно Законот?
12. Кои државни органи се задолжени за реализација и спроведување на Законот?

2.4 ПЕРЕЊЕ ПАРИ

По внимателна анализа на теоретскиот дел за перењето пари¹⁴, одговорете на зададените прашања:

- Кога се појавува перењето на пари како проблем со меѓународен предзнак?
- Што претставува перењето пари?
- Со кои криминалитети се поврзува?
- Согласно феноменолошките карактеристики на појавата, низ кои фази минуваат активностите на реализација на криминалитетот?
- Што подразбирате под фразата „перењето пари како криминалитет е дело без жртви“?
- Дали постои темна бројка на овој криминалитет?
- Кои се причините за појава на криминалитетот?
- Размислете какви се последиците на микро и макроплан од постоењето на овој криминалитет?
- Кои инструменти, донесени од страна на ООН се релевантни за борба против перењето пари?
- Кои активности во оваа насока ги презема Советот на Европа?
- Што е ФАТФ?

2.4.2 МЕЃУНАРОДНА БОРБА ПРОТИВ ПЕРЕЊЕТО ПАРИ

КОНВЕНЦИЈА ЗА ПЕРЕЊЕ НА ПАРИ, ОТКРИВАЊЕ, ЗАПЛЕНА И КОНФИСКАЦИЈА НА ИМОТНАТА КОРИСТ ПРИБАВЕНА СО КРИВИЧНО ДЕЛО¹⁵

¹⁴ Види Кошевалиска, О., Максимова Е., Организиран криминал и корупција – скрипта, Универзитет „Гоце Делчев“ Штип, 2018, стр.36

¹⁵ Закон за ратификација на конвенцијата за перење пари, откривање, заплена и конфискација на имотната корист прибавена со кривично дело, „Службен весник на Република Македонија“ бр.58 од 9 септември 1999 година – достапна на <http://88.85.126.176/PregledNaZakon.aspx?id=5389> (регистар за меѓународни правни инструменти)

ПРИЛОГ БР.2 Конвенција за перење на пари, откривање, заплена и конфискација на имотната корист прибавена со кривично дело

К О Н В Е Н Ц И Ј А

ЗА ПЕРЕЊЕ НА ПАРИ, ОТКРИВАЊЕ, ЗАПЛЕНА И КОНФИСКАЦИЈА НА ИМОТНА КОРИСТ ПРИБАВЕНА СО КРИВИЧНО ДЕЛО

ПРЕАМБУЛА

Државите членки на Советот на Европа и другите Држави потписнички на оваа Конвенција,

Сметајќи дека целта на Советот на Европа е да оствари потесно заедништво помеѓу своите членови;

Уверени во неопходноста од продолжување на заедничката казнена политика управена кон заштита на заедницата;

Сметајќи дека борбата против тешкиот криминалитет, која сè повеќе е меѓународен проблем, изискува примена на модерни и ефикасни методи на меѓународно ниво;

Ценејќи дека една од тие методи се состои во одземање на економската корист од кривичното дело од извршителот;

Сметајќи дека за да се постигне оваа цел, треба да се воспостави задоволителен систем на меѓународна соработка,

Се согласија за следното:

ГЛАВА I

ТЕРМИНОЛОГИЈА

Член 1

а) "производи" ја означува секоја економска корист прибавена со кривичното дело. Оваа корист може да се однесува на секој имот, како што е определен во алинејаб од овој член;

б) "имот" подразбира имот од било каков вид, телесен или бестелесен, подвижен или неподвижен, како и правни акти или документи како доказ за владеењето или правото на имотот;

в) "инструменти" го означува секој предмет употребен или наменет за употреба на било кој начин, во целина или делумно, за да се изврши едно или повеќе кривични дела;

г) "конфискација" означува казна или мерка изречена од страна на судот по спроведената постапка за извршено едно или повеќе кривични дела, казна или мерка која води кон одземање на имотот;

д) "главна повреда" го означува секое кривично дело како резултат на кое економската корист е подобна да биде предмет на кривичното дело според членот 6 од оваа Конвенција.

ГЛАВА II

МЕРКИ КОИ СЕ ПРЕЗЕМААТ НА НАЦИОНАЛНО НИВО

Член 2

Мерки на конфискација

1. Секоја Страна ги прифаќа законодавните и другите мерки кои се неопходни за да и овозможат да изврши конфискација на инструментите и предметите или на имотот чија вредност одговара на овие предмети.

2. Секоја Страна може во моментот на потпишувањето или во моментот на депонирањето на нејзиниот документ за ратификација, за прифаќање, за одобрување или за пристапување, со декларација упатена до Генералниот Секретар на Советот на Европа да изјави дека ставот 1 од овој член се применува само на пошведи или категории на повреди прецизирани во декларацијата.

Член 3

Истражни и привремени мерки

Секоја Страна ги применува законските или другите мерки кои се неопходни за да и овозможат да се идентификува и да се истражи имотот подвргнат на конфискација согласно членот 2 став 1 и да се спречи секое дејствие, трансфер или оттуѓување на овој имот.

Член 4

Овластувања и специјални техники на истражување

1. Секоја Страна ги применува законските и другите мерки кои се неопходни да ги овластат нивните судови или други надлежни органи да наложат

пренос или заплenuвање на банкарските, финансиските или трговските досиеја, како би се спровеле мерките предвидени во членовите 2 и 3. Една Страна не може да се повика на банкарска тајна за да одбие да ги спроведе одредбите од овој член.

2. Секоја Страна предвидува примени на законски и други мерки кои се неопходни за да и дозволат користење на специјални техники на истрага кои ја олеснуваат идентификацијата и пронаоѓањето на предметите, како и собирање на докази. Помеѓу овие техники може да се наведат наредбите за надгледување на банкарските сметки, испитување, запирање на телекомуникациите, приод кон информативните системи, и наредби за составување на определени документи.

Член 5

Правни средства

Секоја Страна ги применува законските и други мерки кои се неопходни за да лицата против кои се изречени мерките предвидени во членовите 2 и 3 можат да располагаат со ефективните правни средства за заштита на нивните права.

Член 6

Повреди на перење на пари

1. Секоја Страна ги прифаќа законските и другите мерки кои се неопходни за усогласување на карактерот на кривичната повреда со нејзиното внатрешно право кога делото било извршено со намера да:

а) со конверзија или трансфер на имотот, кога оној кој на тоа се оддава знае дека имотот се состои од предмети, со цел да го прикрие или измени забранетото потекло на споменатиот имот или за да му помогне на некое лице кое е замешано во вршењето на главната повреда да ги избегне правните последици од овие дејствија;

б) ја прикрие или преправи природата, потеклото, местото, распоредот, движењето или вистинската сопственост на имотот или на правата што од него произлегуваат, чиј извршител знае дека овој имот го сочинуваат предмети;

и врз основа на нејзините уставни принципи и на основните концепти на нејзиниот правен систем:

в) го купи го задржи или да го користи имотот кога оној што го купува, задржува или користи, во моментот кога го прима, знае дека претставува имотна корист;

г) учествува во некоја повреда утврдена согласно овој член или секое здружување, сојуз, обид или соработка за да се обезбеди помош или совет во поглед на извршувањето.

2. Со цел за спроведување и примена на ставот 1 од овој член:

- а) фактот дека главната повреда е или не е во надлежност на кривичното законодавство на Страната не се зема во предвид;
- б) може да се предвиди дека повредите предвидени во овој став не се однесуваат на сторителите на основните повреди;
- в) сознанијата, намерите или мотивите како неопходни елементи на една повреда предвидени во овој став можат да бидат одбиени од фактичките објективни околности.

3. Секоја Страна може да ги примени мерките што таа смета дека се неопходни за да се определи, врз основа на нејзиното внатрешно право, карактерот на кривичната повреда во целина или поединечно, дејствијата предвидени во став 1 во еден или во сите случаи кога сторителот:

- а) требал да претпостави дека имотот ја содржи имотната корист;
- б) делувал со цел да се збогати;
- в) делувал на начин да ја олесни натамошната кривична активност.

4. Секоја Страна може, во моментот на потпишувањето или во моментот на депонирањето на инструментот за ратификација, прифаќање, одобрување или пристапување, со декларација упатена до Генералниот Секретар на Советот на Европа, да изјави дека ставот 1 од овој член се применува само на основните повреди или на посебните видови основни повреди прецизирани во таа декларација.

ГЛАВА III

МЕЃУНАРОДНА СОРАБОТКА

Дел I

Принципи на меѓународната соработка

Член 7

Основни принципи и мерки на меѓународната соработка

1. Страните соработуваат колку е можно пошироко едни со други, со цел за спроведување на истрагите и водење на постапките што се однесуваат на конфискацијата на инструментите и имотната корист.

2. Секоја Страна ги применува законските и другите мерки што смета дека се неопходни за да и овозможат да одговори, под услови предвидени во оваа глава, на барањата:

- а) за конфискација на поедини имоти кои се состојат од инструменти или имотна корист, како и конфискација на имотната корист што се состои во обврска да се плати сума пари што одговара на вредноста на имотната корист;

б) меѓусебна помош со цел за спроведување истраги и на привремени мерки кои ја имаат за цел една од формите на конфискација наведена во точката а).

Дел II

Меѓусебна помош за спроведување на истрагите

Член 8

Обврска за давање меѓусебна помош

Страните се сложуваат врз основа на барање, на најширока можна меѓусебна помош за идентификување и откривање на инструментите, имотната корист и другиот имот, подобен за конфискација. Оваа меѓусебна помош се состои особено во секоја мерка за донесување и обезбедување на доказните средства што се однесуваат на постоењето на споменатиот имот, неговото место, движење, прарада, правен статус или неговата вредност.

Член 9

Извршување на меѓусебната помош

Меѓусебната помош предвидена во член 8 се извршува согласно внатрешното право на замолената Страна и врз основа на него, како и согласно постапките прецизирани во барањето, под услов тие да не се спротивни на ова внатрешно право.

Член 10

Доброволен пренос на информации

Без да им наштети на своите истражувања или на водењето на постапките, секоја Страна може, без претходно барање, да и пренесе на друга Страна, информации за инструментите и имотната корист, ако таа смета дека преносот на овие информации би можел да и помогне на другата Страна за подобро водење на истрагата или постапките, или кога овие информации би можеле да доведат до барање направено од оваа Страна врз основа на оваа Глава.

Дел 3

ПРИВРЕМЕНИ МЕРКИ

Член 11

Обврска за одредување привремени мерки

1. Една Страна презема, на барање на друга Страна која повела кривична постапка или постапка за конфискација, привремени мерки кои се неопходни (како заплена) за да се спречи секое дејствие, трансфер или

отуѓување на секој имот кој, во иднина би можел да биде предмет на барањето за конфискација или кој би можел да овозможи да се стекне со право на такво барање.

2. Страната која примила барање за конфискација согласно членот 11 презема мерки во ставот 1 од овој член, во однос на секој имот кој е предмет на барањето или кој би можел да дозволи да се стекне право на такво барање.

Член 12

Извршување на привремените мерки

1. Привремените мерки наведени во членот 11 се извршуваат согласно внатрешното право на замолената Страна и врз основа на тоа право, како и согласно постапките наведени во барањето, под услов тие да не се спротивни на нејзиното внатрешно право.

2. Пред да биде преземена некоја привремена мерка согласно овој член, замолената Страна и дава ако е тоа можно, на Страната-барател право да ги изнесе нејзините објаснувања во корист на задржување на мерката.

Дел 4

КОНФИСКАЦИЈА

Член 13

Обврска за конфискација

1. Кога една Страна прими од друга Страна барање за конфискација во однос на инструментите или имотната корист, кои се наоѓаат на нејзината територија, таа треба:

а) да ја изврши одлуката за конфискација донесена од страна на судот на Страната-барател во однос на овие инструменти или имотната корист; или

б) да го достави ова барање до нејзините надлежни органи заради донесување одлука за конфискација, и ако тоа биде дозволено да се изврши.

2. Со цел за примена на ставот 1 б) од овој член, секоја Страна има, ако постои потреба, овластување да спроведе постапка за конфискација врз основа на нејзиното внатрешно право.

3. Одредбите од ставот 1 од овој член подеднакво се применуваат и на конфискацијата што се состои во обврска за плаќање сума пари што одговара на вредноста на имотната корист, ако имотот на кој се однесува конфискацијата се наоѓа на територијата на замолената Страна. Во такъв случај, пристапувајќи кон конфискација согласно ставот 1, замолената Страна во неможност да изврши плаќање, го покрива нејзиното побарување од било кој расположив имот за таа цел.

4. Ако барањето за конфискација се однесува на определен имот, Страните можат да се договорат замолената Страна да може да ја спроведе конфискацијата во форма на обврска за плаќање сума пари што одговара на вредноста на имотот.

Член 14

Извршување на конфискацијата

1. Постапките брз основа на кои се спроведува и извршува конфискацијата согласно членот 13 се уредени со законот на замолената Страна.

2. Замолената Страна е должна да ги има во предвид утврдените факти, под услов тие да се изнесени во пресуда или судско решение на Страната-барател, или под услов таа сама по себе да се заснова на нив.

3. Секоја Страна може, во моментот на потпишувањето или во моментот на депонирање на нејзиниот инструмент за ратификација, приставање, одобрување, или пристапување со декларација упатена до Генералниот Секретар на Советот на Европа, да изјави дека ставот 2 на овој член се применува само врз основа на нејзините уставни принципи и основни закони на нејзиниот правен систем.

4. Ако конфискацијата се состои во обврска да се плати сума пари, надлежниот орган на замолената страна ја претвора сумата во девизи од неговата земја по пресметковниот курс кој е во сила во моментот кога е донесена одлуката за извршување на конфискацијата.

5. Во случајот наведен во членот 13 став 1 а), Страната-барател има единствено право да одлучува во поглед на барањето за ревизија на одлуката за конфискација.

Член 15

Конфискуван имот

Замолената Страна располага според нејзиното внатрешно право со целокупниот конфискуван имот од нејзина страна, освен ако не е договорено поинаку од заинтересираните Страни.

Член 16

Право на извршување и максимална висина на конфискацијата

1. Барањето конфискација направено согласно членот 13 не задира во правото на Страната-барател, таа самата да ја изврши одлуката за конфискација.

2. Ништо во оваа Конвенција нема да се смета како дозволено, ако целосната вредност на конфискуваниот имот биде повисока од сумата определена во одлуката за конфискација. Ако една Страна констатира дека ова би можело да се случи, заинтересираните членки пристапуваат кон консултации за да избегнат таква последица.

Член 17

Принудна мерка

Замолената Страна не може да изрече принудна мерка ниту да преземе никаква друга мерка на ограничување на слободата на човекот по повод барање донесено врз основа на член 13, ако Страната-барател тоа го прецизираше во барањето.

Дел 5

ОДБИВАЊЕ И ОДЛАГАЊЕ
НА СОРАБОТКАТА

Член 18

Причини за одбивање

1. Соработката врз основа на оваа глава може да биде одбиена во случај кога:
 - а) наведената мерка е спротивна на основните принципи на правниот поредок на замолената Страна; или
 - б) извршувањето на барањето може да им наштети на суверенитетот, на сигурноста, на јавниот ред или на други основни интереси на замолената Страна; или
 - в) замолената Страна смета дека значењето на предметот на кој се однесува барањето не го оправдува преземањето на наведената мерка; или
 - г) повредата на која се однесува барањето е политичка или финансиска; или
 - д) замолената Страна смета дека наведената мерка би била спротивна на принципот *ne bis in idem*; или
 - е) повредата на која се однесува барањето не е повреда според правото на замолената Страна, ако таа била сторена на територијата под нејзина надлежност. Сепак, оваа причина за одбивање се применува само на соработката предвидена во делот 2 кога наведената меѓусебна помош содржи принудни мерки.
2. Соработката предвидена во делот 2 кога наведената меѓусебна помош содржи принудни мерки и онаа предвидена во делот 3 од оваа глава, можат, исто така, да бидат одбиени во случаите кога наведените мерки не би можеле да бидат преземени врз основа на внатрешното право на замолената Страна со цел за псеведување истраги или постапки, ако се работело за аналогна внатрешна работа.
3. Кога законодавството на замолената Страна тоа го бара, соработката предвидена во делот 2, кога наведената меѓусебна помош опфаќа принудни мерки и онаа предвидена во делот 3 од оваа глава, можат исто така, да бидат одбиени во случај кога наведените или сите други мерки што имаат аналогни ефекти не биле

одобрени од законодавството на Страната - барател, или што се однесува до надлежните органи на Страната-барател, ако барањето не е одобрено ниту од судија ниту од друг правосуден орган, вклучувајќи го и Јавното обвинителство, односно органи што постапуваат по материјата за кривичните повреди.

4. Соработката предвидена во делот 4 на оваа глава, може, исто така, да биде одбиена, ако:

а) законодавството на замолената Страна предвидува конфискација за повредата на која се однесува барањето; или

б) без штета за обврската што произлегува од членот 13, став 3, тая би била спротивна на принципите на внатрешното право на замолената Страна што се однесува до можностите за конфискација во однос на врските помеѓу повредата и:

- економската корист што би можела да се изедначи со имотната корист; или

- имотот кој би можел да се изедначи со инструментите; или

в) врз основа на законодавството на замолената Страна, одлуката за конфискација не може повеќе да биде изречена или извршена поради застареност; или

г) барањето не се однесува на претходна пресуда, ниту на решение од правен карактер, ниту на изјава содржана во таквото решение, изјава спрема која биле сторени една или повеќе повреди, и која потекнува од решението или од барањето за конфискација; или

д) конфискацијата не е извршена во Страната барател, или против неа сè уште може да се поднесе редовен правен лек; или

е) барањето се однесува на одлука за конфискација донесена во отсуство на лицето наведено во одлуката и ако според замолената Страна постапката спроведена од Страната-барател која довела до оваа одлука не ги задоволува минималните права на одбрана признати на секое оптужено лице за сторена повреда.

5. Во врска со ставот 4 е) од овој член, една одлука не се смета дека е донесена во отсуство на оптужениот:

а) ако таа била потврдена или изречена по приговор на заинтересираната страна; или

б) ако таа била донесена по жалба, под услов жалбата да била поднесена од заинтересираната страна.

6. При испитувањето, за потребите на ставот 4 е) од овој член, дали минималните права на одбрана биле почитувани, замолената Страна ќе води сметка за фактот дали заинтересираната странка намерно ја избегнувала правдата, или дали ова лице, откако имало можност да поднесе жалба против одлуката донесена во негово отсуство, одлучило да не поднесува таква жалба. Исто така, и ако

заинтересираната странка, откако уредно била поканета да се појави пред судот, одлучила да не се појавува или да не бара одложување на постапката.

7. Една Страна не би можело да се повика на банкарската тајна за да го оправда своето одбивање за соработка предвидена во оваа глава. Кога нејзиното внатрешно право тоа го бара, една Страна може да побара барањето за соработка кое би содржело прекинување на банкарската тајна да биде донесено или од судија или од друг правосуден орган, вклучувајќи го и Јавното обвинителство, односно органи кои постапуваат во материјата за кривичните повреди.

8. Без да се наштети на основите за одбивање, обезбедени во став 1-а на овој член:

а) фактот дека лицето против кое се води истрага или е донесено решение за конфискација е правно лице кое нема да се обрати до заинтересираната страна, како пречка за било каква соработка согласно оваа глава.

б) фактот дека физичкото лице против кое е донесена одлука за конфискација не имотната корист е умерена, како и фактот дека правното лице против кое е донесена одлука за конфискација на имотната корист веќе не постои, не треба да се земат како пречки за пружање помош во согласност со членот 13 став 1-а.

Член 19

Одлагање

Замолената Страна може да го одложи извршувањето на мерките наведени во барањето ако со ив би можело да се нанесе штета на истрагата и на постапките што се водат од страна на нејзините органи.

Член 20

Делумно прифаќање на барањето или прифаќање под услов

Пред да биде одбена или одложена соработката врз основа на оваа глава, замолената Страна, откако ќе се консултира со Страната-барател, испитува дали барањето може да се прифати делумно или под услови кои таа ги смета за неопходни.

Дел 6

НОТИФИКАЦИЈА И ЗАШТИТА НА ПРАВАТА НА ТРЕТИ ЛИЦА

Член 21

Нотификација на документите

1. Страните меѓусебно се сложуваат за меѓусеона колку што е можно поширока помош за доставување на правните акти на лицата на кои се однесуваат привремените мерки и конфискацијата.

2. Ништо во овој член нема за цел да пречи:

а) на можноста да се адресираат правните акти по пошта директно до лицата што се наоѓаат во странство;

б) на можноста на јавните службеници, функционери или други надлежни лица на Страната од која потекнуваат, да пристапат кон соопштувања и доставувања на правните акти директно преку конзуларните органи на оваа Страна или преку јавните службеници, функционери и други надлежни лица во Страната-примател,

освен ако Страната примател направи спротивна изјава до Генералниот Секретар на Советот на Европа во моментот на потпишувањето или депонирањето на нејзиниот инструмент за ратификација, прифаќање, одобрување или пристапување.

3. При нотификацијата на правните акти во странство на лицата на кои се однесуваат привремените мерки или одлуките за конфискација донесени во Страната од која тие потекнуваат, споменатата Страна ги информира овие лица за правните лекови поднесени од нејзиното законодавство.

Член 22

Признавање на странски одлуки

1. Врз основа на барање за соработка согласно деловите 3 и 4, замолената Страна ја признава секоја правна одлука донесена во Страната-барател што се однесува на побараните права од страна на трети лица.

2. Признавањето може да биде одбиено:

а) ако третите лица немале доволно можност да ги искористат нивните права; или

б) ако одлуката е инкомпатибилна со одлука веќе донесена во замолената Страна за исто прашање; или

в) ако таа е инкомпатибилна со јавниот ред во замолената Страна; или

г) ако одлуката била донесена спротивно на одлуките во материјата со исклучива надлежност предвидена во правото на замолената Страна.

Дел 7

ПОСТАПКИ И ДРУГИ ОСНОВНИ ПРАВИЛА

Член 23

Централен орган

1. Страните определуваат еден централен орган или по потреба, повеќе органи, кои имаат за задача да ги испраќаат на одговор барањата направени врз основа на оваа глава, да ги извршуваат или да ги доставуваат до органите што се надлежни за нивно извршување.

2. Секоја Страна го доставува до Генералниот Секретар на Советот на Европа, во моментот на потпишувањето, или во моментот на депонирањето на нејзиниот инструмент за ратификација, прифаќање, одобрување или пристапување, името и адресата на органите наведени во ставот 1 од овој член.

Член 24

Директна кореспонденција

1. Централните органи меѓусебно комуницираат директно.

2. Во итни случаи барањата и известувањата предвидени во оваа глава можат да бидат испратени директно од правосудните органи, вклучувајќи го и Јагното обвинителство, од Страната-барател до тие органи. Во таков случај, копието треба да биде истовремено испратено до централниот орган на замолената Страна со посредство на централниот орган на Страната-барател.

3. Секое барање или известување направено со примена на ставовите 1 и 2 од овој член може да биде предадено со посредство на МЕЃУНАРОДНАТА ОРГАНИЗАЦИЈА НА КРИВИЧНАТА ПОЛИЦИЈА (ИНТЕРПОЛ).

4. Ако барањето е предадено врз основа на ставот 2 на овој член и ако органот не е надлежен да постапи по него, тој го предава на надлежниот орган во неговата земја и за тоа веднаш ја информира Страната барател.

5. Барањата или известувањата изложени врз основа на делот 2 од оваа глава, кои не содржат принудни мерки, можат да бидат предадени директно од надлежниот орган на Страната-барател на надлежниот орган на замолената Страна.

Член 25

Форма на барањата и јазиците

1. Сите барања предвидени во оваа глава се прават во писмена форма. Дозволено е обраќање преку модерни средства на телекомуникација, телефони, како и факсови.

2. Под услов тоа да е содржано во одредбите на ставот 3 од овој член не се бара превод на барањата или приложените списи.

3. Секоја Страна може во моментот на потпишувањето или депонирањето на нејзиниот инструмент за ратификација, прифаќање, одобрување или пристапување, со една изјава упатена до Генералниот Секретар на Советот на Европа, да ја искористи можноста да бара барањата и приложените списи да бидат придружени со превод на нејзиниот јазик или на некој од официјалните јазици на Советот на Европа, или на некој од оние јазици што таа ќе ги назначи. Секоја Страна може, во оваа прилика, да изјави дека таа е спремна да прифати превод на некој друг јазик што таа ќе го назначи. Другите Страни можат да го применат правилото на реципроцитет.

Член 26

Легализација

Документите доставени со примена на оваа глава се ослободени од секоја формалност на легализација.

Член 27

Содржина на барањето

1. Секое барање за соработка предвидено во оваа глава треба да содржи:
 - а) орган од кој тоа произлегува и орган надлежен за спроведување на истраги или водење на постапки;
 - б) предмет и цел на барањето;
 - в) случајот, тука се подразбираат основните факти (како датум, место, околности под кои е сторено казнивото дело), врз кои се заснова истрагата или се води постапката, освен во случај на барање нотификација;
 - г) кога соработката содржи принудни мерки:
 - текстот на законските одредби или, ако тоа не е можно, носителот на законот што се применува, и
 - една индикација според која бараната мерка или секоја друга мерка што има аналогни ефекти би можела да биде преземена на територијата на - Страната-барател врз основа на нејзиното сопствено законодавство;
 - д) ако е неопходно, и кога е тоа можно:
 - поединости што се однесуваат на заинтересираните лица, како име, датум и место на раѓање, националност и место каде тие се наоѓаат, и ако се работи за правно лице, неговото седиште; и
 - имотот во врска со кој е побарана соработката, неговото место, неговата поврзаност со соодветните лица, секоја поврзаност со казнивото дело, како и секоја информација со која се располага во однос на интересите на другите лица кои полагаат право на овој имот; и
 - ф) секоја посебна постапка побарана од Страната-барател.
2. Кога едно барање за изрекување привремени мерки поднесено согласно делот 3 со цел заплена на имот кој би можел да биде предмет на една одлука за конфискација се состои во обврска за плаќање една сума пари, во ова барање треба да биде назначена максималната сума која се бара.
3. Освен она што е содржано во ставот 1, секое барање формулирано со примена на дел 4, треба да содржи:
 - а) во случајот од член 13, став 1-а:

- заверено копие согласно одлуката за конфискација донесена од судот на Страната-барател и извештај за основите на барањето, ако тие не се назначени во самата одлука;

- потврда од страна на надлежен орган на Страната -барател според која одлуката за конфискација е извршена и против неа неможе да се поднесе редовен правен лек;

- информации што се однесуваат на границите во кои одлуката треба да биде извршена; и

- информации што се однесуваат на неопходноста од преземање привремени мерки;

б) во случајот од член 13, став 1-б, извештај за фактите изнесени од Страната-барател, кој би бил дозволен да и овозможи на замолената Страна да донесе одлука согласно нејзиното внатрешно право;

в) кога трети лица имале можност за остварување на нивните права, соодветните документи за доказ дека ја имаат таа можност.

Член 28

Недостатоци во барањата

1. Доколку барањето не е во согласност со одредбите од оваа глава или дадената информација не и овозможува на замолената Страна да донесе одлука по барањето, оваа Страна може да бара од Страната-барател да го дополни барањето или да го комплетира со дополнителни информации.

2. Замолената Страна може да определи рок за прием на таквите дополнувања или информации.

3. По приемот на бараните дополнувања или информации кои се однесуваат на барањето од делот 4 од оваа глава, замолената Страна може да ги изврши сите мерки од ставовите 2 и 3 од оваа глава.

Член 29

Мнозинство од барања

1. Кога замолената Страна ќе прими повеќе од едно барање поднесено согласно деловите 3 и 4 од оваа глава кои се однесуваат на исто лице или ист имот, мнозинството на барања не ќе ја спречи да постапи по барањата, вклучувајќи и преземање на привремени мерки.

2. Во случај на мнозинство на барања од делот 4 од оваа глава, замолената Страна ќе ги земе во предвид консултациите од Страните-баратели кои не ја бараат.

Член 30

Обврска за давање образложение

Замолената Страна треба да го образложи секое одбивање на одлуката барањето или условувањето на секоја соработка од оваа глава.

Член 31

Информација

1. Замолената Страна без одлагање ќе ја извести Страната - барател за:
 - а) акцијата иницирана во рамките на ова барање од оваа глава;
 - б) конечниот резултат од акцијата спроведена врз основа на барањето;
 - в) одлуката за одбивање, одлагање или условување, во целост или делумно, на секоја соработка во рамките на оваа глава;
 - г) околностите кои што го прават невозможно спроведувањето на побараните мерки или кои се веројатни значително да го одложат;
 - д) во случај на преземање на привремени мерки во согласност со барањето од делот 2 или 3 од оваа глава, одредбите од внатрешното право кои директно водат кон преземање на привремени мерки.
2. Страната-барател без одлагање ќе ја извести замолената страна за:
 - а) секоја ревизија, одлука или друг факт поради кои одлуката за конфискација не може во целост или делумно да се изврши;
 - б) секоја промена, фактичка или правна, која го прави неоправдано сское дејствие преземено согласно оваа глава.
3. Кога Страната врз основа на иста одлука за конфискација бара конфискација на имотот во повеќе Страни, таа ќе ги информира сите Страни на кои се однесува извршувањето на одлуката.

Член 32

Рестриktivна употреба

1. Замолената Страна може да го изврши барањето под услов информацијата или обезбедениот доказ, без претходна согласност, да не биде употребен или пренесен од органите на страната барател за спроведување истрага или водење постапки, покрај оние специфицирани во барањето.
2. Секоја Страна може, во моментот на потпишување или депонирање на инструментите за ратификација, прифаќање и одобрување или пристапување, со декларација упатена до Генералниот Секретар на Советот на Европа да изјави дека без претходна согласност, информацијата или обезбедениот доказ не можат да се употребат или пренесат од органите на Страната-барател со цел да се спроведе истрага или да се води постапка, освен оние специфицирани во барањето.

Член 33

Доверливост

1. Страната-барател може да бара од замолената страна таа доверливо да ги чува барањето и неговиот подносител, освен кога тоа е неопходно за извршување на барањето. Ако замолената Страна не може да се согласи со овој услов за доверливост, таа без одлагање ќе ја извести Страната-барател.
2. Страната-барател доколку тоа не е во спротивното со темелните принципи на нејзиното внатрешно право, треба доверливо да ги чува секој доказ

или информација обезбедени од замолената страна, освен ако тоа откривање е неопходно за водење на истрагата и постапката опишани во барањето.

3. Под услов на одредбите на внатрешното право, Страната која што примила информација од членот 10, треба да ги прифати условот за доверливост побаран од Страната која ја дала информацијата барање од страната која ја дава информацијата. Доколку другата страна неможе да се согласи со такво барање таа без одлагање ќе ја информира страната пренесувач.

Член 34

Трошоци

Вообичаените трошоци за извршување на барањето паѓаат на терет на замолената Страна. Кога значителните и вонредните трошоци ќе се покажат како неопходни Страните треба да се посоветуваат и да се усогласат за условите за извршување, како и за начинот на кои тие ќе се преземат..

Член 35

Штета и камата

1. Кога од едно лице е поднесена тужба за одговорност поради штета која резултира од акт сторување или пропуштање во однос на соработката од оваа глава, соодветните страни меѓусебно ќе се консултираат за евентуално распоредување на надоместокот.

2. Страната која е предмет на барањето за надоместок и камата ќе се потруди да ја информира другата страна за таа обврска, доколку таа страна има интерес во случајот.

ГЛАВА IV ЗАВРШНИ ОДРЕДБИ

Член 36

— Потпишување и влегување во сила

1. Оваа Конвенција е отворена за потпишување за Државите членки на Советот на Европа и државите кои не се членки, но кои учествувале во нејзината изработка. Овие Држави можат да ја изразат својата согласност дека се обврзуваат со:

а. потпишување без резерва во поглед на ратификување, прифаќање или одобрување; или

б. потпишување под услов за ратификување, прифаќање или одобрување, следено со ратификување, прифаќање или одобрување.

2. Инструментите за нејзина ратификација, прифаќање или одобрување ќе бидат депонирани кај Генералниот секретар на Советот на Европа.

3. Оваа Конвенција влегува во сила првиот ден од месецот по истекот на периодот од три месеци од денот на кој три држави, од кои најмалку две се членки на Советот на Европа, ја изразиле својата согласност дека се обврзуваат со оваа Конвенција во согласност со одредбите од алинеја 1.

4. Во однос за секоја Држава потписничка која дополнително ја изразува својата согласност дека се обврзува со оваа Конвенција, таа стапува на сила првиот ден од месецот по истекот на периодот од три месеци од денот на изразување на согласноста дека се обврзува со Конвенцијата во согласност со одредбите од став 1.

Член 37

Приспаѓување кон Конвенцијата

1. По влегувањето во сила на оваа Конвенција, Комитетот на Министерите на Советот на Европа, откако ќе ги консултира Државите договорнички на Конвенцијата, може да покани било која земја што не е членка на Советот да пристапи кон оваа Конвенција, со одлука донесена со мнозинство гласови предвидено со член 20-д од Статутот на Советот на Европа и со едногласност на претставниците на Државите договорнички потписнички кои се застапени во Комитетот.

2. Во однос за секоја Држава што пристапува, Конвенцијата влегува во сила првиот ден од месецот по истекот на периодот од три месеци од денот на депонирањето на инструментот за пристапување кај Генералниот секретар на Советот на Европа.

Член 38

Територијална примена

1. При потпишувањето или при депонирањето на своите инструменти за ратификација, прифаќање, одобрување или пристапување, секоја страна договорничка може да ја определи територијата, односно териториите на кои ќе се применува оваа Конвенција.

2. Во секое подоцнешно време, по пат на изјава упатена до Генералниот секретар на Советот на Европа, секоја држава потписничка може да ја прошири примената на оваа Конвенција на секоја друга територија определена во изјавата. Во однос на таа територија оваа Конвенција влегува во сила првиот ден од месецот по истекот на периодот од три месеци по денот на приемот на таквата изјава од страна на Генералниот секретар.

3. Секоја изјава дадена согласно двата претходни става, во однос на територијата определена со таа изјава, може да биде повлечена по пат на писмено известување упатено до Генералниот секретар на Советот на Европа. Повлекувањето станува полноважно на првиот ден од месецот по истекот на периодот од три месеци од денот на приемот на таквото писмено известување од страна на Генералниот секретар.

Член 39

Однос со други конвенции и договори

1. Оваа Конвенција не задира во правата и обврските кои произлегуваат од меѓународните мултилатерални конвенции што се однесуваат на посебни прашања.

2. Страните потписнички на Конвенцијата можат меѓусебно да склучуваат билатерални или мултилатерални договори по прашања регулирани со оваа Конвенција, со цел обезбедување или зајакнување на нејзините одредби или олеснување на примената на принципите вградени во неа.

3. Доколку две или повеќе страни веќе склучиле спогодба или договор во врска со предметот на оваа Конвенција или на друг начин ги востановиле нивните односи во врска со тој предмет, тие имаат право да го применат тој договор или спогодба или да ги регулираат тие односи, наместо постоечката Конвенција, ако тоа ја олеснува меѓународната соработка.

Член 40

Резерви

1. Секоја држава потписничка, во времето на потпишувањето или при делонирањето на инструментот за ратификација, прифаќање, одобрување или пристапување, изјавува дека се става на располагање на една или повеќе резерви предвидени во член 2, став 2, член 6, став 4, член 14, став 3, член 21, став 2 член, 25. став 3 и член 32, став 2. Не смеат да бидат ставени други резерви.

2. Секоја држава потписничка која ставила резерва според претходниот став целосно или делумно може да ја повлече по пат на известување упатено до Генералниот секретар на Советот на Европа. Повлекувањето важи од денот на приемот на известувањето од страна на Генералниот секретар.

3. Страната потписничка која ставила резерва на одредба од оваа Конвенција не може да бара применување на таа одредба од било која друга страна потписничка; сепак, таа може, доколку нејзината резерва е делумна или условна, да бара применување на таа одредба само доколку и самата ја прифатила.

Член 41

Амандмани

1. Амандманите за оваа Конвенција можат да се предложат од било која заинтересирана страна и да бидат соопштени од Генералниот Секретар на Советот на Европа на Државите Членки на Советот на Европа и на секоја земја која не е членка, а која се придружува или е поканета да се приклучи на оваа Конвенција во согласност со одредбите на член 37.

2. Секој Амандман предложен од заинтересирана страна ќе биде соопштен на Европскиот Комитет за криминални проблеми кој ќе поднесе до Комитетот на Министри негово мислење за предложениот Амандман.

3. Комитетот на министри ќе го разгледа Предлог-Амандманот и мислењето поднесено од Европскиот Комитет за криминални проблеми и може да го прилагоди на Амандманот.

4. Текстот на секој Амандман усвоен од Комитетот на министри во согласност со став 3 од овој член треба да биде испратен на заинтересираните страни за прифаќање.

5. Секој Амандман усвоен во согласност со став 3 од овој член влегува во сила 30-тиот ден откако страните го информирале Генералниот Секретар за нивната согласност.

Член 42

Решавање на спорите

1. Европскиот Комитет за криминални проблеми на Советот на Европа е надлежен за толкување и примена на оваа Конвенција.

2. Во случај на спорови помеѓу заинтересираните страни било за толкување или за примена на оваа Конвенција, тие би требало да се обидат да ги решат овие спорови преку преговори или на некој друг мирен начин по нивни избор, вклучувајќи ја и подреденоста на спорот во однос на Европскиот Комитет за криминални проблеми, на арбитражниот суд чија одлука ќе биде задолжителна за заинтересираните страни во спорот или за Меѓународниот суд на правдата, според заеднички договор на соодветните страни.

Член 43

Објавување

1. Секоја заинтересирана страна може, во секое време ја објави оваа Конвенција, доставувајќи и известување до Генералниот Секретар на Советот на Европа.

2. Објавувањето важи од првиот ден од месецот по истекот на тримесечниот период кој следи после денот на приемот на известувањето од Генералниот секретар.

3. Меѓутоа, оваа Конвенција продолжува да се применува на извршувањето во согласност со членот 14, по барањето за конфискација согласно нејзините одредби, пред објавувањето да биде извршено.

Член 44

Известувања

Генералниот Секретар на Советот на Европа ќе ги известува Државите Членки на Советот и секоја друга Држава која ќе се приклучи на оваа Конвенција за:

- а) секој потпис;
- б) депонирањето на секој инструмент за ратификација, прифаќање, одобрување или пристапување;
- в) секој податок за влегување во сила на оваа Конвенција во согласност со член 36 и 37;
- г) секоја резерва направена согласно член 40 став 1;
- д) секој друг акт, обавестување или доставување во однос на оваа Конвенција.

Врз основа на што, долу потпишаните, прописно овластени за таа цел, ја потпишаа оваа Конвенција.

Направено во Стразбург, на 8 ноември 1990 година, на англиски и француски, двата текста се подеднакво веродостојни, во еден единствен примерок кој ќе биде депониран во архивите на Советот на Европа. Генералниот Секретар на Советот на Европа ќе и достави заверени копии на секоја Држава членка на Советот на Европа и на секоја Држава која не е Членка, но учествувала во изготвувањето на Конвенцијата, и на секоја држава поканета да се приклучи.

Член 3

Овој закон влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во "Службен весник на Република Македонија".

ВЕЖБА БР.13

Анализирајте ја Конвенцијата што е приложена погоре. Поделени во групи, одговорете на следниве прашања:

1. Кој орган ја донел Конвенцијата?
2. Која е целта за тоа и што сака да се постигне со нејзиното носење, ратификување и имплементирање?

3. Внимателно анализирајте го член 6. Што уредува истиот?
4. Кои обврски ги предвидува Конвенцијата за државите потписнички во однос на перењето пари?
5. Како е уредена меѓународната соработка меѓу државите со Конвенцијата, а во насока на исполнување на целите на истата?
6. Што е предвидено во врска со конфискацијата?
7. Размислете – зошто овие две материи се инкорпорирани и покриени со еден акт. Дискутирајте заедно со професорот и асистентот.

2.4.2 НАЦИОНАЛНА УРЕДНОСТ НА ПЕРЕЊЕТО ПАРИ

Анализирајте ги внимателно извадоци од Кривичниот законик на Република Македонија¹⁶ кои се однесуваат на инкриминацијата на материјата за перење пари:

Перење пари и други приноси од казниво дело

Член 273

(1) Тој што ќе пушти во оптек или промет, прими, преземе, замени или раситни пари или друг имот што го прибавил со казниво дело или за кој знае дека е прибавен со казниво дело, или со претворање, промена, пренос или на друг начин ќе прикрие дека потекнува од таков извор или ќе ја прикрие неговата локација, движење или сопственост,

ќе се казни со затвор од една до десет години.

(2) Со казната од ставот (1) на овој член ќе се казни и тој што поседува или употребува имот или предмети за кои знае дека се прибавени со извршување на казниво дело или со фалсификување на исправи, непријавување на факти или на друг начин ќе прикрие дека потекнуваат од таков извор, или ќе ја прикрие нивната локација, движење и сопственост.

(3) Ако делото од ставовите 1 и 2 е сторено во банкарско, финансиско или друго стопанско работење или ако со разделување на трансакцијата ја избегнува должноста за пријавување во случаите определени со закон, сторителот

ќе се казни со затвор, најмалку три години.

(4) Тој што ќе го стори делото од ставовите 1, 2 и 3, а бил должен и можел да знае дека парите, имотот и други приноси од казниво дело се прибавени со казниво дело,

ќе се казни со парична казна или со затвор до три години.

(5) Тој што делото од ставовите 1, 2 и 3 ќе го стори како член на група или друго здружение што се занимава со перење пари, противправно прибавување на имот или други приноси од казниво дело, или со помош на странски банки, финансиски установи или лица,

ќе се казни со затвор, најмалку пет години.

(6) Службено лице, одговорно лице во банка, осигурително друштво, друштво што се занимава со приредување игри на среќа, менувачница, берза или друга финансиска институција, адвокат, освен кога постапува како бранител, нотар или друго лице кое врши јавни овластувања или работи од јавен интерес, што ќе овозможи или ќе дозволи трансакција или деловен однос, спротивно на неговата

¹⁶ Кривичен законик на РМ „Службен весник на Република Македонија“ бр. 37/96, 80/99, 4/02, 43/03, 19/04, 81/05, 60/06, 73/06, 7/08, 139/08, 114/09, 51/11, 135/11, 185/11, 142/12, 166/12, 55/13, 82/13, 14/14, 27/14, 28/14, 115/14, 132/14, 160/14, 199/14, 196/15, 226/15, 97/17;

законска должност или ќе изврши трансакција спротивно на забраната изречена од надлежен орган или привремена мерка одредена од суд или нема да го пријави перењето пари, имот или имотна корист, за кое дознало во вршењето на својата функција или должност,

ќе се казни со затвор, најмалку пет години.

(7) Службено, одговорно лице во банка или друга финансиска институција, или лице кое врши работи од јавен интерес, кое според закон е овластен субјект за примена на мерки и дејствија за спречување на перење пари и други приноси од казниво дело, кое неовластено ќе открие на клиент или на неповикано лице податоци што се однесуваат на постапката на испитување на сомнителни трансакции или на примена на други мерки и дејствија за спречување на перење пари,

ќе се казни со затвор од три месеца до пет години.

(8) Ако делото е сторено од користољубие или заради користење на податоци во странство, сторителот

ќе се казни со затвор, најмалку една година.

(9) Ако делото од ставот (7) на овој член е сторено од небрежност, сторителот

ќе се казни со парична казна или со затвор до три години.

(10) Ако постојат фактички или правни пречки за утврдување на претходното казниво дело и гонење на неговиот сторител, постоењето на такво дело се утврдува врз основа на фактичките околности на случајот и постоењето на основано сомнение дека имотот е прибавен со такво дело.

(11) Знаењето на сторителот, односно должноста и можноста да знае дека имотот е прибавен со казниво дело можат да бидат утврдени врз основа на објективните фактички околности на случајот.

(12) Ако делото од овој член го стори правно лице,

ќе се казни со парична казна.

(13) Приносот од казивото дело се одзема, а ако одземањето не е можно од сторителот ќе се одземе друг имот што одговара на неговата вредност.

ВЕЖБА БР.14

Анализирајте го членот изваден од КЗ.

1. Што предвидува законодавецот под перењето пари?
2. Како се казнува за основниот облик од делото?
3. Кои се специфични ситуации се предвидени?
4. Како се казнува организираното вршење на делото?
5. Како е уреден елементот со *delicta propria* за односното дело? На кои лица се однесува и која е запретената казна?
6. Кои се квалификаторни, а кои привилегирачки елементи?
7. Дали се казнува правно лице?
8. Што е уредено во врска со конфискацијата?

3. БОРБА ПРОТИВ ОРГАНИЗИРАНИОТ КРИМИНАЛ ВО РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

Анализирајте го злосторничкото здружение од аспект на уреденост со Кривичниот законик на Република Македонија¹⁷:

Злосторничко здружување

Член 394

(1) Тој што ќе создаде група или банда што има за цел вршење на кривични дела за кои може да се изрече казна затвор од три години или потешка казна,

ќе се казни со затвор од една до десет години.

(2) Припадникот на групата или бандата,

ќе се казни со затвор од шест месеци до пет години.

(3) Ако групата или бандата има за цел вршење кривични дела за кои може да се изрече казна затвор од најмалку осум години, организаторот,

ќе се казни со казна затвор најмалку од четири години, а припадникот на групата или бандата,

ќе се казни со казна затвор од една до пет години.

(4) Припадникот на групата или бандата кој ќе ја открие групата, односно бандата, пред да стори некое кривично дело во нејзин состав или за неа, ќе се ослободи од казна.

(5) Предметите и средствата што групата или бандата ги користи за подготвување на делата, како и средствата за нивното финансирање се одземаат.

Анализирајте ги издвоените одредби од Законот за јавно обвинителство¹⁸:

Член 11

Јавното обвинителство е организирано како Јавно обвинителство на Република Македонија, вишо јавно обвинителство, Основно јавно обвинителство за гонење на организиран криминал и корупција и Основно јавно обвинителство.

Член 12

(1) Јавно обвинителство се основа за подрачје на суд од соодветен степен, пред кој надлежно постапува.

(2) Јавното обвинителство на Република Македонија се основа за целата територија на Република Македонија со седиште во Скопје.

(3) Вишо јавно обвинителство се основа за подрачје на апелационен суд.

(4) Основното јавно обвинителство за гонење на организиран криминал и корупција се основа за целата територија на Република Македонија со седиште во Скопје.

(5) Основно јавно обвинителство се основа за подрачје на еден или повеќе основни судови.

Член 15

¹⁷ Кривичен законик на РМ „Службен весник на Република Македонија“ бр. 37/96, 80/99, 4/02, 43/03, 19/04, 81/05, 60/06, 73/06, 7/08, 139/08, 114/09, 51/11, 135/11, 185/11, 142/12, 166/12, 55/13, 82/13, 14/14, 27/14, 28/14, 115/14, 132/14, 160/14, 199/14, 196/15, 226/15, 97/17;

¹⁸ Закон за јавно обвинителство, „Службен Весник на Република Македонија“, бр.150/2007, бр.111/2008

(1) Во јавно обвинителство со поголем обем на истородни предмети, заради подобра ефикасност и специјализација во работењето на јавното обвинителство, на одделно потесно подрачје од неговата надлежност може да се формираат одделенија како внатрешни организациони единици. Со работата на одделението раководи јавен обвинител определен според годишниот распоред за работа на јавното обвинителство врз основа на потесна специјализација и стручност на јавниот обвинител кој се поставува за раководител на одделението.

(2) Во Основното јавно обвинителство за гонење на организиран криминал и корупција и во јавно обвинителство основано за подрачје на суд со проширена надлежност се формираат специјализирани одделенија за следење и откривање на криминалитетот со посебна стручна служба согласно со одредбите од овој закон. Во јавните обвинителства основани за подрачје на суд со проширена надлежност се формираат и специјализирани одделенија за малолетници.

Член 20

(1) Јавниот обвинител на Република Македонија е одговорен за општите состојби во врска со организирањето и извршувањето на функциите на јавното обвинителство и за својата работа и за работата на јавното обвинителство одговара пред Собранието на Република Македонија.

(2) Јавните обвинители во Јавното обвинителство на Република Македонија за својата работа одговараат пред јавниот обвинител на Република Македонија и Советот на јавни обвинители на Република Македонија.

(3) Вишиот јавен обвинител за својата работа одговара пред Јавниот обвинител на Република Македонија и Советот на јавни обвинители на Република Македонија, а јавните обвинители во Вишо јавно обвинителство за својата работа одговараат пред вишиот јавен обвинител и Советот на јавни обвинители на Република Македонија.

(4) Основниот јавен обвинител за гонење на организиран криминал и корупција за својата работа одговара пред јавниот обвинител на Република Македонија и Советот на јавни обвинители на Република Македонија, а јавните обвинители во основното јавно обвинителство за гонење на организиран криминал и корупција за својата работа одговараат пред основниот јавен обвинител за гонење на организиран криминал и корупција и Советот на јавни обвинители на Република Македонија.

(5) Основниот јавен обвинител за својата работа одговара пред вишиот јавен обвинител, јавниот обвинител на Република Македонија и Советот на јавни обвинители на Република Македонија, а јавните обвинители во основно јавно обвинителство за својата работа одговараат пред основниот јавен обвинител и Советот на јавни обвинители на Република Македонија.

(6) Одговорноста на јавен обвинител пред Советот на јавни обвинители на Република Македонија од ставовите (2) до (5) на овој член се однесува на нестручно и несовесно вршење на функцијата и сторена дисциплинска повреда.

Член 29

(1) Јавното обвинителство постапува во границите на својата стварна и месна надлежност, ако со закон поинаку не е определено.

(2) Основното јавно обвинителство постапува пред основен суд.

(3) Вишото јавно обвинителство постапува пред апелационен суд.

(4) Основното јавно обвинителство за гонење на организиран криминал и корупција постапува пред основен суд со специјализирано судско одделение надлежно за судење на дела од областа на организираниот криминал.

(5) Јавното обвинителство на Република Македонија постапува пред Врховниот суд на Република Македонија.

(6) Јавното обвинителство постапува и пред други органи и други правни лица на своето подрачје кога за тоа е овластено со закон.

Член 31

Основното јавно обвинителство за гонење на организиран криминал и корупција е надлежно да постапува:

- за кривични дела извршени од структурирана група од три или повеќе лица, која постои одреден временски период и дејствува со цел да изврши едно или повеќе кривични дела за кои е предвидена казна затвор од најмалку четири години, со намера директно или индиректно да стекне финансиска или друга корист,
- за кривични дела извршени од структурирана група или злосторничка организација на подрачјето на Република Македонија или други држави или кога кривичното дело е подготвено или планирано во Република Македонија или во друга држава,
- за кривични дела злоупотреба на службена положба и овластување од членот 353 став (5), примање на поткуп од значителна вредност од членот 357 и противзаконито посредување од членот 359 сите од Кривичниот законик, извршени од избран или именуван функционер, службено лице или одговорно лице во правно лице и
- за кривични дела неовластено производство и пуштање во промет на наркотични дроги, психотропни супстанции и прекурсори од членот 215 став (2), перење пари и други приноси од казниво дело од поголема вредност од членот 273, терористичко загрозување на уставниот поредок и безбедноста од членот 313, давање поткуп од значителна вредност од членот 358, незаконито влијание врз сведоци од членот 368-а став (3), злосторничко здружување од членот 394, терористичка организација од членот 394-а, тероризам од членот 394-б, кривични дела трговија со луѓе од членот 418-а, кривични дела криумчарење со мигранти од членот 418-б, трговија со малолетно лице од членот 418-г и за другите кривични дела против човечноста и меѓународното право од Кривичниот законик, независно од бројот на сторителите.

Член 34

(1) Заради остварување на функцијата на гонење на кривични дела од областа на организиран криминал и корупција и за други кривични дела за кои е предвидена минимална казна затвор од четири години или кога тоа го налагаат посебни околности, јавниот обвинител може да нареди едно или повеќе конкретно определени овластени службени лица од Министерството за внатрешни работи и други државни органи да му бидат ставени на располагање за определен период, како во предистражна, така и во кривичната постапка што се води по негово барање.

(2) Функционерот кој раководи со соодветно министерство или друг државен орган е должен без одлагање да постапи по наредбата на јавниот обвинител и времено да упати овластено службено лице од ставот (1) на овој член на работа во јавното обвинителство.

(3) Овластеното службено лице од ставот (1) на овој член, постапува по налозите и упатствата на јавниот обвинител и пред јавниот обвинител е непосредно одговорно за извршување на работите.

(4) Овластеното службено лице од ставот (1) на овој член кое постапува по наредбата на јавниот обвинител, за својата работа одговара пред јавниот обвинител и не може да биде попречувано или повикано на одговорност во Министерството за внатрешни работи или другиот државен орган од каде е ставен на располагање за преземање дејствија во рамките на овластувањата дадени од јавниот обвинител.

(5) Овластеното службено лице од ставот (1) на овој член не може да биде отповикано од должностите што ги врши без согласност на јавниот обвинител.

(6) За преземените, односно непреземените дејствија на овластеното службено лице од ставот (1) на овој член, јавниот обвинител го известува неговиот непосредно претпоставен раководител.

Анализирајте ги издвоените одредби од Законот за судови¹⁹:

Видови на судови

Член 22

Во судскиот систем судската власт ја вршат: основните судови, апелационите судови, Управниот суд и Врховниот суд на Република Македонија.

Член 23

- (1) Основните судови се основаат за една или повеќе општини чие подрачје е определено со овој закон.
- (2) Основните судови согласно со стварната надлежност судат во прв степен и се основаат како судови со основна надлежност и судови со проширена надлежност.
- (3) Во рамките на основните судови со проширена надлежност се основаат специјализирани судски оддели што ќе постапуваат за одделни видови на спорови.
- (4) Основните судови можат да имаат судски одделенија, да судат надвор од седиштето на судот, како и да имаат судски денови надвор од седиштето на судот.

Член 32

(1) Во Основниот суд Скопје I - Скопје се формира специјализирано судско одделение надлежно за судење на дела од областа на организираниот криминал и корупција за целата територија на Република Македонија. Специјализираното судско одделение е надлежно да суди за:

- кривични дела извршени од структурирана група од три или повеќе лица, која постои одреден временски период и дејствува со цел да изврши едно или повеќе кривични дела за кои е предвидена казна затвор од најмалку четири години, со намера директно или индиректно да се стекне со финансиска или друга корист,
- кривични дела извршени од структурирана група или злосторничка организација на територијата на Република Македонија или други држави или кога кривичното дело е подготвено или планирано во Република Македонија или во друга држава,
- кривични дела злоупотреба на службена положба и овластување од членот 353 став 5, примање на поткуп од значителна вредност од членот 357 и противзаконито посредување од членот 359 сите од Кривичниот законик, извршени од избран или именуван функционер, службено лице или одговорно лице во правното лице и
- кривични дела неовластено производство и пуштање во промет на наркотични дроги, психотропни супстанции и прекурсори од членот 215 став 2, перење пари и други приноси од казниво дело од значителна вредност од членот 273, терористичко загрозување на уставниот поредок и безбедноста од членот 313, давање поткуп од поголема вредност од членот 358, незаконито влијание врз сведоци од членот 368-а, злосторничко здружување од членот 394, терористичка организација од членот 394-а, тероризам од членот 394-б, кривични дела трговија со луѓе од членот 418-а, кривични дела криумчарење со мигранти од членот 418-б, трговија со малолетно лице од членот 418-г и за другите кривични дела против човечноста и меѓународното право од Кривичниот законик, независно од бројот на сторителите.

(2) Основните судови во Битола, Тетово, Скопје II – Скопје и Штип се надлежни за водење на судски регистар за политички партии и тоа: Основниот суд во Битола за подрачјето на Апелациониот суд Битола, Основниот суд Тетово за подрачјето на Апелациониот суд Гостивар, Основниот суд Скопје II - Скопје за подрачјето на Апелациониот суд Скопје и Основниот суд Штип за подрачјето на Апелациониот суд Штип, а Основниот суд Скопје II - Скопје за водење единствен судски регистар на политичките партии врз основа на податоците добиени од надлежните судови.

3) Основниот суд Скопје I - Скопје е кривичен суд со основна и проширена надлежност за подрачјето на општините Центар, Карпош, Ѓорче Петров, Сарај, Кисела Вода,

¹⁹ Закон за судовите „Службен Весник на Република Македонија“, бр. 58/2006, 62/2006, 35/2008 и 150/2010,

Аеродром, Бутел, Гази Баба, Чаир, Шуто Оризари, Чучер Сандево, Сопиште, Студеничани, Зелениково, Петровец, Илинден и Арачиново.

(4) Основниот суд Скопје II - Скопје е граѓански суд со основна и проширена надлежност за подрачјето на општините Центар, Карпош, Ѓорче Петров, Сарај, Кисела Вода, Аеродром, Бутел, Гази Баба, Чаир, Шуто Оризари, Чучер Сандево, Сопиште, Студеничани, Зелениково, Петровец, Илинден и Арачиново.

Анализирајте ги внимателно извадоци од Законот за спречување перење пари и финансирање на тероризам²⁰:

Член 1

Со овој закон се уредуваат мерките, дејствијата и постапките кои субјектите и надлежните органи и тела ги преземаат заради откривање и спречување на перење пари, поврзани казниви дела и финансирање на тероризам (во натамошниот текст: перење пари и финансирање на тероризам), како и работењето и надлежностите на Управата за финансиско разузнавање (во натамошниот текст: Управата).

Член 8

Мерки и дејствија за откривање и спречување на перење пари и финансирање на тероризам (во натамошниот текст: мерки и дејствија), кои ги преземаат субјектите се:

- изготвување на проценка на ризикот од перење пари и финансирање на тероризам и нејзино редовно ажурирање,
- воведување и примена на програми за ефикасно намалување и управување со идентификуваниот ризик од перење пари и финансирање на тероризам,
- анализа на клиентите,
- известување и доставување на податоци, информации и документација до Управата согласно со одредбите од овој закон и подзаконските акти донесени врз негова основа,
- чување, заштита и водење евиденција на податоци,
- менување на овластено лице и негов заменик и/или формирање на оддел за спречување на перење пари и финансирање на тероризам,
- спроведување на внатрешна контрола и
- други мерки кои произлегуваат од одредбите на овој закон.

Забрани

Член 48

(1) Се забранува плаќање со готовина, на стоки и услуги во износ од 2 000 евра или повеќе во денарска противвредност во вид на една или повеќе очигледно поврзани трансакции, што не е извршено преку банка, штедилница или преку сметка во друга институција која дава платежни услуги.

(2) Субјектите што со закон се овластени за регистрација на хартии од вредност, друг имот или правни работи, или за пријавување или вршење на пренос на пари, хартии од вредност или друг имот, можат да извршат таква регистрација или пренос само ако клиентот поднесе доказ дека преносот на парите над износот од ставот (1) на овој член е извршен преку банка, штедилница или преку сметка во друга институција која дава платежни услуги.

(3) Забраната од ставот (1) на овој член не се однесува на приредувачите на игри на среќа.

²⁰ Закон за спречување перење пари и финансирање на тероризам „Службен весник на Република Македонија“ бр. 120 од 29.06.2018 година

Член 49

(1) Се забранува финансиските институции да воспоставуваат или да го продолжат деловниот однос со Shell bank (банките школки) и да започнат или продолжат кореспондентски деловен однос со банка за која знаат дека дозволува отворање и работење со сметки на Shell bank (банките школки).

(2) Се забранува банки школки на кој било начин да вршат финансиски активности во Република Македонија.

Член 50

Се забранува финансиските институции да отвораат и чуваат анонимни сметки и сметки на фиктивни имиња.

Деловна тајна

Член 63

Повикувањето на оддавање на деловна тајна не може да се прифати како основа за одбивање да се достават податоци, информации, документи според овој закон.

УПРАВА ЗА ФИНАНСИСКО РАЗУЗНАВАЊЕ

Член 64

(1) Управата е единица за финансиско разузнавање на Република Македонија, основана за целите на прибирање и анализа на извештаи за сомнителни трансакции и други информации од значење за спречување и откривање перење пари и финансирање на тероризам и доставување на резултатите од анализата и други дополнителни релевантни информации до надлежните органи кога постојат основи за сомневање за перење пари и финансирање на тероризам.

(2) Управата е орган на државната управа во состав на Министерството за финансии, со својство на правно лице.

(3) Управата ги има следниве надлежности:

- прибира, обработува, анализира, чува и доставува податоци добиени врз основа на овој закон,
- прибавува податоци, информации и документи, неопходни за извршување на своите надлежности,
- изготвува и доставува извештаи до надлежните државни органи, секогаш кога постојат основи на сомневање за сторено кривично дело перење пари или финансирање на тероризам,
- изготвува и доставува известување до надлежните државни органи за постоење на основи на сомневање за сторено друго кривично дело,
- издава писмен налог на субјектот со кој привремено ја задржува трансакцијата,
- поднесува барање за поднесување на предлог за определување на привремени мерки до надлежниот јавен обвинител,
- поднесува налог за следење на деловниот однос до субјектот,
- издава прекршочен платен налог,
- поднесува барање за покренување на прекршочна постапка пред надлежниот суд,
- изготвува стратешки анализи за утврдување на трендовите и типологиите на перење пари и финансирање на тероризам,
- соработува со субјектите од членот 5 од овој закон, со Министерството за внатрешни работи, Министерството за одбрана, Министерството за правда, Министерството за надворешни работи, Јавното обвинителство на Република Македонија, Агенцијата за разузнавање, Управата за финансиска полиција, Царинската управа, Управата за јавни приходи, Државниот девизен инспекторат, Комисијата за хартии од вредност на Република Македонија, Народната банка на

Република Македонија, Агенцијата за супервизија на капитално финансирано пензиско осигурување, Агенцијата за супервизија на осигурување, Државната комисија за спречување на корупцијата, Државниот завод за ревизија, Централниот Регистар на Република Македонија и други државни органи и институции, како и со други организации, институции и меѓународни тела за борба против перењето пари и против финансирањето на тероризмот,

- склучува договори за соработка и разменува податоци и информации со единици за финансиско разузнавање на други држави и меѓународни организации, вклучени во борба против перење пари и финансирање на тероризам,

- самостојно или во соработка со органите за надзор од овој закон врши надзор над субјектите за примената на мерките и дејствијата определени со овој закон,

- учествува во спроведување на национална проценка на ризик од перење пари и финансирање на тероризам и спроведува проценка на ризик над одредени категории на субјекти,

- поведува иницијативи или дава мислења на закони и подзаконски акти што се однесуваат на спречување на перење пари и финансирање на тероризам,

- може да помага во професионалното усовршување на овластените лица и вработените во одделот за спречување на перење пари и финансирање на тероризам во субјектите од членот 5 од овој закон,

- утврдува листи на индикатори за препознавање на сомнителни трансакции во соработка со субјектите и органите кои вршат надзор врз нивното работење и редовно ги ажурира,

- планира и спроведува обуки за усовршување и оспособување на вработените во Управата,

- спроведува активности насочени кон подигање на свеста на невладиниот сектор за ризиците од нивна можна злоупотреба за целите на финансирање на тероризам,

- дава појаснување во примената на прописите за спречување на перење пари и финансирање на тероризам,

- води евиденции, како и сеопфатна статистика за целите на оценка на ефикасноста на системот за борба против перење пари и финансирање на тероризам,

- постапува согласно со одредбите од Законот за рестриктивни мерки и подзаконските акти донесени на негова основа,

- врши други работи определени со закон.

(4) Заради извршување на своите надлежности, Управата има навремен директен или индиректен електронски пристап до податоци, информации и документација со кои располагаат субјектите, државните органи и институции и други правни или физички лица согласно со одредбите на овој закон.

(5) Управата работите од своја надлежност ги врши согласно со закон и ратификуваните меѓународни договори со кои се уредува спречувањето перење пари и финансирање на тероризам.

(6) Личните податоци прибрани за целите на овој закон се користат согласно со овој закон и прописите за заштита на личните податоци.

(7) Управата еднаш годишно изготвува извештај за работите од својата надлежност и програма за работа за следната година и ги доставува до министерот за финансии и до Владата на Република Македонија. Управата може да достави и друг извештај по барање на министерот за финансии или на Владата на Република Македонија.

Член 65

(1) Управата своите надлежности ги спроведува на целата територијата на Република Македонија.

(2) Седиштето на Управата е во Скопје.

Член 68

(1) Директорот на Управата го именува и разрешува Владата на Република Македонија на предлог на министерот за финансии по спроведен јавен оглас, објавен во три дневни весници на целата територија на Република Македонија од кои еден од весниците што се издава на јазикот што го зборуваат најмалку 20% од граѓаните кои зборуваат службен јазик различен од македонскиот јазик.

(2) Директорот на Управата има мандат од пет години, со можност за реизбор.

(3) За директор може да биде именувано лице кое ги исполнува следните услови:

1) Да е државјанин единствено на Република Македонија;

2) Да има стекнати 240 кредити според ЕКТС или VII/1 степен образование;

3) Да има најмалку пет години работно искуство од областа на спречување на перење пари и финансирање на тероризам;

4) Не е осудено за кривични дела против имотот, кривични дела против јавните финансии, платниот промет и стопанството, кривични дела против службената должност, кривични дела против јавниот ред и кривични дела против човечноста и меѓународното право и други кривични дела;

5) Да има соодветен доказ (сертификат) не постар од пет години, за положен англиски јазик:

- ТОЕФЕЛ ИБТ – најмалку 74 бода,

- ИЕЛТС (IELTS) – најмалку 6 бода,

- ИЛЕЦ (ILEC) (Cambridge English First) – најмалку Б2 (B2) ниво,

- БУЛАТС (BULATS) – најмалку 60 бода или

- АПТИС (APTIS) – најмалку ниво Б2 (B2).

(4) Мандатот на директорот престанува:

- по истек на пет години од денот кога е именуван,

- во случај на смрт,

- во случај на негова оставка,

- во случај на разрешување,

- во случај кога со правосилна пресуда е осуден за кривично дело на казна затвор во траење од најмалку шест месеци,

- кога од страна на судот му е изречена мерка забрана за вршење на дејност на раководно лице во институцијата,

- ако ја изгубил деловната способност.

(5) Директорот може да биде разрешен, поради:

- незаконито работење,

- нестручно вршење на должноста на директор,

- во случај на долготрајна тешка болест која го спречува во извршувањето на своите обврски,

- по негово барање.

(6) Директорот раководи и ја претставува Управата, организира и обезбедува законито, ефикасно и стручно вршење на работите на Управата, донесува решенија, налози и интерни наредби, упатства, планови и програми, опомени со препораки и други акти.

(7) Директорот може да овласти финансиски разузнавач од категорија А од член 71 став (1) од овој закон, во случај на негово отсуство или спреченост, да потпишува акти од ставот (6) на овој член.

Член 70

Во Управата работните места на вработените се групираат во групи и подгрупи:

- овластени службени лица,

- административни службеници,
- помошно-технички лица.

Член 71

(1) За овластените службени лица во Управата се утврдуваат следните категории на работни места:

- категорија А - раководни лица-финансиски разузнавачи,
- категорија Б – финансиски разузнавачи.

(2) Во рамките на категоријата А се утврдуваат следниве нивоа на работни места:

- ниво А1 - раководител на сектор – финансиски разузнавач,
- ниво А2 - помошник раководител на сектор - финансиски разузнавачи
- ниво А3 - раководител на одделение – финансиски разузнавач.

(3) Во рамките на категоријата Б се утврдуваат следниве нивоа на работни места:

- ниво Б1- самостоен финансиски разузнавач,
- ниво Б2 - виш финансиски разузнавач,
- ниво Б3 - финансиски разузнавачи,
- ниво Б4 - помлад финансиски разузнавач.

Доставување иницијатива до Управата

Член 117

(1) Јавното обвинителство на Република Македонија, Министерството за внатрешни работи, Министерството за финансии - Управа за финансиска полиција, Министерството за финансии - Царинска управа, Агенцијата за разузнавање, Министерството за одбрана - Воено разузнавање, Државната комисија за спречување на корупција, органите за вршење на надзор од членот 146 од овој закон, може да достават иницијатива до Управата, ако постојат причини за сомневање на перење пари и финансирање на тероризам.

(2) Иницијативата за вршење анализа од ставот (1) на овој член во писмена форма доставена на безбеден начин треба да содржи:

1. Податоци за лицето на кое се однесува иницијативата и тоа за:

- физичко лице: име, презиме, дата на раѓање, број на документ за идентификација, живеалиште, односно престојувалиште, ЕМБГ;

- правно лице: назив, адреса, седиште, ЕМБС, ЕДБ и други податоци;

2. податоци за трансакцијата, средствата, активностите, временскиот период во врска со кој постои сомневањето од точката 3 на овој стави

3. Причините за сомневање за перење пари и/или финансирање на тероризам, како и податоци за видот и начинот на извршување на претходно кривично дело, а кои се утврдени во текот на извршувањето на надлежностите.

(3) Кога иницијативата од ставот (1) на овој член не е образложена и не ги содржи податоците од ставот (2) на овој член Управата ќе ја врати иницијативата на органот кој ја поднел, на дополнување.

(4) Доколку во рок од 10 дена иницијативата од став (1) на овој член не е дополнета согласно со ставот (2) на овој член, Управата по писмен пат го известува органот кој ја поднел дека не може да постапи по така доставената иницијатива.

(5) Кога Управата постапува по иницијативата од ставот (1) на овој член и утврди дека постојат основи на сомневање за сторено кривично дело перење пари и/или финансирање на тероризам или друго кривично дело, Управата постапува согласно со членот 118 од овој закон.

(6) Управата го известува органот од ставот (1) на овој член за исходот од постапувањето по иницијативата.

Доставување на податоци до надлежни органи

Член 118

(1) Секогаш кога постојат основи на сомневање за сторено кривично дело перење пари и/или финансирање на тероризам, Управата веднаш изготвува и поднесува извештај до надлежните државни органи кои одлучуваат за натамошните дејствија.

(2) Извештајот од ставот (1) на овој член содржи податоци, информации и документи за лицето и дејствијата за кои постои сомневање дека се поврзани со перење пари и/или финансирање на тероризам.

(3) Податоците, информациите и документите од ставот (2) на овој член може да се користат како докази во судска постапка за кривично дело перење пари и/или финансирање на тероризам.

(4) Кога постојат основи на сомневање за сторено друго кривично дело освен перење пари и финансирање на тероризам, Управата изготвува и поднесува известување до надлежните државни органи.

(5) Надлежните органите за извештајот од ставот (1) на овој член и известувањето од ставот (4) на овој член добиени од Управата, се должни редовно, а најмалку на шест месеци да ја информираат Управата за резултатот и исходот од истите.

СОБИРАЊЕ, ОБРАБОТКА, АНАЛИЗИРАЊЕ, ПРОЦЕНУВАЊЕ, ОЦЕНУВАЊЕ, КОРИСТЕЊЕ, ПРЕНЕСУВАЊЕ, ЧУВАЊЕ И БРИШЕЊЕ НА ПОДАТОЦИ И ОБРАБОТКА НА ЛИЧНИ ПОДАТОЦИ

Член 136

(1) Управата собира, обработува, анализира, проценува, оценува, користи, пренесува, чува и брише податоци, обработува лични податоци под услови и на начин утврдени со овој и посебен закон и води евиденции за личните и други податоци за чие собирање е овластена со овој закон, заради спречување на перење пари и/или финансирање на тероризам.

(2) Управата обработува лични податоци кога за лицето постои сомневање за перење пари и/или финансирање на тероризам.

(3) Податоци за правно лице се собираат кога постојат основи за сомневање за перење пари и/или финансирање на тероризам.

ВЕЖБА БР.15

Врз основа на издвоените членови од Законот за спречување на перење пари и финансирање на тероризам разговарајте:

1. Што претставува инкриминацијата „злосторничко здружување“?
2. Како е организирано јавното обвинителство во насока на придонес кон борбата против организираниот криминал?
3. Како е организирано судството?
4. Што е уредено со Законот за спречување на перење пари и финансирање тероризам?
5. Кои мерки и дејствија се предвидени?
6. Кои забрани ги предвидува Законот?
7. Каков е ставот на законодавецот за чувањето деловна тајна, а во врска со перењето пари?
8. Која е Управата за финансиско разузнавање и кои се нејзините надлежности?
9. Кои органи за чинат Управата?

Кој се може да покрене иницијатива до Управата и каква е нејзината содржина?

ПРИЛОГ БР. 3 Налог за вршење надзор

Во прилог ви е даден Налог за вршење надзор од стана на Управата за финансиско разузнавање²¹. Анализирајте ја неговата структура.

²¹ Правилник за формата и содржината на налогот за вршење надзор од страна на Управата за финансиско разузнавање, „Службен весник на РМ“ бр.211 од 30.11.2015 година

Број _____
 Датум _____

Врз основа на член 40 став (2) алинеја 11 и член 42 став (5) од Законот за спречување на перење пари и финансирање на тероризам директорот на Управата за финансиско разузнавање го донесе следниот

Н А Л О Г
за вршење надзор

Да се изврши _____ надзор на
 (редовен, вонреден или контролен)
 субјектот _____
 (назив на субјектот)
 _____ со седиште на

 (седиште на субјектот)

Предмет на надзорот е _____

Периодот на надзорот е од _____ до _____ година.

Датум на отпочнување на надзорот (ден, месец и година) _____.

Место на извршување на надзорот: _____.

Име и презиме на финансискиот/ите разузнавач/и кој/и го врши/ат надзорот: _____.

Надзорот се спроведува _____ (со/без) претходно известување на субјектот.

Примил,

Директор,

 Одговорно лице на субјектот
 М.П.
 (потпис и дата на прием)

 М.П.

ДЕЛ ВТОРИ

1. ПОИМ И КАРАКТЕРИСТИКИ НА КОРУПЦИЈАТА

По анализирање на материјата за поим и карактеристики на корупцијата²², одговорете на прашањата зададени подолу:

- Објаснете го поимот корупција.
- Како се дефинира корупцијата како криминалитет?
- На кој начин се поврзани организираниот криминалитет и корупцијата?
- Како Роберт Клитгард ја објаснува корупцијата?
- Која е надворешна, а која внатрешна корупција, согласно нејзините феноменолошки карактеристики?
- Што е индивидуална, што институционална корупција?
- Што е политичка корупција и кои се нејзините карактеристики?
- Разграничете ги големата и малата/ситната корупција?
- Во зависност од позицијата на сторителите, како се дели корупцијата и кои се карактеристиките на секој од видовите?
- Каква е поделбата на корупцијата согласно казнивоста и кои се карактеристиките?
- Што подразбирате под „нијанси на корупцијата“?
- Кои се причините за постоењето и ширењето на корупцијата?
- Какви се последиците од нејзиното постоење?
- Кои се активностите на ООН за нејзино спречување и сузбивање?
- Како работи Советот на Европа во оваа насока?
- Што е ГРЕКО?
- Како работи ГРЕКО?
- Што презема нашата држава во насока на борба против корупцијата?
- Како е уредена домашната легислатива во оваа насока?

²² Види скрипта – стр. 59

- Која е работата на Државната комисија за спречување корупција?

1.1 МЕЃУНАРОДНА БОРБА ПРОТИВ КОРУПЦИЈАТА

*Анализирајте ги издвоените членови од Конвенцијата на ООН против корупцијата*²³

КОНВЕНЦИЈАТА НА ОБЕДИНЕТИТЕ НАЦИИ ПРОТИВ КОРУПЦИЈАТА²⁴

Цел

Член 1

Оваа Конвенција има за цел:

- Да ги унапреди и зајакне, на најефикасен начин, мерките за спречување и борба против корупцијата;
- Да ја унапреди, олесни и поддржи меѓународната соработка и техничката помош со цел за спречување на корупцијата и за борба против неа, вклучувајќи го и враќањето на имотите;
- Да го унапреди интегритетот, одговорноста и доброто управување со јавните работи и државниот имот.

Поле на примена

Член 3

1. Оваа Конвенција се применува, во согласност со нејзините одредби, на превенцијата, истрагите и гонењата што се однесуваат на корупцијата како и на замрзнувањето, заплената, конфискацијата и враќањето на приносите од делата утврдени во согласност со оваа Конвенција.

2. Со цел за примена на оваа Конвенција, не е неопходно, освен ако таа не предвидува друго, делата што таму се предвидени да предизвикале штета или штета на државниот имот.

Заштита на суверенитетот

Член 4

1. Државите Страни ги вршат нивните обврски во смисла на оваа Конвенција на начин усогласен со принципите на еднаквост и територијален интегритет на државите и со оној на немешање во внатрешните работи на другите држави.

2. Ниедна одредба од оваа Конвенција не ја овластува некоја Држава Страна да врши на територијата на друга држава надлежности и функции што се исклучиво резервирани за органите на таа друга држава со нејзиното внатрешно право.

Превентивни мерки

Политики и практики на превенција на корупцијата

Член 5

1. Секоја Држава Страна подготвува и применува или следи, во

²³Усвоена од страна на Генералното собрание на Обединетите нации на 31 октомври 2003 година со Резолуција бр. АПЕС/58/4

²⁴ Закон за ратификација на Конвенцијата на Обединетите нации против корупцијата, „Службен весник на РМ“ бр.37 од 26.03.2007 година

согласност со основните принципи на нејзиниот правен систем, политики на ефикасна превенција на корупцијата и координати што го фаворизираат учеството на општеството и ги изразуваат принципите на правната држава, доброто управување со јавните работи и државниот имот, интегритетот, транспарентноста и одговорноста.

2. Секоја Држава Страна настојува да спроведе и унапреди ефикасни практики за превенција на корупцијата.

3. Секоја Држава Страна настојува повремено да врши евалуација на правните инструменти и на соодветните административни мерки за да утврди дали тие се соодветни за превенција и борба против корупцијата.

4. Државите Страни соработуваат, во согласност со основните принципи на нивниот правен систем, меѓусебно и со регионалните и меѓународните организации надлежни за унапредување и спроведување на мерките предвидени во овој член. Во рамки на таа соработка, тие можат да учествуваат во програми и меѓународни проекти за превенција на корупцијата.

Орган или органи за превенција на корупцијата

Член 6

1. Секоја Држава Страна обезбедува, во согласност со основните принципи на нејзиниот правен систем, постоење на еден или повеќе органи, според потребата, овластени за превенција на корупцијата на следните начини:

а. Примена на политиките предвидени во членот 5 на оваа Конвенција и, ако е потребно, контрола и координација на таа примена;

б. Зголемување и ширење на знаењата во однос на превенцијата на корупцијата.

2. Секоја Држава Страна им доверува на органот или органите предвидени во ставот 1 на овој член, потребна независност, во согласност со основните принципи на нејзиниот правен систем, за да им овозможи ефикасно вршење на нивните функции, заштитени од какви било прекумерни влијанија. Треба да им бидат обезбедени материјални извори и потребни специјализирани лица како и обука која на тие лица им е потребна за вршење на нивните функции.

3. Секоја Држава Страна го информира Генералниот секретар на Организацијата на обединетите нации за името и адресата на органот или органите кои можат да им помогнат на другите Држави Страни да ги донесат и применат специфичните мерки за превенција на корупцијата.

Јавен сектор

Член 7

1. Секоја Држава Страна настојува, а ако е потребно и во согласност со основните принципи на нејзиниот правен систем, да усвои, да ги зачува или да ги зајакне системите за регрутирање, вработување, задржување, унапредување и пензионирање на функционерите и ако е потребно, на другите државни службеници кои не се избрани, кои:

а. Се засновани врз принципите на ефикасност и транспарентност и врз објективни критериуми, како што се заслугите, непристрасноста и способноста;

б. Содржат соодветни постапки за селекција и обука на лицата кои треба да бидат вработени на јавни работни места кои се сметаат за посебно изложени на корупција и ако е потребно, да се обезбеди ротирање на тие работни места;

в. Фаворизираат, соодветно наградување и табели за праведен третман, водејќи сметка за нивото на економскиот развој на Државата Страна;

г) Фаворизираат понуда на програми за едукација и обука што ќе им овозможат на нивните функции да ги вршат, на коректен начин и чесно и да им овозможат соодветна специјализирана обука која однапред ќе ги подготви за ризиците од корупција поврзани со нивните функции. Овие програми можат да се однесуваат на кодексите и нормите на однесување во соодветните области.

2. Секоја Држава Страна предвидува, исто така, усвојување на законски и соодветни административни мерки, усогласени со целите на оваа Конвенција и во согласност со основните принципи на нејзиното внатрешно право, заради утврдување на критериуми за кандидирање и избор за јавна функција.

3. Секоја Држава Страна предвидува и усвојување законски и соодветни административни мерки, усогласени со целите на оваа Конвенција и во согласност со основните принципи на нејзиното внатрешно право, заради зголемување на транспарентноста на финансирањето на кандидатурите за изборна јавна функција и ако е потребно, на финансирањето на политичките партии.

4. Секоја Држава Страна, настојува, во согласност со основните принципи на нејзиното внатрешно право, да усвои, да ги задржи и да ги зајакне системите кои фаворизираат транспарентност и спречуваат конфликт на интереси.

Кодекс на однесување на државните службеници

Член 8

1. Заради борба против корупцијата, секоја Држава Страна го охрабрува, особено интегритетот, чесноста и одговорноста кај нејзините државни службеници, во согласност со основните принципи на нејзиниот правен систем.

2. Посебно, секоја Држава Страна настојува да ги применува, во рамки на нејзините сопствени институционални и правни системи, кодексите и нормите на однесување заради коректно, чесно и соодветно вршење на јавните функции.

3. Заради примена на одредбите на овој член, секоја Држава Страна спроведува, ако е потребно и во согласност со основните принципи на нејзиниот правен систем, соодветни иницијативи на регионалните, меѓурегионалните и мултилатералните организации, како што е: Меѓународниот кодекс за однесување на службеници што вршат јавни функции, приложен кон Резолуцијата 51/59 на Генералното собрание, на ден 12 декември 1998 година.

4. Секоја Држава Страна предвидува, исто така, во согласност со основните принципи на нејзиното внатрешно право, спроведување на мерки и системи кои можат да им помогнат на државните службеници да им

сигнализираат на надлежните органи дела на корупција кои ги забележале при вршењето на нивните функции.

5. Секоја Држава Страна настојува, ако е можно и во согласност со основните принципи на нејзиното внатрешно право, спроведување мерки и системи кои ќе ги обврзат државните службеници да им ги пријават на надлежните органи сите надворешни активности, секое вработување, секое распоредување, секој имот и секој подарок или значителна корист, од каде може да резултира конфликт на интереси со нивните функции на државен службеник.

6. Секоја Држава Страна предвидува преземање, во согласност со основните принципи на нејзиното внатрешно право, дисциплински и други мерки против државните службеници кои ги прекршуваат кодексите и нормите востановени врз основа на овој член.

Информирање на јавноста

Член 10

Водејќи сметка за неопходноста на корупцијата, секоја Држава Страна презема, во согласност со основните принципи на нејзиното внатрешно право, потребни мерки за зголемување на транспарентноста на нејзината јавна администрација, како и на нејзината организација, функционирање и одлучувачки процеси. Овие мерки можат да вклучат, особено:

- а. Усвојување на постапките или процеси кои им овозможуваат на корисниците пристап кон информации за организацијата и постапките на одлучување на јавната администрација, како и прописно водејќи сметка за заштитата на приватниот живот и на личните податоци, за одлуките и правните акти што на нив се однесуваат;
- б. Поедноставување, ако е потребно, на административните постапки заради полесен пристап на корисниците до надлежните органи кои одлучуваат,
- в. Објавување на информациите, евентуално и на периодични извештаи за ризиците од корупцијата во доменот на јавната администрација.

Мерки што се донесуваат на судиите и органите на гонење

Член 11

1. Водејќи сметка за независноста на магистратите и нивната важна улога во борбата против корупцијата, секоја Држава Страна презема, во согласност со основните принципи на нејзиниот правен систем, мерки за зајакнување на нивниот интегритет и за спречување на можностите за нивно поткупување, без да се наштети на нивната независност. Овие мерки можат да содржат правила за нивно однесување.

2. Мерки, во ист правец како оние што се преземаат за примена на ставот 1 на овој член можат да бидат востановени и применети во рамки на органите на гонење во Државите страни каде што тие формираат посебно тело, но кое има слична независност како и судиите.

Приватен сектор

Член 12

1. Секоја Држава Страна презема, во согласност со основните принципи на нејзино внатрешно право, мерки за превенција на корупција во приватниот сектор, за јакнење на стандардите на усогласеност и контрола во приватниот сектор и ако е потребно, предвидува ефикасни, сразмерни и пропишани граѓански, административни или кривични санкции во случај на непочитување на мерките.

2. Мерките кои овозможуваат постигнување на овие цели, особено можат да вклучуваат:

- а. Унапредување на соработката меѓу органите на откривање и казнување и соодветните приватни ентитети;
- б. Унапредување на подготовката на прописите и постапките за зачувување на интегритетот на соодветните приватни ентитети, како и на кодексите на однесување за да претпријатијата и сите професии ги вршат нивните активности на коректен, чесен и соодветен начин, за да се спречат конфликтите на интереси и за да се охрабри примената на добрите комерцијални практики меѓу претпријатијата како и во нивните договорни односи со државата;
- в. Унапредување на транспарентноста меѓу приватните ентитети, вклучувајќи, ако е соодветно, и мерки што се однесуваат на идентитетот на физичките и правните лица вклучени во формирањето и управувањето со заедниците;

г. Спречување на несоодветно користење на постапките за уредување на приватните заедници, како и постапките за субвенции и лиценци доделени од државни органи за комерцијални активности;

д. Спречување на конфликти на интереси со поставување, ако е соодветно и за разумен период, на забрани за вршење на професионални активности од страна на поранешни државни службеници или на вработување од приватниот сектор на државни службеници после нивната оставка или заминување во пензија, кога споменатите активности или вработувања се директно поврзани со функциите што тие поранешни државни службеници ги вршеле или контролирале кога биле на работа;

ѓ. Обезбедување над приватните претпријатија, водејќи сметка за нивната структура и број, доволно внатрешна контрола за да се олесни превенцијата и откривањето на делата на корупција и подложување на сметките и бараните финансиски состојби на овие приватни претпријатија на соодветни постапки на контрола и заверка.

3. За да се спречи корупцијата, секоја Држава Страна презема потребни мерки, во согласност со нејзините закони и внатрешни правила што се однесуваат на чување на книгите и сметководствените состојби, објавување на информации за финансиските состојби и сметководствени прописи и контроли, за да се оневозможи понатамошно дејствување со цел да се изврши некое од делата утврдени согласно оваа Конвенција:

а. Востановување на сметки надвор од книгите;

б. Операции надвор од книгите или недоволно идентификувани;

в. Регистрирање на непостоечки расходи;

г. Регистрирање елементи на средства чија цел не е коректно идентификувана;

д. Употреба на лажни документи;

ѓ. Намерно уништување на сметководствени документи.

4. Секоја Држава Страна одбива фискално одбивање на трошоци што претставуваат поткуп, чија исплата е еден од конститутивните елементи на делата утврдени во согласност со членовите 15 и 16 од оваа Конвенција и други расходи со цел за корупција.

Инкриминирање, откривање и казнување Корупција на националните државни службеници

Член 15

Секоја Држава Страна усвојува законски и други потребни мерки за да го утврди како кривично дело, сторено со намера:

а. Ветувањето, понудувањето или давањето на некој државен службеник, директно или индиректно, незаслужена имотна корист, за него самиот или за друго лице или ентитет, за да изврши или се воздржи од извршување на некое дело во рамки на вршењето на неговите службени функции;

б. Барањето или прифаќањето од некој државен службеник, директно или индиректно, незаслужена имотна корист, за него самиот или за друго лице или ентитет, за да изврши или да се воздржи од извршување на некое дело во рамки на вршењето на неговите службени функции.

Корупција на странски државни службеници и функционери на меѓународни јавни организации

Член 16

Секоја Држава Страна усвојува законски и други потребни мерки за да ги утврди како кривично дело, сторено со умисла, дејствијата на некој

странски државен службеник или функционер на некоја меѓународна јавна организација, на барање или прифаќање, директно или индиректно, незаслужена имотна корист, за него самиот или за друго лице или ентитет, за да изврши или да се воздржи од извршување на некое дело во рамки на вршењето на неговите службени функции.

Кражба, проневера или друга недозволена употреба на имотот од страна на државниот службеник

Член 17

Секоја Држава Страна усвојува законски и други потребни мерки за да ги утврди како кривично дело сторено со умисла: кражбата, проневерата или друга недозволена употреба, од страна на некој државен службеник, во негова корист или во корист на друго лице или ентитет, на секој имот, на сите пари или јавни или признати фондови или кој било вредносен предмет што му биле доверени во рамки на неговата функција.

Трговија со влијание

Член 18

Секоја Држава Страна настојува да усвои законски и други потребни мерки, за да ги утврди како кривично дело, сторено со умисла:

а. Ветувањето, понудувањето или давањето на некој државен службеник или друго лице, директно или индиректно, незаслужена имотна корист за тој државен службеник или друго лице да го злоупотребат своето реално или претпоставено влијание за да добие од некоја управа или државен орган на Државата Страна незаслужена имотна корист за подбуцнувачот на делото или кое било друго лице.

б. За некој државен службеник или кое било друго лице, барањето или прифаќањето, директно или индиректно, незаслужена имотна корист за него самиот или за неа самата или за друго лице, за да го злоупотреби своето реално или претпоставено влијание за да добие од некоја управа или од државен орган на Државата Страна незаслужена имотна корист.

Злоупотреба на функциите

Член 19

Секоја Држава Страна предвидува усвојување на законски и други потребни мерки за да ги утврди како кривични дела, сторени со умисла, злоупотребата од страна на државниот службеник на неговите функции или неговото работно место, односно да изврши или да се воздржи од извршување, при вршењето на неговите функции, на дејствие на повреда на законите за да добие незаслужена имотна корист за него самиот или за друго лице или ентитет.

Недозволено збогатување

Член 20

Во согласност со нејзиниот устав и основните принципи на нејзиниот правен систем, секоја Држава Страна предвидува усвојување на законски и други потребни мерки за да го утврди како кривично дело, кога е сторено со умисла, недозволеното збогатување, односно значителното зголемување на сопственоста на некој државен службеник што тој не може доволно да го оправда со неговите законски приходи.

Корупција во приватниот сектор

Член 21

Секоја Држава Страна предвидува усвојување на законски и други потребни мерки за да го утврди како кривично дело, сторено со умисла, во рамки на

економските, финансиските и комерцијалните активности:

а. Ветувањето, понудувањето или давањето, директно или индиректно, незаслужена имотна корист на кое било лице кое раководи со некој ентитет во приватниот сектор или работи за таков ентитет, без оглед во кое својство, за него самиот или за друго лице, за да, со повреда на неговите обврски, изврши или се воздржи од извршување на некое дело;

б. За некое лице кое управува со некој ентитет во приватниот сектор или работи за таков ентитет, во кое било својство, да бара или да прифати, директно или индиректно, незаслужена имотна корист, за него самиот или за друго лице, за да изврши или да се воздржи од извршување на некое дејствие на повреда на неговите обврски.

Кражба на имот во приватниот сектор

Член 22

Секоја Држава Страна предвидува усвојување законодавни и други потребни мерки за да ја утврди како кривично дело, кога е сторено со умисла во рамки на економските, финансиските или комерцијалните активности, кражбата од страна на некое лице кое управува со некој ентитет во приватниот сектор или работи за таков ентитет, без оглед во кое својство, на секој имот, приватни фондови или приватни вредности или други вредни предмети што му биле предадени за вршење на неговите функции.

Одговорност на правните лица

Член 26

1. Секоја Држава Страна усвојува потребни мерки, во согласност со нејзините правни принципи, за утврдување на одговорност на правните лица што учествуваат во делата утврдени во согласност со оваа Конвенција.

2. Согласно правните принципи на Државата Страна, одговорноста на правните лица може да биде кривична, граѓанска или административна.

3. Оваа одговорност не влијае на кривичната одговорност на физиките лица кои извршиле кривично дело.

4. Секоја Држава Страна посебно води грижа, на правните лица кои се одговорни во согласност со овој член да им бидат изречени ефикасни, сразмерни и пропишани кривични или санкции кои не се кривични, вклучувајќи ги и паричните.

Знаење, намера и цел како елементи на делото

Член 28

Знаењето, намерата или целта што се потребни како елементи на некое дело утврдено во согласност со оваа Конвенција можат да бидат сметани како објективни фактички околности.

Застареност

Член 29

Секоја Држава Страна ја утврдува ако е соодветно во рамки на нејзиното внатрешно право, должината на рокот за застареност во кој може да се преземе гонење на извршителот на делата утврдени во согласност со оваа Конвенција и го определува најдолгиот рок за прекин на застареноста, кога осомниченото лице ја избегнало правдата.

Гонење, пресудување, изрекување санкции

Член 30

1. Секоја Држава Страна предвидува санкции за извршување на дело утврдено во согласност со оваа Конвенција, имајќи ја во предвид тежината на тоа дело.

2. Секоја Држава Страна презема потребни мерки за утврдување или задржување, во согласност со нејзиниот правен систем и со нејзините уставни принципи, соодветна рамнотежа меѓу сите имунитети и привилегии дадени на нејзините државни службеници во вршење на нивните функции, и можноста, ако е потребно, да спроведува истрага, гонење и ефикасно пресудување на делата утврдени во согласност со оваа Конвенција.

3. Секоја Држава Страна настојува да обезбеди секое дискреционо право врз основа на нејзиното внатрешно право што се однесува на гонењата преземени против лицата за делата утврдени во согласност со оваа Конвенција, да биде спроведувано на начин што ќе овозможи ефикасност на мерките за откривање и казнување на овие дела, прописно водејќи сметка за потребата од одвраќање од нивно извршување.

4. Во однос на делата утврдени во согласност со оваа Конвенција, секоја Држава Страна презема соодветни мерки, во согласност со нејзиното внатрешно право и прописно водејќи сметка за правото на одбрана, да се осигури дека условите на кои подлежат одлуките за пуштање на слобода во очекување на донесување на пресуда или жалбена постапка, водат сметка за потребата од обезбедување присуство на бранител во текот на подоцнежната кривична постапка.

5. Секоја Држава Страна, води сметка за тежината на соодветните дела кога евентуално предвидува предвременно или условно ослободување на лицата прогласени за виновни за тие дела.

6. Секоја Држава Страна, во согласност со основните принципи на нејзиниот правен систем, предвидува востановување на постапки кои овозможуваат ако е соодветно, надлежниот орган да го отпушти, суспендира или премести државниот службеник, оптужен за дело утврдено во согласност со оваа Конвенција, почитувајќи го принципот на пресумпција на невиност.

7. Кога тежината на делото тоа го оправдува, секоја Држава Страна, во согласност со основните принципи на нејзиниот правен систем, предвидува востановување постапки кои овозможуваат да им го одземе, со судска одлука или на друг соодветен начин, за определено време, на лицата прогласени за виновни за делата утврдени во согласност со оваа Конвенција, правото на:

- а. Вршење на јавна функција;
- б. Вршење на функција во претпријатие кое целосно или делумно е во сопственост на државата.

8. Ставот 1 на овој член се однесува на државните службеници без да наштети на вршењето на дисциплинските функции од страна на надлежните органи.

9. Ниедна одредба на оваа Конвенција не влијае на принципот според кој, дефиницијата на делата утврдени во согласност со неа и правните средства на одбрана или други празни принципи со кои се уредува законитоста на инкриминациите произлегува исклучиво од внатрешното право на некоја Држава Страна и според кој споменатите дела се гонат и казнуваат во согласност со тоа право.

10. Државите Страни настојуваат да ја унапредат реинтеграцијата во општеството на лицата прогласени за виновни за делата утврдени во согласност со оваа Конвенција.

Последици од делата на корупција

Член34

Водејќи прописно сметка за правата на трети лица стекнати чесно, секоја Држава Страна презема, во согласност со основните принципи на

нејзиното внатрешно право, мерки за справување со последиците од корупцијата. Во тој контекст, Државите Страни можат во некоја судска постапка да ја сметаат корупцијата како фактор за донесување одлука за поништување на некој договор, повлекување на концесија или на кој било друг сличен правен акт или за преземање на каква било друга поправна мерка.

Надоместок на штетата Член 35

Секоја Држава Страна презема потребни мерки, во согласност со принципите на нејзиното внатрешно право, за да им даде на ентитетите или лицата кои претрпеле штета од некое дело на корупција, право да поведат постапка против споменатите одговорни за штетата за нејзино надоместување.

Специјализирани органи Член 36

Секоја Држава Страна обезбедува, во согласност со основните принципи на нејзиниот правен систем, постоење на еден или повеќе органи или специјализирани лица за борба против корупцијата по пат на откривање и казнување. Тој или тие органи, или тие лица имаат потребна независност, во согласност со основните принципи на правниот систем на Државата Страна, за да можат да ги вршат нивните функции ефикасно и заштитено од какво било прекумерно влијание. Тие лица или вработените на тој или тие органи, треба да бидат обучени и да располагаат со сопствени средства за вршење на нивните задачи.

ВЕЖБА БР.16

Врз основа на издвоените членови од Конвенцијата разговарајте за:

1. Кои се целите кои треба да се постигнат со донесување на оваа Конвенција?
2. Какви превентивни мерки се предвидуваат во насока за сузбивање на корупцијата?
3. Кои обврски се предвидени за јавниот сектор?
4. Кои обврски се предвидени за приватниот сектор?
5. Што, уште, опфаќа Конвенцијата?

ПРИЛОГ БР.4 Казнена конвенција за корупција²⁵

²⁵ Казнена конвенција за корупција на Советот на Европа, донесена во Стразбур во 1998 година. Ратификувана со – Закон за ратификација на казнената конвенција за корупција, „Службен весник на РМ“ бр.32 од 26 мај 1999

- a any signature;
- b the deposit of any instrument of ratification, acceptance, approval or accession;
- c any date of entry into force of this Convention in accordance with Articles 32 and 33;
- d any declaration or reservation made under Article 36 or Article 37;
- e any other act, notification or communication relating to this Convention.

In witness whereof the undersigned, being duly authorised thereto, have signed this Convention.

Done at Strasbourg, the 27th day of januari 1999, in English and in French, both texts being equally authentic, in a single copy which shall be deposited in the archives of the Council of Europe. The Secretary General of the Council of Europe shall transmit certified copies to each member State of the Council of Europe, to the non-member States which have participated in the elaboration of this Convention, and to any State invited to accede to it.

КАЗНЕНА КОНВЕНЦИЈА

ЗА КОРУПЦИЈА

Преамбула

Државите членки на Советот на Европа и другите Држави членки кои учествуваа во изготвувањето на оваа Конвенција;

Имајќи во предвид дека целта на Советот на Европа е да оствари потесно единство меѓу неговите членки;

Признавајќи го значењето на јакнењето на соработката со другите Држави потписнички на оваа Конвенција;

Убедени во неопходноста од продолжување, како приоритет, на заедничката казнена политика, усмерена кон заштита на општеството од корупцијата, вклучувајќи го усогласувањето на законодавството и адекватните превентивни мерки;

Истакнувајќи дека корупцијата претставува закана за демократијата, правдата и човековите права, ги поткопува принципите на доброто управување, праведноста и социјалната правда, ја нарушува конкуренцијата, го спречува економскиот развој и претставува опасност за стабилноста на демократските институции и моралните основи на општеството;

Убедени дека ефикасноста на борбата против корупцијата зависи од зајакнатата брза и соодветна меѓународна казнена соработка;

Честитајќи си за последните постигнати успеси кои претставуваат јакнење на свеста и соработката на меѓународно ниво во борбата против корупцијата, вклучувајќи ги и активностите од страна на Обединетите Нации, Светската Банка, Меѓународниот Монетарен Фонд, Светската Трговска Организација, Организацијата на Американските Држави, ОЕЦД и Европската Унија;

Во поглед на Програмата за акција против корупцијата, донесена од страна на Комитетот на Министри на Советот на Европа во ноември 1996 година, како резултат на препораките од 19 - тата Конференција на Европските Министри за правда (Валет, 1994 година);

Потсетувајќи во рамките на значењето на учеството на Државите кои не се членки во активностите на Советот на Европа во борбата против корупцијата и честитајќи за нивното драгоцено учество во реализацијата на Програмата за акција против корупцијата;

Потсетувајќи, понатаму дека Резолуцијата Бр. 1 донесена од Европските Министри за правда за време на нивната 21- ва Конференција (Прага, 1997 година), повикува на брзо спроведување на Програмата за акција против корупцијата и препорачува, особено, изготвување на Казнена конвенција за корупција во која ќе биде предвидена инкриминација за делата на корупција, засилена соработка во гонењето на тие дела и механизам на следење отворен за Државите членки и за Државите кои не се членки врз основа на еднаквост;

Во духот на она што Шефовите на Државите и Владите на Советот на Европа го одлучија за време на Вториот Самит, кој се одржа во Стразбур на 10 и 11 октомври 1997 година, за изнаоѓање заеднички, одговори на предизвиците појавени со ширењето на корупцијата и го донесоа Планот за акција, со кој се предвидува јакнење на соработката во борбата против корупцијата, вклучувајќи ја нејзината поврзаност со организираниот криминал и перењето на пари, го задолжија Комитетот на Министри бргу да ги заврши работите на изработка на меѓународни правни инструменти, согласно Програмата за акција против корупцијата;

Имајќи ја во предвид Резолуцијата (97) 24 што се однесува на 20 Раководни Принципи за борба против корупцијата, усвоена на 6 ноември 1997 година од страна на Комитетот на Министри на 101- та сесија, ја истакнаа неопходноста од брзо изготвување на

меѓународните правни инструменти, во извршување на Програмата за акција против корупцијата;

Имајќи го во предвид усвојувањето во текот на 102-та сесија на Комитетот на Министри, од 4 мај 1998 година, на Резолуцијата(98) 7 со која се одобрува склучување Проширена Парцијална Спогодба за востановување "Група на Држави против Корупцијата-ГРЕКО", институција која има за цел да ја подобри способноста на нејзините членки за борба против корупцијата грижејќи се за спроведувањето на нивните обврски во овој домен.

Се сложија за следното:

ГЛАВА I Терминологија

Член 1- Терминологија

Дефиниции

1. Во смисла на оваа конвенција:

а. Изразот "јавен службеник" се интерпретира во врска со дефиницијата на "функционер", "јавен службеник", "министер", "градоначалник", или "судија" во националното право на Државата во која соодветното лице ја врши оваа функција и онака како таа е применета во нејзиното национално право;

б. Терминот "судија" подразбира јавни обвинители и лица кои вршат правосудни функции;

в. Во случај на гонење на јавен службеник од друга Држава, Државата која го спроведува гонењето може да го примени терминот јавен службеник само ако оваа дефиниција е компатибилна со нејзиното национално право;

г. "Правно лице" се однесува на секој орган кој го има овој статус во согласност со националното право, со исклучок на Државите или други јавни органи во вршењето на нивното исклучиво право на јавна власт и на меѓународните јавни организации.

ГЛАВА II МЕРКИ НА НАЦИОНАЛНО НИВО

Член 2 - Активна корупција на националните јавни службеници

Секоја Страна усвојува законски и други мерки кои се неопходни за утврдување на кривичното дело, согласно нејзиното домашно

право, кога делото било сторено намерно и тоа со предлагање, понудување или давање, директно или индиректно, незаслужена имотна корист, на некој од нејзините јавни службеници, за него самиот или за некој друг, да изврши или се воздржи од извршување на некое дело во рамки на вршењето на неговите функции.

Член 3 - Пасивна корупција на националните јавни службеници

Секоја Страна усвојува законски и други мерки кои се неопходни за утврдување на кривичното дело, согласно домашното право, кога делото било сторено намерно, за да некој од нејзините јавни службеници, побара или прими; директно или индиректно, незаслужена имотна корист за него самиот или за некој друг, или да го прими понуденото или ветеното за да изврши или да се воздржи од извршување на некое дело во рамки на вршењето на неговите функции.

Член 4 - Корупција на членовите на националните јавни институции

1. Секоја Страна усвојува законски и други мерки кои се неопходни за утврдување како кривично дело, согласно домашното право, на делата предвидени во членовите 2 и 3 кога тие се однесуваат на секое лице- член на било која национална јавна институција која врши законодавна или управна функција.

Член 5 - Корупција на странските јавни службеници

1. Секоја Страна усвојува законски и други мерки неопходни за утврдување како кривично дело, согласно домашното право, на делата предвидени во членовите 2 и 3 кога тие се однесуваат на јавен службеник на секоја друга Држава.

Член 6 - Корупција на членовите на странските јавни институции

1. Секоја Страна усвојува законски и други мерки кои се неопходни за утврдување како кривично дело, согласно домашното право, на делата предвидени во членовите 2 и 3 кога тие се однесуваат на некое лице член на било која јавна институција која врши законодавна или управна функција на некоја друга Држава.

Член 7 - Активна корупција во приватниот сектор

1. Секоја Страна усвојува законски и други мерки кои се неопходни за утврдување на кривичното дело, согласно домашното право,

кога делото било сторено намерно, со ветување или давање, директно или индиректно, во рамки на трговска дејност, незаслужена имотна корист на некое лице кое управува или работи за некој орган во приватниот сектор, за него или за друг за да тоа изврши или се воздржи од извршување на едно дело, со повреда на неговите задачи.

Член 8 - Пасивна корупција во приватниот сектор

1. Секоја Страна усвојува законски и други мерки кои се неопходни за утврдување на кривичното дело, согласно домашното право, кога делото било сторено намерно, во рамки на трговска дејност, на начин што некое лице кое управува или работи за некој орган во приватниот сектор ќе побара или ќе прими, директно или со посредство на трето лице, незаслужена имотна корист или ќе прими понуда или ветување, за него или за друг да изврши или се воздржи од извршување на едно дело со повреда на неговите задачи.

Член 9 - Корупција на меѓународните функционери

1. Секоја Страна усвојува законски и други мерки кои се неопходни за утврдување како кривично дело, согласно домашното право, на делата наведени во членовите 2 и 3 кога тие се однесуваат на секое лице кое има својство на функционер или службеник на меѓународна јавна организација на која Страната е членка, како и секое лице, кое се издвоило или не од таквата организација, кое врши функции кои одговараат на оние на споменатите функционери или службеници.

Член 10 - Корупција на членовите на меѓународните парламентарни собранија

1. Секоја Страна усвојува законски и други мерки кои се неопходни за утврдување како кривично дело, согласно домашното право, на делата предвидени во членот 4 кога тие се однесуваат на секое лице член на парламентарно собрание на меѓународна организација чиј член е Страната.

Член 11 - Корупција на судии и службеници во меѓународните судови

1. Секоја Страна усвојува законски и други мерки кои се неопходни за утврдување како кривично дело, согласно домашното право, на

делата предвидени во членовите 2 и 3 кога тие се однесуваат на лице кое врши правосудни функции во Меѓународен суд чија надлежност е прифатена од Страната или функционер во секретаријатот на таков Суд.

Член 12 - Вршење на влијание

1. Секоја Страна усвојува законски и други мерки кои се неопходни за утврдување на кривичното дело, согласно домашното право, кога делото било сторено намерно, со предлагање, нудење или давање директно или индиректно, незаслужена имотна корист по основ на награда на некого кој ќе изјави дека е способен да изврши влијание врз донесување на одлука од страна на некое од лицата наведени во членовите 2, 4 до 6 и 9 до 11, незаслужената имотна корист да биде или за него самиот или за некој друг, така што ќе го поттикне, да прими или да прифати понуда или ветување по основ на награда за споменатото влијание, кога влијанието ќе биде извршено или нема да биде извршено или кога претпоставеното влијание ќе го произведе или нема да го произведе очекуваниот резултат.

Член 13 - Перење на приходот од делото на корупција

1. Секоја Страна усвојува законски и други мерки кои се неопходни за утврдување како кривично дело, согласно домашното право, на делата споменати во Конвенцијата на Советот на Европа бр.141, во членот 6, став 1 и 2, под условите предвидени таму, кога главното кривично дело се состои од едно од делата утврдени врз основа на членовите 2 до 12 на оваа Конвенција, кога Страната не изразила резерва во поглед на овие дела, или овие дела не ги смета како тешки од аспект на соодветното законодавство за перење на парите.

Член 14 - Сметководствени дела

1. Секоја Страна усвојува законски и други мерки кои се неопходни за утврдување како кривично дело, кое подлежи на кривични санкции или на друг вид санкции, согласно нејзиното домашно право, кога тие се сторени со намера, делата или следните пропуштања, управени кон чинење, прикривање или преправање на делата набројани во членовите 2 до 12, кога Страната не изразила резерва:

а. да се направи или искористи една фактура или било кој друг документ или сметководна книга кои содржат лажни или некомплетни информации;

б. да се пропушти на недозволен начин да се прокнижи една уплата.

Член 15 - Дејства на учество

Секоја Страна усвојува законски и други мерки кои се неопходни за утврдување како кривично дело, согласно домашното право, на секој акт на соучество во едно од кривичните дела утврдени врз основа на оваа Конвенција.

Член 16 - Имунитет

Одредбите на оваа Конвенција не задираат во одредбите на некој договор, протокол или статут, ниту во нивните текстови за примена, што се однесуваат на имунитетот.

Член 17 - Надлежност

1. Секоја Страна усвојува законски и други мерки кои се неопходни за утврдување на нејзината надлежност која се однесува на кривичното дело утврдено согласно членовите 2 до 14 од оваа Конвенција, кога:

а. делото е сторено во целина или делумно на нејзината територија;

б. сторителот на делото е нејзин државјанин, нејзин јавен службеник или член на нејзина национална јавна институција;

в. делото се однесува на некој нејзин јавен службеник или член на нејзините национални јавни институции или на некое од лицата наведени во членовите 9 до 11, кој во исто време е и нејзин државјанин.

2. Секоја Страна може, во моментот на потпишувањето или депонирањето на нејзиниот инструмент за ратификација, прифаќање, одобрување или пристапување, со декларација упатена до Генералниот Секретар на Советот на Европа, да прецизира дека таа го користи правото да не ги примени или да ги примени само во случаите или под посебни услови, одредбите за надлежност утврдени во ставовите 1 б) и в) на овој член или било кој дел од овие ставови.

3. Кога едната од Страните ја искористила можноста да изрази резерва предвидена во ставот 2 на овој член, таа донесува мерки кои се неопходни за востановување на нејзината надлежност која се однесува на казнените одредби, утврдени врз основа на оваа Конвенција, кога веројатниот извршител на делото е присутен на нејзината територија и не може да биде екстрадиран кон другата Страна единствено врз основа на државјанство, по барање за екстрадиција.

4. Оваа Конвенција не го исклучува вршењето на некоја казнена надлежност од страна на една Страна, утврдена согласно нејзиното домашно право.

Член 18 - Одговорност на правните лица

1. Секоја Страна усвојува законски и други мерки кои се неопходни за да се обезбеди правните лица да можат да се сметаат за одговорни за делата на активна корупција, вршење влијание и перење на парите утврдени со оваа Конвенција, кога тие се извршени за нивна сметка од страна на некое физичко лице, кое постапувало било индивидуално било во својство на член на орган на правното лице, кое има функција на управување, врз следните основи:

- полномошно за претставување на правното лице, или
- овластување за донесување одлуки во име на правното лице, или
- овластување за вршење контрола кај правното лице,

како и учество на тоа физичко лице во својство на соучесник или подбучнувач во извршувањето на гореспомнатите дела.

2. Без оглед на случајот предвиден во ставот 1, секоја Страна презема мерки неопходни за обезбедување дека правното лице може да се смета за одговорно кога отсуството на надзор или контрола од страна на физичкото лице наведено во став 1 овозможило извршување на делото од страна на физичкото лице кое е под негова власт.

3. Одговорноста на правното лице врз основа на ставовите 1 и 2 не ги исклучува кривичните гонсња против физичките лица-извршители, подбучнувачи или соучесници на спомнатите дела во ставот 1.

Член 19 - Санкции и мерки

1. Имајќи ја во предвид тежината на кривичните дела утврдени врз основа на оваа Конвенција, секоја Страна предвидува, во поглед на делата утврдени во согласност со членовите 2 до 14, санкции и ефективни и сразмерни мерки, кога тие се извршени од страна на физички лица вклучувајќи и, санкции лишување од слобода за кои може да се бара екстрадиција.

2. Секоја Страна се обезбедува дека во случај на одговорност утврдена врз основа на членот 18 став 1 и 2, на правните лица ќе бидат применети ефикасни санкции, вклучувајќи ги и паричните казни.

3. Секоја Страна усвојува законски и други мерки кои се неопходни за да и овозможат конфискација или одземање на инструментите и приходот од делата утврдени врз основа на оваа Конвенција или на имотот чија вредност е соодветна на овој приход.

Член 20 - Специјализирани органи

Секоја Страна усвојува мерки кои се неопходни за да лицата или органите бидат специјализирани во борбата против корупцијата. Тие располагаат со неопходната независност во рамки на основните принципи на правниот систем на Страната договорничка, за да можат нивните функции да ги вршат ефикасно и ослободени од секаков недозволен притисок. Страните се грижат персоналот на наведените органи да биде обучен а тие да располагаат со финансиски средства сообразени со функциите што ги вршат.

Член 21 - Соработка помеѓу националните органи

Секоја Страна усвојува соодветни мерки кои се неопходни за да се обезбеди јавните органи како и јавните службеници да соработуваат, во согласност со националното право, со органите задолжени за спроведување на истраги и гонења за кривичните дела:

а. информирајќи ги соодветните органи, на нивна иницијатива, ако постојат доволно причини за да се смета дека е извршено едно од кривичните дела утврдени врз основа на членовите 2 -до 14, или

б. доставувајќи им ги на соодветните органи сите неопходни информации, на нивно барање.

Член 22 - Заштита на соработниците на правдата и на сведоците

Секоја Страна усвојува законски и други мерки кои се неопходни за обезбедување ефикасна заштита, а кои се применуваат на:

- лицата кои доставуваат информации кои се однесуваат на кривичните дела утврдени врз основа на членовите 2 до 14 или кои соработуваат на друг начин со органите задолжени за спроведување истрага и гонење;

- сведоците кои даваат изјави кои се однесуваат на тие дела.

Член 23 - Мерки со кои се олеснува прибирањето на доказите и конфискацијата на приходот

1. Секоја Страна усвојува законски и други мерки, вклучувајќи ги и оние кои овозможуваат користење на техниките на специјални истражувања согласно националното законодавство, кои се неопходни за олеснување на прибирање на соодветните докази за кривичните дела утврдени врз основа на членовите 2 до 14 и кои овозможуваат идентификување, истражување, зачувување и заплена на инструментите и приходот од корупцијата или имотот чија вредност е соодветна на тој приход, подобен да биде предмет на мерките од ставот 3 на членот 19 на оваа Конвенција.

2. Секоја Страна усвојува законски и други мерки кои се неопходни за да нејзините судови или други надлежни органи бидат овластени да наредат соопштување или заплена на банкарските или трговските досиеја, со цел да се спроведат мерките утврдени во ставот 1 на овој член.

3. Банкарската тајна не претставува пречка за мерките дефинирани во ставовите 1 и 2 од овој член.

ГЛАВА III

СЛЕДЕЊЕ НА СПРОВЕДУВАЊЕТО

Член 24 - Следење

Групата на Држави против корупцијата (ГРЕКО) го обезбедува спроведувањето на оваа Конвенција од Страните Договорнички.

ГЛАВА IV

МЕЃУНАРОДНА СОРАБОТКА

Член 25 - Основни принципи и мерки кои се применуваат во меѓународната соработка

1. Страните соработуваат меѓусебно, во согласност со одредбите на соодветните инструменти за меѓународна соработка во кривичната материја, или со спогодбите утврдени врз основа на воедначени и реципрочни законски прописи и на нивното национално право, колку што е можно пошироко, со цел за спроведување истраги и постапки кои се однесуваат на кривичните дела кои спаѓаат во доменот на примената на оваа Конвенција.
2. Кога ниту еден од меѓународните документи или спогодби наведени во претходниот став 1 не е во сила помеѓу Страните, се применуваат членовите 26 до 31 од оваа Глава.
3. Членовите 26 до 31 од оваа Глава се применуваат и тогаш кога тие се поповолни одошто одредбите на меѓународните инструменти или спогодби наведени во претходниот став 1.

Член 26 - Взаемна помош

1. Страните се согласни за пружање што е можно поширока взаемна помош за неодољно постапување по жалбите од страна на органите овластени, врз основа на нивните национални закони, да спроведуваат истраги и гонења за кривичните дела кои спаѓаат во доменот на примената на оваа Конвенција.
2. Взаемната помош во смисла на ставот 1 од овој член може да биде одбиена ако замолената страна смета дека со прифаќањето на барањето би можело да се наштети на нејзините битни интереси, националниот суверенитет, националната безбедност или јавниот ред.
3. Страните не можат да се повикаат на банкарската тајна за да го оправдаат нивното одбивање на било кое дејство предвидено во оваа глава. Кога нејзиното внатрешно право тоа го бара, едната Страна може да наложи барањето за соработка кое содржи откривање на банкарска тајна да биде одобрено, било од страна на судија, било од друг правосуден орган, вклучувајќи го и јавното обвинителство, односно органи кои работат во материјата за кривични дела.

Член 27 - Екстрадиција

1. Кривичните дела кои спаѓаат во доменот на примената на оваа Конвенција се сметаат како вклучени во секој договор за екстрадиција кој е во сила помеѓу Страните како дела за кои може да се изврши екстрадиција. Страните се обврзуваат овие дела да бидат вклучени во секој договор за екстрадиција што тие го склучиле за да врз основа на него може да се изврши екстрадицијата.

2. Кога едната Страна која за извршување на екстрадиција бара постоење на договор, прими барање за екстрадиција од Страна со која нема склучено таков договор, таа може оваа Конвенција да ја смета како законска основа за екстрадиција за сите дела утврдени согласно оваа Конвенција.

3. Страните кои за извршување на екстрадиција не бараат постоење на договор, ги признаваат делата утврдени согласно оваа Конвенција како дела за кои може да се изврши екстрадиција.

4. Екстрадицијата зависи од условите предвидени во правото на замолената Страна или од договорите за екстрадиција кои се применуваат, вклучувајќи ги и причините поради кои замолената Страна може да одбие екстрадиција.

5. Ако екстрадицијата која е барана за дело утврдено согласно оваа Конвенција биде одбиена само врз основа на државјанството на лицето кое е предмет на барањето, или затоа што замолената Страна се смета за надлежна за овој случај, замолената Страна го предава предметот на надлежност на своите органи заради гонење, ако другите одредби биле договорени со Страната молител, и ја информира навремено за конечните резултати.

Член 28 - Доброволни информации

Без да наштети на нејзините истраги и постапки, едната Страна може, без претходно барање, да достави до другата Страна информации ако таа цени дека објавувањето на тие информации ќе и помогне на Страната корисник да започне или да ги забрза истражувањата и гонењата за делата утврдени врз основа на оваа Конвенција, или да поднесе барање до таа Страна во смисла на оваа глава.

Член 29 - Централен орган

1. Страните определуваат еден централен орган, или, по потреба, повеќе централни органи, задолжен (и) да испраќаат барања, формулирани врз основа на оваа глава, на нив да одговараат, да ги извршуваат или да ги испраќаат до органите кои се надлежни за нивно извршување.

2. Секоја Страна ги доставува до Генералниот Секретар на Советот на Европа, во моментот на потпишувањето или во моментот на депонирањето на нејзиниот инструмент за ратификација, прифаќање, одобрување или пристапување, називот и адресата на органот определен со примена на ставот 1 на овој член.

Член 30 - Директна кореспонденција

1. Централните органи комуницираат меѓусебно.

2. Во случај на итност, барањата за меѓународна правна помош или известувањата во врска со тоа можат да бидат испратени директно од правосудните органи, вклучувајќи го и јавното обвинителство на Страната молител до тие органи на замолената Страна. Во таков случај, едно копие треба истовремено да биде испратено до централниот орган на замолената Страна со посредство на централниот орган на Страната молител.

3. Секое барање или известување формулирано со примена на ставовите 1 и 2 на овој член може да биде доставено со посредство на Меѓународната организација на кривичната полиција (Интерпол).

4. Ако едно барање е поднесено врз основа на ставот 2 на овој член и ако органот на кого му е доставено не е надлежен за одлучување по него, тој го препраќа до надлежниот орган на неговата земја и директно ја информира Страната молител.

5. Барањата или известувањата, поднесени врз основа на ставот 2 на овој член, кои не содржат принудни мерки, можат да бидат испратени директно од надлежниот орган на Страната молител до надлежниот орган на замолената Страна.

6. Секоја Страна може, во моментот на потпишувањето или депонирањето на нејзиниот инструмент за ратификација, прифаќање, одобрување или пристапување, да го информира

Генералниот Секретар на Советот на Европа дека, со цел за постигнување ефикасност, барањата формулирани во согласност со овој член треба да бидат доставени до нејзиниот централен орган.

Член 31 - Информирање

Замолената Страна без одлагање ја информира Страната молител за постапувањето по барањето формулирано врз основа на оваа глава и за конечниот резултат од одлучувањето по барањето. Замолената страна без одлагање ја информира Страната молител и за сите околности поради кои извршувањето на бараните мерки било невозможно или значително одложено.

ГЛАВА IV

ЗАВРШНИ ОДРЕДБИ

Член 32 - Потпишување и влегување во сила

1. Оваа Конвенција е отворена за потпишување од Државите членки на Советот на Европа и Државите кои не се членки кои учествувале во нејзиното изготвување. Овие Држави можат да ја изразат нивната согласност да се обврзат со:

а. потпишување без резерва за ратификација, прифаќање или одобрување; или

б. потпишување, со резерва за ратификација, прифаќање или одобрување, проследено со ратификација, прифаќање или одобрување.

2. Инструментите за ратификација, прифаќање или одобрување му се доставуваат на Генералниот Секретар на Советот на Европа.

3. Оваа Конвенција влегува во сила првиот ден од месецот по истекот на период од три месеци по датумот на кој (14) Држави ќе ја дадат нивната согласност дека ја прифаќаат Конвенцијата, во согласност со одредбите од ставот 1. Државата која во моментот на ратификацијата на оваа Конвенција не е членка на Групата на Држави против корупцијата (ГРЕКО) автоматски станува членка на денот на влегување во сила на оваа Конвенција.

4. За секоја Држава потписничка која подоцна ќе ја даде својата согласност дека ја прифаќа Конвенцијата, таа влегува во сила

првиот ден од месецот по истекот на период од три месеци по датумот на изразување на нејзината согласност за прифаќање на Конвенцијата во согласност со одредбите од ставот 1. Државата потписничка која во моментот на ратификација не е членка на Групата на Држави против корупцијата (ГРЕКО), автоматски станува членка на денот на влегување во сила на оваа Конвенција.

Член 33 - Пристапување кон Конвенцијата

1. По влегувањето во сила на оваа Конвенција, Комитетот на Министри на Советот на Европа може, откако ќе ги консултира Државите договорнички на Конвенцијата, да ја покани Европската Заедница како и секоја Држава која не е членка на Советот и која не учествувала во нејзиното изготвување, да пристапи кон Конвенцијата со одлука донесена со мнозинството предвидено во членот 20. д од Статутот на Советот на Европа и со едногласна одлука на претставниците на Државите договорнички кои имаат право да заседаваат во Комитетот на Министри.

2. За Европската Заедница и за секоја Држава која пристапува, Конвенцијата, Конвенцијата влегува во сила првиот ден од месецот по истекот на период од три месеци по датумот на депонирањето на инструментот за пристапување кај Генералниот Секретар на Советот на Европа. Европската Заедница и секоја Држава која пристапила автоматски стануваат членки на ГРЕКО, ако тие тоа не се во моментот на пристапувањето, на денот на влегувањето во сила на оваа Конвенција.

Член 34 - Територијална примена

1. Секоја Држава може, во моментот на потпишувањето или во моментот на депонирањето на нејзиниот инструмент за ратификација, прифаќање, одобрување или пристапување, да ја определи територијата или териториите на кои ќе се применува оваа Конвенција.

2. Секоја Држава може, во секое време подоцна, со декларација упатена до Генералниот Секретар на Советот на Европа, да ја прошири примената на оваа Конвенција на било која друга територија определена во декларацијата. Во поглед на оваа територија Конвенцијата влегува во сила првиот ден од месецот по истекот на период од три месеци по датумот на приемот на наведената декларација од страна на Генералниот Секретар.

3. Секоја декларација направена врз основа на двата претходни става може да биде повлечена, по однос секоја територија

определена во оваа декларација, со нотификација упатена до Генералниот Секретар на Советот на Европа. Повлекувањето започнува да важи првиот ден од месецот по истекот на период од три месеци по датумот на приемот на спомнатата нотификација од страна на Генералниот Секретар.

Член 35 - Односи со другите конвенции и договори

1. Оваа Конвенција не влијае на правата и обврските кои произлегуваат од мултилатералните меѓународни конвенции во однос на посебните прашања.
2. Страните на Конвенцијата меѓусебно можат да склучат билатерални и мултилатерални договори кои се однесуваат на прашањата регулирани со оваа Конвенција, со цел за комплетирање или утврдување на нејзините одредби или за олеснување на примената на принципите содржани во неа.
3. Кога две или повеќе Страни веќе склучиле договор или спогодба за одреден предмет содржан во Конвенцијата, или кога тие меѓусебно на друг начин воспоставиле врски во однос на овој предмет, тие имаат можност да го применат тој договор или спогодба наместо оваа Конвенција, ако тоа ја олеснува меѓународната соработка.

Член 36 - Изјави

Секоја Држава може, во моментот на потпишувањето или во моментот на депонирањето на нејзиниот инструмент за ратификација, прифаќање, одобрување или пристапување да изјави дека ќе ги утврди како кривични дела активната и пасивната корупција на странските јавни службеници во смисла на член 5, на меѓународните функционери во смисла на член 9 или на судиите и на службениците во меѓународните судови во смисла на член 11, само доколку јавниот службеник или судијата извршил или се воздржал од извршување дело, со повреда на неговите службени задачи.

Член 37 - Резерви

1. Секоја Држава може, во моментот на потпишувањето или во моментот на депонирањето на нејзиниот инструмент за ратификација, прифаќање, одобрување или пристапување, да изјави дека нема да ги утврди како кривични дела согласно нејзиното домашно право, во целина или поединечно, делата

предвидени во членовите 4,6 до 8, 10 и 12 или делата на пасивна корупција предвидени во членот 5.

2. Секоја Држава може, во моментот на потпишувањето или во моментот на депонирањето на нејзиниот инструмент за ратификација, прифаќање, одобрување или пристапување, да изјави дека ќе ја искористи резервата утврдена во член 17, став 2.

3. Секоја Држава може, во моментот на потпишувањето или во моментот на депонирањето на нејзиниот инструмент за ратификација, прифаќање, одобрување или пристапување, да изјави дека може да го одбие барањето за правна помош согласно членот 26, став 1, ако барањето се однесува на дело за кое замолената Страна смета дека е политичко дело.

4. Државата не може, со примена на ставовите 1,2 и 3 од овој член, да изрази повеќе од пет резерви на одредбите споменати во овие ставови. Ниедна друга резерва не може да биде прифатена. Резервите од ист вид кои се однесуваат на членовите 4,6 и 10 ќе се сметаат како една единствена резерва.

Член 38 - Важност и испитување на изјавите и резервите

1. Изјавите предвидени во членот 36 и резервите предвидени во членот 37 важат три години сметајќи од првиот ден по влегувањето во сила на Конвенцијата за соодветните Држави. Меѓутоа, овие резерви можат да бидат обновени за периоди со исто траење.

2. Дванаесет месеци пред истекот на изјавата или резервата, Генералниот Секретар на Советот на Европа ја информира соодветната Држава за овој истек. Три месеци пред датумот на истекот, Државата му ја соопштува на Генералниот Секретар нејзината намера да ја задржи, измени или повлече изјавата или резервата. Во спротивен случај, Генералниот Секретар ќе ја информира таа Држава дека нејзината изјава или резерва автоматски се продолжува за период од шест месеци. Ако соодветната Држава не ја соопшти одлуката да ги задржи или измени нејзините резерви пред истекот на овој период, резервата или резервите паѓаат.

3. Кога една Страна даде изјава или резерва согласно членовите 36 и 37, таа доставува, пред нејзиното обновување или врз основа на барање, објаснувања до ГРЕКО за причините за нејзиното задржување.

Член 39 - Амандмани

1. Секоја Страна може да предложи амандмани на оваа Конвенција, а Генералниот Секретар на Советот на Европа ќе го достави секој предлог до Државите членки на Советот на Европа и до секоја Држава која не е членка и која пристапила или била повикана да пристапи кон оваа Конвенција согласно одредбите на членот 33.

2. Секој амандман предложен од едната Страна се доставува до Европскиот Комитет за кривични проблеми, кој мислењето по предложениот амандман го поднесува до Комитетот на Министри.

3. Комитетот на Министри го разгледува предложениот амандман и мислењето на Европскиот Комитет за кривични проблеми и, после консултацијата со Државите кои не се членки и се Страни на Конвенцијата, може да го прифати амандманот.

4. Текстот на секој амандман прифатен од Комитетот на Министри согласно ставот 3 на овој член се доставува до Страните за прифаќање.

5. Секој амандман прифатен согласно ставот 3 на овој член влегува во сила третиот ден откако сите Страни ќе го информираат Генералниот Секретар дека го прифатиле.

Член 40 - Уредување на разидувањата

1. Европскиот Комитет за кривични проблеми на Советот на Европа е задолжен за информирање за толкувањето и примената на оваа Конвенција.

2. Во случај на разидување помеѓу Страните за толкувањето или примената на оваа Конвенција, Страните прават напори да изнајдат решение за разликите по пат на преговори или друго мирољубиво средство по нивни избор, вклучувајќи и изнесување на разидувањето на Европскиот Комитет за кривични проблеми, на некој арбитражен суд кој донесува решенија кои се задолжителни за разидените Страни, или на Меѓународниот суд на Правдата, според заедничка согласност помеѓу соодветните Страни.

Член 41 - Откажување

1. Секоја Страна може, во секое време, да ја откаже оваа Конвенција, упатувајќи соопштение до Генералниот Секретар на Советот на Европа.

2. Откажувањето влегува во сила првиот ден од месецот по истекот на период од три месеци од датумот на приемот на соопштението од страна на Генералниот Секретар.

Член 42 - Нотификација

Генералниот Секретар на Советот на Европа ги известува Државите членки на Советот на Европа и секоја Држава која пристапила кон оваа Конвенција за :

- а. секое потпишување;
- б. депонирањето на секој инструмент за ратификација, прифаќање, одобрување или пристапување;
- в. секој датум на влегување во сила на оваа Конвенција согласно нејзините членови 32 и 33;
- г. секоја изјава или резерва во согласност со членот 36 или членот 37.
- д. секој друг акт, нотификација или соопштување кое се однесува на оваа Конвенција.

Врз основа на тоа, долупотпишаните, прописно овластени за таа цел, ја потпишаа оваа Конвенција.

Направено во Стразбур, на 27 јануари 1999 година, на француски и англиски јазик, со тоа што двата текста се еднакво веродостојни, во еден единствен примерок што ќе биде депониран во архивите на Советот на Европа. Генералниот Секретар на Советот на Европа ќе им достави за верено копие на секоја Држава членка на Советот на Европа, на Државите кои не се членки кои учествувале во изготвувањето на Конвенцијата и на секоја Држава поканета да и пристапи.

Член 3

Овој закон влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во "Службен весник на Република Македонија".

ВЕЖБА БР.17

Врз основа на прилогот одговорете:

1. Кои мерки ги предвидува Конвенцијата за имплементирање на национално ниво?
2. Кои органи можат да се јават како сторители на делото корупција, согласно Конвенцијата?
3. Што е активна, а што пасивна корупција во приватниот сектор?

4. Што се подразбира под „вршење на влијание“?
5. Како се третира перењето приходи добиени од делото корупција?
6. Како Конвенцијата ја уредува надлежноста?
7. Што се подразбира под „специјализирани органи“?
8. Како Конвенцијата ја уредува меѓународната помош?
9. Кои се сличности а кои се разликите со Конвенцијата на ООН против корупција?

1.2 НАЦИОНАЛНА БОРБА ПРОТИВ КОРУПЦИЈАТА?

Анализирајте ги издвоените одредби од Законот за спречување на корупцијата.²⁶

ЗАКОН ЗА СПРЕЧУВАЊЕ НА КОРУПЦИЈАТА

Цел на законот

Член 1

(1) Со овој закон се уредуваат мерките и активностите за спречување на корупцијата во вршењето на власта, јавните овластувања, службената должност и политиката, мерките и активностите за спречување на судирот на интереси, мерките и активностите за спречување на корупцијата при вршењето работи од јавен интерес на правните лица сврзани со остварувањето на јавните овластувања, како и мерките и активностите за спречување на корупцијата во трговските друштва.

(1) За примена на мерките и активностите од став 1 на овој член се основа Државна комисија за спречување на корупцијата (во натамошниот текст: Државна комисија).

Дефиниција на корупцијата

Член 1-а

(2) Под корупција, во смисла на овој закон, се подразбира искористување на функцијата, јавното овластување, службената должност и положба за остварување на каква и да било корист за себе или за друг.

Начело на законитост

Член 2

(1) Секој е должен во вршењето на функцијата, јавните овластувања, службената должност и положба, да постапува во согласност со Уставот и со законите.

(2) Никој не смее да ја користи функцијата, јавното овластување, службената должност и положба за извршување или пропуштање на дејствие, што според закон не смее, односно мора да го изврши, ниту да го подреди извршувањето на законито дејствие на својот личен интерес, ниту на интересот на друго лице.

(3) Никој не може да биде повикан на одговорност за корупција освен во случаите и условите предвидени со овој закон, со Кривичниот законик и друг закон и во постапка пропишана со закон.

Начело на доверба

Член 3

(1) Секој е должен во вршењето на функцијата, јавното овластување, службената должност и положба да постапува совесно, стручно, одговорно, ефикасно и непристрасно.

²⁶Закон за спречување на корупцијата, „Сл. весник на Република Македонија“ бр. 28/02, 46/04, 126/06, Одлука на Уставен суд од 10.01.2007, 10/08, 161/08, 145/10, 97/15 и 148/15.

(2) Никој не смее, вршењето на функцијата, јавните овластувања, службените должности и положба, како и работите од јавен интерес, да ги користи за остварување на лични цели.

Начело на еднаквост

Член 4

(1) Секој има право на еднаков пристап кон вршењето на работи од јавен интерес и еднакво постапување од страна на носителите на власта, лицата кои вршат јавни овластувања, службени должности и положба. (2) Секој има право на слободно настапување на пазарот и на слободен натпревар, без страв дека може да биде жртва на монополско или дискриминаторско однесување. (3) Секој има право да спречи или да пријави постапка што претставува користење на функцијата, јавните овластувања, службената должност и положба, со која се остварува лична корист или му се нанесува штета на друг, без да трпи какви и да било последици.

Начело на јавност

Член 5

(1) Вршењето на власта, јавните овластувања, службената должност и положба, како и работите од јавен интерес се јавни и подложни на јавна контрола. (2) Никој не може да се повика на примена на закон или друг пропис со кој ќе се ограничи или исклучи јавноста за да се прикрие искористувањето на функцијата, јавните овластувања, службената должност и положба за остварување корист, погодност или предност за себе или за друг.

Начело на одговорност

Член 5-а

(1) Секој кој е оштетен со дело на корупција има право да бара надомест на штета, вистинска штета и изгубена добивка, според принципите на солидарна одговорност од страна на сторителот на корупцијата, како и од правното лице во кое сторителот вршел функција или должност во времето на извршување на делото.

(2) Правото од ставот (1) на овој член, може да се оствари кога делото на корупција е утврдено со правосилна судска одлука.

II. СПРЕЧУВАЊЕ НА КОРУПЦИЈАТА ВО ПОЛИТИКАТА

Финансирање на политички партии, синдикати и здруженија на граѓани и фондации

Член 8

(1) Финансирањето на работата и активностите на политичка партија, синдикат или здружение на граѓани и фондација е јавно и се врши согласно со закон. (2) Финансирањето на работата и активностите на странските и меѓународните невладини организации во Република Македонија е јавна.

Забрана за користење буџетски средства

Член 10

За финансирање на активност на политичка партија, синдикат или здружение на граѓани не можат да се вршат никакви исплати од буџетски средства на Република Македонија, од буџетите на единиците на локалната самоуправа, од јавните фондови или од средства на јавни претпријатија, од јавна установа, и други правни лица што располагаат со државен капитал, освен кога исплатите се вршат врз основа на закон.

Забрана за нови инвестиции и вонредни исплати

Член 11

(1) Од донесувањето на одлуката за распишување на избори, па се до завршувањето на изборот за претседател на Република Македонија, за пратеници во Собранието на

Република Македонија, како и за избор на градоначалник или членови на советот на општините и на градот Скопје не можат да се користат буџетски средства на Република Македонија, средства од буџетите на општините и градот Скопје, од јавни фондови и средства на јавни претпријатија и јавни установи или правни лица што располагаат со државен капитал, освен ако тоа поинаку не е утврдено со закон со кој се уредува финансирањето на изборните кампањи на политичките партии.

(2) Од денот на донесувањето на Одлуката за распишување на избори до завршувањето на изборот на претседател на Република Македонија, пратеници во Собранието на Република Македонија и изборот на Владата на Република Македонија, согласно со резултатите од изборите, како и од денот на донесувањето на Одлуката за распишување на избори па до завршувањето на изборите за избор на градоначалник или членови на советот, односно до конституирањето на советот на општините и на градот Скопје, не може да започне изградба со средства од буџетот или од јавни фондови, или со средства на јавни претпријатија или други правни лица што располагаат со државен капитал на нови објекти во инфраструктурата, како патишта, водоводи, далноводи, канализација и други објекти, или на објекти за општествени дејности - училишта, градинки и други објекти, освен ако за таа намена претходно се обезбедени средства од буџетот, односно се работи за реализација на програма донесена врз основа на закон во тековната година. (3) Од денот на донесувањето на Одлуката за распишување на избори до завршувањето на изборот на претседател на Република Македонија, пратеници во Собранието на Република Македонија и изборот на Владата на Република Македонија согласно со резултатите од изборите, како и од денот на донесувањето на Одлуката за распишување на избори, па до завршувањето на изборите за избор на градоначалник или членови на советот, односно до конституирањето на советот на општините и на градот Скопје, не може да се врши никаква вонредна исплата на плати, пензии, социјална помош или други исплати од буџетски средства или средства од јавните фондови, ниту да се отуѓува државен капитал ниту да се потпишуваат колективни договори.

Забрана за користење противправни и анонимни извори на финансирање

Член 13

(1) Политичка партија или кандидат на изборите не смеат да прибираат и користат противправни и анонимни извори на финансирање.

(2) Ако се појави сомневање дека политичка партија или кандидат на изборите користеле противправни и анонимни извори на финансирање, Државната комисија ќе побара од надлежните органи да извршат проверка на приливот и користењето на средствата.

(3) Проверката на приливот на средства или други исплати преку банка, по барање на Државната комисија, не претставува повреда на банкарска тајна.

Поткупување на избирачите

Член 14

(1) Давањето или ветувањето подарок, или друга корист за себе или за друг, на избирач при избори или гласање на референдум, за да гласа или да не гласа, или да гласа за определен кандидат или определена одлука, се смета за поткуп при избори и гласање.

(2) Доколку Државната комисија дознае или има основи за сомневање за дејствија од ставот (1) на овој член, за тоа писмено ќе го извести надлежниот јавен обвинител.

(3) Јавниот обвинител во рок од 30 дена од денот на приемот на известувањето од ставот (2) на овој член ја известуваат Државната комисија за преземените мерки и активности во рамките на своите надлежности.

Влијание при избор, именувања и разрешување на раководни места

Член 16

(1) Политичка партија или лице што истапува во име на политичка партија не смее да

врши притисок при избор или именување, или разрешување на лице на службена, раководна или друга функција или должност, освен во случаите во кои со закон е определена надлежност на Претседателот на Републиката, Собранието и Владата на Република Македонија, или органите на единиците на локалната самоуправа да вршат избор, именување, или да даваат мислење или согласност.

(2) Лице што е разрешено спротивно на закон под притисок на политичка партија, како и кандидат за избор или именување што е оштетен со избор или именување извршено под таков притисок, може пред надлежен суд со тужба да побара поништување на актот за избор, именување, односно разрешување.

(3) Тужбата од став 2 на овој член се поднесува во рок од 30 дена од донесувањето на актот за избор, именување или разрешување, односно од моментот на дознавањето дека е тоа извршено под притисок на политичка партија, спротивно на закон, но не по истекот од една година од денот на донесувањето на актот. Постапката е итна и се води според одредбите на Законот за парнична постапка.

Член 16-а

(1) Политичка партија или лице кое истапува во име на политичка партија не смее да врши влијание при вработување, распоредување и престанување на работен однос на службено лице.

(2) Одлуката за вработување, распоредување и престанување на работниот однос мора да биде образложена и заснована на критериуми засновани на закон.

(3) Државната комисија може од надлежниот орган да бара преиспитување или поништување на одлуката донесена спротивно на ставовите (1) и (2) од овој член.

(4) Органот кој ја донел одлуката од ставот (2) на овој член е должен да постапи по барањето на Државната комисија во рок од 30 дена од денот на приемот на барањето.

III. СПРЕЧУВАЊЕ НА КОРУПЦИЈАТА ВО ВРШЕЊЕТО ЈАВНИ ОВЛАСТУВАЊА

Забрана за вршење на други дејности

Член 21

(1) Избран или именуван функционер за време на траењето на мандатот не може да врши никаква друга функција, должност или дејност што е неспоива со неговата функција.

(2) Службено лице не може да врши никаква друга дејност поврзана со остварување профит и што е неспојлива со неговата службена должност. Други работи и дејности, службеното лице може да врши само по претходно одобрение од функционерот кој раководи со органот.

(3) Одговорно лице во јавно претпријатие или во друго правно лице што располага со државен капитал не може да врши никаква друга дејност со која му се нанесува штета на државниот капитал. (4) Избран или именуван функционер или службено лице не може истовремено да врши функција на одговорно лице или член на орган на управување во јавно претпријатие, јавна установа или друго правно лице кое располага со државен капитал во случај на избор или именување, или стекнување својство на службено лице, му престанува поранешната функција. (5) Избран или именуван функционер, службено лице и одговорно лице во јавно претпријатие или друго правно лице што располага со државен капитал не може да врши функција на член на управен одбор или на друг орган на управување во трговско друштво или во друго правно лице што се занимава со дејност со која се остварува профит.

Вршење дејност по престанувањето на функцијата

Член 27

„Избран или именуван функционер, како и друго службено лице или одговорно лице во јавно претпријатие, јавна установа или друго правно лице што располага со државен капитал, што во рок од три години од денот на престанувањето на функцијата, односно должност ќе основа трговско друштво или ќе започне да се занимава со дејност со која се остварува профит во областа во која работел, е должно во рок од 30

дена за тоа да ја извести Државната комисија.“

Забрана на влијание за вработување блиски роднини

Член 29

(1) Избран или именуван функционерот не смее да врши влијание за вработување или унапредување на член на неговото семејство во органот во кој е избран или именуван, или во друг државен орган или Јавно претпријатие јавна установа или друго правно лице што располага со државен капитал врз кое врши надзор органот во кој функционерот е избран или именуван. (2) Избран или именуван функционер, службено лице и одговорно лице во Јавно претпријатие и друго правно лице што располага со државен капитал е должно да ја извести Државната комисија за секој избор, именување или вработување унапредување на член на неговото семејство во државен орган, орган на локалната самоуправа, Јавно претпријатие или друго правно лице што располага со државен капитал, во рок од десет дена по извршениот избор, именување, унапредување или вработување.

Забрана за примање подароци

Член 30

Избран или именуван функционер, службено лице и одговорно лице во јавно претпријатие или друго правно лице што располага со државен капитал не смее да прима лични подароци или ветување за подарок, освен пригодни подароци, како книги, сувенири и слични предмети од помала вредност.

Злоупотреба на службени податоци

Член 31

(1) Избран или именуван функционер, службено лице или одговорно лице во јавно претпријатие не смее да ги користи информациите со кои располага за остварување корист за себе или за друг.

(2) Обврската од став 1 на овој член останува во рок од три години од денот на престанувањето на функцијата, односно должноста, освен ако со закон не е определено поинаку.

(3) Лицето од став 1 на овој член не смее да држи во тајност податоци, што според овој или друг закон мораат да бидат објавени или да бара пристап кон податоци за кои знае дека не е овластен да ги добие, или да се однесува несовесно кон чувањето на податоците што претставуваат тајна.

Обврска за пријавување на имот

Член 33

(1) Избран или именуван функционер, одговорно лице во јавно претпријатие, јавна установа или друго правно лице кое располага со државен капитал, при изборот или именувањето, а најдоцна во рок од 30 дена од денот на изборот или именувањето, пополнува анкетен лист со детален попис на недвижен имот, подвижни предмети од поголема вредност, хартии од вредност и побарувања и долгови, како и друг имот што е во негова сопственост, или сопственост на членовите на неговото семејство, со наведување на основот на стекнување на пријавениот имот и депонира заверена изјава од нотар за откажување од заштита на банкарска тајна во однос на сите сметки во домашни и странски банки. (2) Лицето од ставот (1) на овој член има обврска да пополни анкетен лист во рок од 30 дена по престанувањето на функцијата. (3) Лицето од ставот (1) на овој член кое во рок од 30 дена по престанувањето на функцијата е избрано или именувано на иста или на друга функција е должно да ја извести Државната комисија за новиот избор или именување, а анкетниот лист од ставот (2) на овој член ќе се смета за анкетен лист доставен во рокот од ставот (1) на овој член. (4) Лицето од ставот (1) на овој член, анкетните листови од ставовите (1) и (2) на овој член и изјавата од ставот (1) на овој член ги

доставува до Државната комисија и Управата за јавни приходи."

IV. СПРЕЧУВАЊЕ НА СУДИР НА ИНТЕРЕСИ **Основни обврски во вршењето на службата**

Член 37

(1) Избран или именуван функционер, службено лице и одговорно лице во јавно претпријатие јавна установа и друго правно лице што располага со државен капитал е должно вршењето на својата функција или должност да го подреди на начелата на законитост, ефикасност, доверба, независност, автономност, чесност и професионалност.

(2) Лицата од став 1 на овој член се должни во вршењето на својата функција или должност да постапуваат совесно, стручно, непристрасно без дискриминација или повластување на кого било, со целосно почитување на човековите права и слободи и човековото достоинство и без никаков личен интерес.

Судир меѓу личниот и општиот интерес

Член 38

(1) Во случај на судир меѓу личниот и општиот интерес избран или именуван функционер, службено лице и одговорно лице во јавно претпријатие или друго правно лице што располага со државен капитал е должно да постапи според општиот интерес.

(2) Судир меѓу личниот и општиот интерес постои кога со вршењето на определено службено или друго дејствие се засега во материјалните или другите интереси на лицето од став 1 на овој член или во интересите на членови на неговото семејство.

Непријавување на казниво дело

Член 41

Избран или именуван функционер, како и друго службено лице и одговорно лице во јавно претпријатие, јавна установа и друго правно лице што располага со државен капитал е должно да го пријави секое казниво дело поврзано со корупција, како и секоја повреда на одредбите од овој закон, за кои дознало во вршењето на својата должност.

Забрана за вршење влијание врз друг

Член 42

(1) Избран или именуван функционер, како и друго службено лице или одговорно лице во јавно претпријатие, јавна установа и друго правно лице што располага со државен капитал не смее да ја користи својата положба вршејќи влијание врз друго лице во државен орган, јавно претпријатие, јавна установа или друго правно лице, за тоа да донесе или да не донесе определена одлука, да стори нешто, да пропушти или да трпи, заради остварување корист, погодност или предност за себе или друг.

(2) Лицето од став 1 на овој член не може да учествува како посредник или застапник во комерцијални и други зделки меѓу правни лица или граѓани. (3) Секој граѓанин е должен да ја извести Државната комисија за повредата на одредбите од ставовите 1 и 2 на овој член.

Понуда на поткуп

Член 44

Избран или именуван функционер, како и друго службено лице и одговорно лице во јавно претпријатие, јавна установа или друго правно лице што располага со државен капитал на кое му е понуден поткуп, должно е да преземе мерки на идентификација на понудувачот и да го пријави на надлежен орган.

ВЕЖБА БР.18

Во групи, обидете се да ги објасните:

- *Целите на Законот*
- *Материјата која ја уредува*
- *Сличностите и разликите со погоре обработените Конвенции.*

Анализирајте ги издвоените одредби од Законот судир на интереси.²⁷

ЗАКОН ЗА СПРЕЧУВАЊЕ НА СУДИР НА ИНТЕРЕСИ

I. ОПШТИОДРЕДБИ

Член 1

(1) Со овој закон се дефинира судирот на интереси, постапувањето во случај на судир на интереси, мерките за спречување на судирот на интереси во вршењето на власта и во доверени јавни овластувања од страна на службени лица што вршат јавни овластувања.

(2) За примената на овој закон надлежна е Државната комисија за спречување на корупцијата (во натамошниот текст: Државната комисија).

Член 2

Целта на овој закон е да се обезбеди спречување на злоупотребата на власта и доверените јавни овластувања на службеното лице за остварување на лични или користољубиви цели и да се обезбеди спречување на можноста приватниот интерес на службеното лице да дојде во судир со јавниот интерес.

II. ЗНАЧЕЊЕ НА ПОИМИТЕ И ИЗРАЗИТЕ УПОТРЕБЕНИ ВО ОВОЈ ЗАКОН

Член 3

(1) Одделни поими употребени во овој закон го имаат следново значење:

- „Судир на интереси“ подразбира состојба кога приватниот интерес на службеното лице е во спротивност со јавниот интерес или кога приватниот интерес влијае или може да влијае врз неговата непристрасност при вршењето на работите од јавен интерес;

- „Судир меѓу приватниот и јавниот интерес“ постои кога со вршењето на службено или друго дејствие директно или индиректно се влијае врз материјалните или нематеријалните интереси на службеното лице или врз интересите на членовите на неговото семејство;

- „Приватен интерес“ подразбира материјален или нематеријален интерес на службеното лице што може да влијае врз неговото одлучување при вршењето на работите од јавен интерес;

- „Корист, лична корист или користољубивост“ подразбира стекнување на имот и имотни права или други права (материјални и нематеријални) што на лицето не треба да му припаѓаат;

- „Блиски лица“ се лицата во брачна или вонбрачна заедница со службеното лице, роднини по крв во права линија и во странична линија до четврти степен, посвоителот и посвоеникот, роднините по сватовство до втор степен;

²⁷Закон за спречување на корупцијата, „Сл. весник на Република Македонија“ бр. 28/02, 46/04, 126/06, Одлука на Уставен суд од 10.01.2007, 10/08, 161/08, 145/10, 97/15 и 148/15.

- „Подарок“ во смисла на овој закон подразбира пари, предмети, права и други услуги без надоместок кои го доведуваат службеното лице во подредена или зависна положба во однос на давателот на услугата;

- „Јавен интерес“ е поширок општествен интерес за општото добро и напредок на сите граѓани под еднакви услови во материјална и нематеријална смисла којшто може да биде загрозен со предизвикување штета од материјална и нематеријална природа поради настанување судир на приватниот со јавниот интерес.

(2) Службено лице, во смисла на овој закон, се Претседателот на Република Македонија, поставените амбасадори и пратеници на Република Македонија во странство и именувани лица од Претседателот на Република Македонија; избран или именуван функционер во Собранието на Република Македонија, во Владата на Република Македонија, во органите на државната управа, во судовите и други органи и организации што вршат определени стручни, управни и други работи во рамките на правата и должностите на Република Македонија, во општините и градот Скопје, како и други лица кои вршат јавни овластувања.

III. НАЧЕЛА НА РАБОТЕЊЕ

Член 4

(1) Службеното лице, во извршувањето на јавните овластувања и должности е должно да постапува во согласност со Уставот, законите и ратификуваните меѓународни договори.

(2) Службеното лице, во извршувањето на јавните овластувања и должности е должно да ги почитува начелата на законитост, еднаквост, ефикасност, доверба, независност, јавност, непристрасност, чесност и професионалност и да постапува совесно, стручно, без дискриминација или повластување на кого било, со целосно почитување на човековите права и слободи и човечкото достоинство, без никаков приватен интерес.

Член 5

(1) Службеното лице, при извршувањето на јавните овластувања и должности не смее да се раководи од лични, семејни, верски, политички и етнички интереси, притисоци и ветувања од претпоставениот.

(2) Службеното лице не смее да:

- прима или бара корист за извршување на своите должности,
- остварува или стекнува право со повреда на начелото на еднаквост пред законот,
- ги злоупотребува правата што произлегуваат од извршувањето на надлежностите,
- прима награда или друга корист за вршење на работите кои се однесуваат на јавните овластувања и должности,
- да бара или да прима награда или услуга за да гласа или да не гласа или да влијае за донесувањето на одлука на некое тело или лице за остварување на корист за себе или корист за негови блиски лица,
- ветува вработување или остварување на некое друго право со примање на подарок или ветување на подарок,
- влијае за донесување на одлука по јавни набавки или на кој било начин да ја користи положбата за да влијае за донесувањето на одлуката со цел да постигне приватен интерес или корист за него или за негови блиски лица.

Член 6

Лицата кои со службеното лице се блиски лица, за кои оправдано може да се смета дека постои интерес што ги поврзува со службеното лице, не можат да вршат

супервизорски или контролен надзор врз неговата работа.

IV. ПОСТАПУВАЊЕ ВО СЛУЧАЈНА ПОСТОЕЊЕ СУДИР НА ИНТЕРЕСИ

Член 7

(1) Во случај на постоење на сомневање на судир на интереси, службеното лице е должно да побара мислење од Државната комисија.

(2) При одлучувањето на постоење судир на интереси посебно ќе се води сметка за видот на работите од јавен интерес кои ги извршува службеното лице.

(3) Во случај на сомневање за можноста за постоење судир на интереси, службеното лице е должно да ги преземе сите неопходни мерки за да се спречи влијанието на приватниот интерес.

Член 8

(1) Во случај на судир на интереси меѓу приватниот и јавниот интерес, службеното лице е должно да постапи според јавниот интерес.

(2) Службеното лице, во време на извршувањето на јавните овластувања и должности не смее да врши никаква дејност која може да влијае на непристрасно извршување на функцијата и заштита на јавниот интерес.

(3) За извршување на приватна дејност, согласно со ставот (1) на овој член не се смета управувањето на сопствен имот како што се куќа за живеење на службеното лице, куќа за одмор, земјиште и слично, водење селски имот, како и научно-истражувачка, уметничка и културна дејност.

Член 9

(1) Службеното лице, кое пред стапување на функцијата како сопственик сам управувал со трговско друштво или установа, вршел професија или друга приватна дејност, за време на извршувањето на функцијата согласно со закон, управувањето му го доверува на друго лице или посебно тело.

(2) Лицето од ставот (1) на овој член не може да биде брачниот другар на службеното лице, односно лицето со кое живее во вонбрачна заедница, роднините по крв по права линија и посвоителот и посвоеникот.

(3) Лицето од ставот (1) на овој член не може да биде роднина по странична линија до четврти степен и роднини по сватовство до втор степен, доколку живеат со службеното лице во иста семејна заедница.

Член 10

Службеното лице, кое пред да стапи на функцијата вршело само определена дејност може за време на извршувањето на функцијата согласно со закон да му го довери вршењето на дејноста на лице кое ќе го овласти.

Член 11

(1) Службеното лице, кое учествува или одлучува во постапката за вработување или е вклучено како член на телото што ја спроведува таа постапка е должно да го извести раководителот на институцијата каде што работи за сите постапки за вработувања што можат да предизвикаат судир на интереси.

(2) По утврдувањето на односот на службеното лице со кандидатот за вработување, раководителот на институцијата е должен да ги преземе сите неопходни мерки за спречување на појавата на судир на интереси.

(3) Во случај на сомневање за постоење судир на интереси во случаите од ставот (1) на овој член, службеното лице и раководителот на институцијата можат да побараат мислење од Државната комисија.

V. ЗАБРАНА ЗА ПРИМАЊЕ ПОДАРОЦИ

Член 15

(1) Службеното лице не смее да прима подароци чиј износ ја надминува вредноста од 100 евра во денарска противвредност.

(2) Службеното лице не смее да прима пари, хартии од вредност без разлика на висината на износот, како и златни и други скапоцени предмети.

Член 16

На службеното лице, на кое спротивно на одредбите од овој закон му е понуден подарок или друга корист поврзана со извршувањето на службената должност, должно е да ја одбие таквата понуда, да го утврди идентитетот на понудувачот, а ако се работи за подарок што не може да биде вратен, службеното лице е должно без одлагање тоа да го пријави на надлежниот орган, да ги наведе сведоците и други докази, веднаш, а најдоцна во рок од 48 часа, да поднесе писмен извештај за настанот до надлежниот орган кој го избрал, односно именува.

VI. ОГРАНИЧУВАЊЕ ПО НАПУШТАЊЕ НА ДОЛЖНОСТА

Член 17

(1) Службеното лице, по престанување на вршењето на службената должност во смисла на овој закон не може, во период од најмалку една година да управува или да врши ревизија во правното лице во кое една година пред заминувањето од работното место неговите должности биле директно поврзани со супервизија или контрола.

(2) Службеното лице, по престанување на вршењето на службената должност, во смисла на овој закон, не може во период од најмалку една година да стапува во договорни обврски и деловна соработка со правно лице во кое претходно работело.

(3) Службеното лице, најмалку две години по престанување на вршењето на службената должност не може да врши застапување на физичко или правно лице од органот во кој претходно работел ако учествувал во донесување на одлука по конкретен предмет.

X. НАДЛЕЖНОСТИ НА ДРЖАВНАТА КОМИСИЈА

Член 21

Државната комисија ги има следниве надлежности:

- ја донесува Државната програма со Акционен план за превенција и намалување на појавата на судир на интереси,
- дава мислења за предлози на закони од значење за спречување судир на интереси,
- разгледува случаи на судир на јавниот и приватниот интерес утврдени со овој или друг закон,
- поднесува извештај за својата работа и за преземените мерки и активности до Собранието на Република Македонија, а извештајот го доставува до Владата на Република Македонија и до медиумите,
- соработува со други државни органи во спречувањето на појавата на судир на интереси,
- презема активности за едукација заради откривање на судир на интереси согласно со овој или друг закон,
- дава иницијатива за примена на мерки на одговорност на службеното лице утврдени со овој закон во случаите кога ќе се утврди постоење судир на интереси,
- ја известува јавноста за случаите на судир на интереси,

- врши и други работи утврдени со овој и со друг закон.

XI. ПОСТАПКА ПРЕД ДРЖАВНАТА КОМИСИЈА

Член 22

(1) Постапката за утврдување на постоење судир на интереси ја поведува и спроведува Државната комисија по сопствено наоѓање или по барање на службено лице.

(2) Постапката за утврдување на судир на интереси Државната комисија ја спроведува врз основа на начелата на законитост, доверливост, објективност, непристрасност и неселективност.

(3) Државната комисија ќе поведе постапка за утврдување на постоење судир на интереси и врз основа на пријава на друго лице, врз основа на анонимна пријава, како и по барање на органот каде што е вработено службеното лице.

(4) Државната комисија за поведувањето на постапката согласно со ставовите (1) и (3) од овој член, ќе го извести службеното лице и ќе побара негова изјава за наводите во пријавата.

Член 23

(1) Државната комисија може сама да ги провери наводите за постоење судир на интереси или да побара проверката да ја извршат други надлежни органи за утврдување на постоење судир на интереси.

(2) Државната комисија ја запознава јавноста за конечните податоци од спроведената постапка за утврдување на постоење судир на интереси во рок од 30 дена од денот на започнување на постапката.

Член 24

(1) Државната комисија е должна од службеното лице да побара податоци за неговата

имотна состојба и лица кои живеат со него, за да се проверат неговите семејствени и други блиски лица, за промените во имотната состојба, за дејноста што ја врши тој или член на неговото семејство, приходите кои ги остварува или други податоци од значење за примената на овој закон.

(2) Државната комисија при спроведувањето на постапката од ставот (1) на овој член постапува согласно со закон.

XII. ВИДОВИ НАМЕРКИ

Член 25

(1) На службеното лице му се изрекува една од следниве мерки: опомена, јавна опомена и иницијатива за разрешување.

(2) Мерките јавна опомена и иницијатива за разрешување се објавуваат во средствата за јавно информирање.

Член 26

(1) На службеното лице, мерката опомена му се изрекува ако се утврди постоење на повреда на одредбите на овој закон, а таа повреда битно не влијае на извршувањето на службените должности од страна на службеното лице.

(2) Мерката јавна опомена, на службеното лице, му се изрекува ако се утврди дека тоа постапило спротивно на одредбите на овој или друг закон што довело до значително нарушување на вршењето на службените должности на службеното лице.

(3) Мерката иницијатива за разрешување, на службеното лице, му се изрекува ако претходно му била изречена една од мерките од ставовите (1) и (2) на овој член.

Член 27

(1) Државната комисија во текот на водењето на постапката може да побара од службеното лице да ги отстрани последиците кои го предизвикале постоењето судир на интереси во рок од 15 дена од денот на дознавањето за постоење судир на интереси.

(2) Ако службеното лице ги отстрани последиците во рокот определен во ставот (1) од овој член, Државната комисија ќе ја запре постапката и за тоа ќе го извести подносителот на пријавата во рок од 15 дена од денот на запирањето на постапката.

Член 28

(1) Мерките од членот 25 став (1) на овој закон ги изрекува органот во кој е вработено службеното лице, во рок од 30 дена од денот на завршувањето на постапката за утврдување на постоење судир на интереси од Државната комисија.

(2) Органот од ставот (1) на овој член за изречената мерка утврдена во членот 25 став (1) од овој закон е должен да ја извести Државната комисија во рок од 15 дена од денот на донесувањето на одлуката.

(3) Ако органот каде што е вработено службеното лице не постапи во согласност со ставовите (1) и (2) од овој член, Државната комисија, против одговорното лице во надлежниот орган или одговорното лице во правното лице, ќе покрене иницијатива за поведување постапка пред надлежен орган за утврдување на неговата одговорност.

Член 29

(1) Против одлуката со која на службеното лице му се изрекува една од мерките утврдени во членот 25 став (1) од овој закон, службеното лице може да поведе постапка пред надлежниот суд.

(2) Надлежниот суд од ставот (1) на овој член е должен да одлучи во рок од три месеца од денот на поведувањето на постапката.

ВЕЖБА БР.19

Во групи, анализирајте ги законските норми и разговарајте како овој Закон е релевантен во борба против корупцијата.

1.3 НАЦИОНАЛНИ ОРГАНИ ВО БОРБА ПРОТИВ КОРУПЦИЈАТА

Анализирајте ги издвоените одредби од Законот за спречување на корупцијата²⁸ кои се однесуваат на Државната комисија за спречување корупција:

V. ДРЖАВНА КОМИСИЈА ЗА СПРЕЧУВАЊЕ НА КОРУПЦИЈАТА

Положба и состав

Член 47

(1) Државната комисија е самостојна и независна во вршењето на работите определени со овој закон и има својство на правно лице.

(2) Државната комисија е составена од седум члена.

²⁸Закон за спречување на корупцијата, „Сл. весник на Република Македонија“ бр. 28/02, 46/04, 126/06, Одлука на Уставен суд од 10.01.2007, 10/08, 161/08, 145/10, 97/15 и 148/15.

Именување на членови на Државната комисија

Член 48

(1) Членовите на Државната комисија ги именува Собранието на Република Македонија со мандат од пет години, без право на повторно именување. (2) Од редот на членовите именувани според ставот (1) на овој член, Државната комисија избира претседател со мандат од една година.

Член 48-а

За член на Државната комисија може да биде именувано лице кое ги исполнува следниве услови:

- да е државјанин на Република Македонија и да има постојано место на живеење во Република Македонија и
- да има високо образование од областа на правото и економијата, да ужива углед во вршењето на функцијата и најмалку осум години работно искуство.

Член 48-б

(1) Собранието на Република Македонија го објавува огласот за именување на членови на Државната комисија во „Службен весник на Република Македонија“ и во дневниот печат. (2) Огласот од ставот (1) на овој член трае 15 дена од денот на неговото објавување во „Службен весник на Република Македонија“. (3) При изборот на членовите на Државната комисија да се има предвид принципот за соодветна и правична застапеност. (4) Комисијата за прашања на изборите и именувањата на Собранието на Република Македонија подготвува предлог на листа од пријавените кандидати и ја доставува до Собранието на Република Македонија. Член 48-в

(1) Претседателот на Државната комисија, пред истекот на неговиот мандат за претседател може да биде разрешен по негово барање.

(2) Доколку претседателот е разрешен согласно со ставот (1) на овој член, Државната комисија избира претседател за остатокот на мандатот на разрешениот претседател.

Член 48-г

(1) Членовите на Државната комисија имаат статус на именувани лица.

(2) Членовите на Државната комисија имаат право на месечен надоместок во висина од 2,5 просечни месечни нето плати исплатени по работник на ниво на Република Македонија.

Член 48-д

(1) Собранието на Република Македонија го разрешува членот на Државната комисија пред истекот на мандатот по предлог на Комисијата за прашањата на изборите и именувањата, ако:

- тоа сам го побара;
- е осуден за кривично дело за кое му е изречена ефективна казна затвор во траење повеќе од шест месеца,
- трајно ја загуби способноста за вршење на функцијата. (2) Исполнувањето на условите за разрешување од ставот (1) на овој член ги утврдува Државната комисија со мнозинство гласови од вкупниот број членови и поднесува иницијатива за разрешување на член на Државната комисија до Собранието на Република Македонија.

Член 48-ѓ

Кога член на Државната комисија е разрешен согласно со одредбите од членот 48-д на овој закон, Собранието на Република Македонија објавува оглас за именување за член на Државната комисија со мандат во траење до истекот на мандатот на разрешениот член.

Член 48-6

Средствата за извршување на функцијата на Државната комисија се обезбедуваат во буџетот на Република Македонија.

Член 48-в

- (1) За вршење на стручните, административните и техничките работи на Државната комисија се формира Секретаријат како стручна служба на Државната комисија.
- (2) Со Секретаријатот раководи генерален секретар кој го именува и разрешува Државната комисија.
- (3) Генералниот секретар и вработените во Секретаријатот на Државната комисија имаат статус на државни службеници.

Надлежност Член 49

- (1) Државната комисија ги има следниве надлежности: - донесува државна програма за превенција и репресија на корупцијата и Акционен план за нејзино остварување; - донесува годишни програми и планови работа на Државната комисија; - дава мислења за предлози на закони од значење за спречување на корупцијата; - покренува иницијатива пред надлежните органи за контрола на финансиско-материјалното работење на политичките партии, синдикатот и здруженијата на граѓани и фондации; - покренува иницијатива за поведување постапка пред надлежните органи за разрешување, распоредување сменување, или примена на други мерки на одговорност на избрани или именувани функционери, службени лица или одговорни лица во јавни претпријатија и други правни лица што располагаат со државен капитал; - покренува иницијатива за поведување постапка за кривично гонење на избрани или именувани функционери, службени лица или одговорни лица во јавни претпријатија, јавни установи и други правни лица што располагаат со државен капитал; - постапува во случаи на судир на јавниот и личниот интерес, определени со закон; - ја евидентира и следи имотната состојба и промените на имотната состојба и на избраните и именуваните функционери, и одговорни лица во јавни претпријатија и други правни лица што располагаат со државен капитал, на начин утврден со овој закон; - донесува Деловник за работа; - подготвува годишни извештаи за својата работа и за преземените мерки и активности и ги доставува до Претседателот на Републиката, Собранието, Владата и Врховниот суд на Република Македонија и ги објавува во средствата за јавно информирање; - поднесува годишен извештај за својата работа и за преземените мерки и активности до Собранието на Република Македонија, а го доставува до Претседателот на Републиката, Владата на Република Македонија и средствата за јавно информирање; - соработува со соодветни национални тела на други држави, како и со меѓународни организации на полето на спречување на корупцијата; - презема активности на планот на едукацијата на органите, надлежни за откривање и гонење на корупцијата и другите видови на криминал и - донесува акти за внатрешна организација и систематизација на работните места во Секретаријатот; - врши и други работи определени со овој закон .
- (2) Државната комисија ја известува јавноста за преземените мерки и активности и за нивните резултати.

Права, должности и одговорности Член 50

- (1) Членот на Државната комисија има својство на именувано лице.
- (2) За својата работа, членовите на Државната комисија одговараат пред Собранието на Република Македонија.

Член 50-а

- (1) Членот на Државната комисија, анкетниот лист и пријавата за промена на имотната состојба ги доставува до Комисијата за прашања на изборите и именувањата на

Собранието на Република Македонија и до Управата за јавни приходи. (2) Одредбите од овој закон што се однесуваат на роковите за доставување на анкетниот лист, изјавата и пријавата за промена на имотната состојба соодветно се однесуваат и за членот на Државната комисија. (3) Барање за испитување на имотната состојба на член на Државната комисија, согласно со членот 36 од овој закон, до Управата за јавни приходи, може да поднесе Комисијата за прашања на изборите и именувањата на Собранието на Република Македонија.

Член 50-б

Во случај на сомневање за постоење на судир на интереси за член на Државната комисија се бара мислење од Комисијата за прашања на изборите и именувањата на Собранието на Република Македонија.

Начин на работа

Член 51

- (1) Државната комисија, работите од својата надлежност ги врши на седница на која присуствуваат повеќе од половината членови.
- (2) Одлуките се донесуваат со мнозинство гласови од вкупниот број членови.
- (3) Со Деловникот за работа се утврдува начинот на работа на Државната комисија.
- (4) За разгледување на одделни прашања, Државната комисија може да побара мислење од стручни лица, или лицата да ги покани да учествуваат на седница на Комисијата.

Повикување на лица

Член 52

- (1) Заради разјаснување на определени прашања, важни за донесување одлука, Државната комисија може да го повика и лицето за кое се води постапката, како и други лица. (2) Ако лицето од ставот (1) на овој член не се отповика на поканата, Државната комисија го разгледува случајот врз основа на другите докази со кои располага. (3) Постапката од ставот (1) на овој член е доверлива.

Барање на известувања

Член 53

- (1) Државната комисија може од избран или именуван функционер, службено лице или одговорно лице во јавно претпријатие или во друго правно лице што располага со државен капитал, да побара податоци и известувања за неговата имотна состојба или имотната состојба на членовите на неговото семејство, за промените во имотната состојба, за дејноста што ја врши тој или член на неговото семејство, приходите што ги остварува или други податоци од значење за примената на одредбите од овој закон.
- (2) Податоците и известувањата од ставот (1) на овој член Државната комисија може да ги побара и од надлежен орган или правно лице .
- (3) Ако Државната комисија ги побара податоците од ставот (1) на овој член од надлежен орган или правно лице, органот или правното лице е должно без одлагање задолжително да постапи и во рок од 15 дена да ги достави бараните податоци, а кога се работи за класифицирани информации, се постапува согласно со закон.

Член 53-а

Во случај на непостапување, согласно со членот 53 став (2) од овој закон, против одговорното лице во надлежниот орган, или одговорното лице во правното лице, Државната комисија може да покрене иницијатива за поведување постапка пред надлежен орган за утврдување на негова одговорност.

Вршење увид во документацијата на државните органи и други правни лица

Член54

Во вршењето на работите од својата надлежност, определени со овој закон, Државната комисија може да побара да се изврши непосреден увид во документацијата на органите и правните лица што располагаат со државен капитал.

ВЕЖБА БР. 20

Во групи, обидете се да објасните:

Која е Државната комисија за спречување на корупција?

Кои се надлежностите на Комисијата и како работи истата?

Кој е составот на Комисијата?

КОРИСТЕНА ЛИТЕРАТУРА

Домашна литература:

Лајман, М., Потер, Г., Организиран криминал, четврто издание, Магор, Скопје, 2009.
Кошевалиска, О., Максимова Е., Организиран криминал и корупција – скрипта,
Универзитет „Гоце Делчев“ Штип, 2018.

Домашна легислатива

Закони

Кривичен законик на РМ „Службен весник на Република Македонија“ бр. 37/96, 80/99, 4/02, 43/03, 19/04, 81/05, 60/06, 73/06, 7/08, 139/08, 114/09, 51/11, 135/11, 185/11, 142/12, 166/12, 55/13, 82/13, 14/14, 27/14, 28/14, 115/14, 132/14, 160/14, 199/14, 196/15, 226/15, 97/17

Закон за ратификација на договорот за трговија со оружје, „Службен весник на Р. Македонија“ бр.13 од 23.11.2014 година

Закон за контрола на опојни дроги и психотропни супстанции „Службен весник на Република Македонија“ бр. 103 од 19.08.2008

Закон за ратификација на конвенцијата за перење пари, откривање, заплена и конфискација на имотната корист прибавена со кривично дело, „Службен весник на Република Македонија“ бр.58 од 9 септември 1999 година

Закон за јавно обвинителство, „Службен весник на Република Македонија“, бр.150/2007, бр.111/2008

Закон за судовите „Службен весник на Република Македонија“,бр. 58/2006, 62/2006, 35/2008 и 150/2010,

Закон за спречување перење пари и финансирање на тероризам „Службен весник на Република Македонија“ бр. 120 од 29.06.2018 година

Закон за ратификација на Конвенцијата на Обединетите нации против корупцијата, „Службен весник на Р.М“ бр.37 од 26.03.2007 година

Казнена конвенција за корупција на Советот на Европа, донесена во Стразбур во 1998 година. Ратификувана со – Закон за ратификација на казената конвенција за корупција, „Службен весник на РМ“ бр.32 од 26 мај 1999

Закон за спречување на корупцијата, „Сл.весник на Р.Македонија“ бр. 28/02, 46/04, 126/06, Одлука на Уставен суд од 10.01.2007, 10/08, 161/08, 145/10, 97/15 и 148/15.

Закон за финансиска полиција, Службен весник на РМ бр.55/07

Подзаконски акти

Правилник за начинот на пренесување на оружје и муниција преку државната граница, „Службен весник на РМ“ бр. 51 од 24.04.2007 година, донесено врз основа на член 61 став 6 од Законот за оружјето („Службен весник на Република Македонија“ бр. 7/2005, 47/2006 и 42/2007)

Правилник за формата и содржината на налогот за вршење надзор од страна на Управата за финансиско разузнавање, „Службен весник на РМ“ бр.211 од 30.11.2015 година

Одлука за формирање на Совет за борба против перење пари и финансирање тероризам, Службен весник на РМ бр.159/11

Правилник за внатрешна организација на Управата за финансиско разузнавање од 21.04.2015

Меѓународни акти

Criminal Law Convention on Corruption, Council of Europe, 1998, ратификувана од страна на Република Македонија со Закон за ратификација на казнената конвенција против корупција, Службен весник 32/99.

Convention against Transnational Organized Crime, United Nations, 2000, усвоена од Генералното собрание на Обединетите нации со резолуција 55/25 на 15 Ноември 2000 та година.

United Nations Convention against Corruption, Adopted by the UN General Assembly: 31 October 2003, by resolution 58/4, Entry into force: 14 December 2005.

Protocol to Prevent, Suppress and Punish Trafficking in Persons Especially Women and Children, supplementing the United Nations Convention against Transnational Organized Crime, adopted and opened for signature, ratification and accession by General Assembly resolution 55/25 of 15 November 2000.

Protocol Against the Smuggling of Migrants by Land, Sea and Air, supplementing the United Nations Convention Against Transnational Organized Crime, Adopted 15 November 2000, Entered into force 28 January 2004

Интернет извори

<http://www.jpacademy.gov.mk/upload/materijali%202015/Konvencija%20na%20ON%20za%20OK%20so%20protokoli.pdf>

<http://www.mvr.gov.mk/Upload/Documents/pravilnik%20-%20prenesuvanje%20na%20oruzje%20preku%20granica.pdf>

<http://88.85.126.176/PregledNaZakon.aspx?id=5389>

<https://www.unodc.org/unodc/en/corruption/uncac.html>